

ถอดบทเรียน
ความร่วมมือ
ในการดำเนินคดี
ที่ซับซ้อน
จากกรณีศึกษา

คดี ข้ามเนชัน

บังคับใช้แรงงาน
ในภาคเกษตรกรรม

ถอดบทเรียนความร่วมมือ
ในการดำเนินคดีที่ซับซ้อน
จากกรณีศึกษาคดีค้ามนุษย์บังคับใช้แรงงาน
ในภาคเกษตรกรรม

ถอดบทเรียนความร่วมมือในการดำเนินคดีที่ซับซ้อน
จากกรณีศึกษาคดีค้ำนุเซย์บับคัปีไฮ้เรอบาน
ในภาคเกษตรกรรม
ISBN 978-616-92503-2-6

คณะผู้จัดทำ :

นางสาวศิริวรรณ ว่องเกียรติไพศาล

นายสรไกร ศรศรี

พ.ต.ท.ประสงค์ กุลจิตติปราณี

นางสาวอนุสราวดี มฤคศิริมาส

คณะที่ปรึกษา :

นายวิพล กิติทัศนาศรัย

ผู้อำนวยการกลุ่มโครงการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านหลักนิติธรรมภายในประเทศ
สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือ TIJ

พ.ต.อ.สมเดช ชูศักดิ์ชนะสกุล

รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี

กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 7

พ.ต.อ.พิชัย ปกป้อง

ผู้กำกับการสืบสวน 1 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9

พิมพ์ครั้งแรก : กุมภาพันธ์ 2559

จำนวน : 1,500 เล่ม

พิสูจน์อักษร : นางสาวกุลนิษฐ์ รัตนคูสกุล นางสาวมนัญญา เกตุสกุล

ลิขสิทธิ์ : สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือ TIJ

สำนักงานกฎหมายเอส อาร์ (Social Responsibility Law office)

สนับสนุนโดย สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือ TIJ

คำนำ

ในปี 2555 มีข่าวใหญ่โด่งดังแห่งปี เป็นคดีนายแพทย์ตำรวจประจำโรงพยาบาลตำรวจของรัฐแห่งหนึ่ง เข้าไปมีส่วนพัวพันกับการสูญหายไปของสองสามีภรรยา โดยมีข้อสงสัยว่าอาจจะถูกฆาตกรรมแล้วฝังไว้ที่จังหวัดเพชรบุรี แต่เมื่อพนักงานสอบสวนมีการสืบสวนขยายผล กลับพบโครงกระดูกคนงานชาวเมียนมาที่ถูกฆาตกรรม และพบคนงานชาวเมียนมาถูกบังคับใช้แรงงานในไร่ อันเป็นการค้ำมนุษย์

จากการดำเนินคดี ได้นำมาถอดบทเรียน โดยเน้นแนวทางในการดำเนินคดีสำคัญ คือ คดีฆาตกรรมคนงานและคดีค้ำมนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน โดยมุ่งศึกษาปัญหาทางกฎหมาย ปัญหาในกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหาย ตลอดจนบทบาทในการประสานความร่วมมือในรูปแบบสหวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการยกระดับองค์ความรู้ รวมทั้งเป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดี

คดีความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์เป็นอาชญากรรมร้ายแรง โดย “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” เป็นการค้ำมนุษย์รูปแบบที่ยากต่อการตีความและบังคับใช้กฎหมายมากที่สุด เนื่องจากการใช้แรงงานที่เป็นการจ้างแรงงาน นายจ้างมีอำนาจออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมลูกจ้างในระหว่างการทำงาน ซึ่งอาจทำให้เสรีภาพของลูกจ้างถูกจำกัดลงบ้าง เพราะเกิดหน้าที่ตามสัญญาจ้างขึ้นแทน ทั้งต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่นายจ้างกำหนดด้วย หากฝ่าฝืนคำสั่งหรือกฎระเบียบ นายจ้างมีสิทธิที่จะลงโทษได้ แต่การจ้างแรงงานไม่ทำให้นายจ้างจะมีสิทธิควบคุมลูกจ้างถึงขนาดจำกัดบริเวณจนทำให้ลูกจ้างปราศจากเสรีภาพ หรือกักขัง หรือมีคนควบคุม และนายจ้างไม่มีสิทธิลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายของลูกจ้าง หากนายจ้างควบคุมลูกจ้างถึงขนาดต้องปราศจากเสรีภาพ ขาดอิสระ หรือมีการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายแล้ว ย่อมถือได้ว่าเป็น

การใช้แรงงานที่เกินกว่ากรอบที่กฎหมายให้สิทธิไว้

จากสภาพการทำงานในคดีที่นำมาเป็นกรณีศึกษานี้ เป็นการใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรมอันเป็นการทำงานในลักษณะพื้นที่เปิด ไม่มีรั้วรอบขอบชิด ไม่มียามเฝ้าหรือควบคุม ก็ยังทำให้พบการกระทำความผิดได้ยากขึ้น ซึ่งหนังสือเล่มนี้มีเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้เกิดเข้าใจ ในเรื่องการคุ้มครองที่เป็นการบังคับใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม โดยเครื่องมือที่จะช่วยในการพิจารณาและตีความพฤติการณ์เกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ คือ หลักการ **“ความแตกต่างระหว่างการใช้แรงงานกับการบังคับใช้แรงงาน”** และ **“ข้อบ่งชี้แรงงานบังคับ”** ซึ่งจะช่วยในการวิเคราะห์แบ่งแยกการใช้แรงงานตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน กับ การบังคับใช้แรงงานที่เป็นการคุ้มครองได้อย่างถูกต้อง

คณะผู้จัดทำตระหนักดีว่า กระบวนการดำเนินคดีนี้มีความซับซ้อนของข้อกฎหมาย กระบวนการดำเนินคดี ตลอดจนการต่อสู้คดี จึงได้จัดทำหนังสือเล่มนี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้เกิดเข้าใจ ในเรื่องการคุ้มครองที่เป็นการบังคับใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม ตลอดจนแนวทางในการดำเนินคดีและคุ้มครองผู้เสียหายต่อไป

คณะผู้จัดทำ

กิตติกรรมประกาศ

หนังสือคู่มือ “ถอดบทเรียนความร่วมมือในการดำเนินคดีที่ซับซ้อนจากกรณีศึกษาคดี ค้ามนุษย์บังคับใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม” เกิดจากการทำงานร่วมกันของ ทีมสหวิชาชีพในการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ ประกอบไปด้วย มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) สถานีตำรวจภูธรท่าไม้รวก ตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 7 สภานายความฯ สำนักงานกฎหมายเอส อาร์ (SR Law) อัยการจังหวัดเพชรบุรี สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาย จังหวัดปทุมธานี กรมคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด เพชรบุรี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบุรี

การทำงานร่วมของทีมสหวิชาชีพจะต้องมีทิศทางและเป้าหมายในการทำงานอย่างเดียวกัน คณะทำงานที่มีทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน ในทีมทำงานเดียวกัน จนทำให้กระบวนการดำเนินคดีและกระบวนการคุ้มครองพยาน ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ไม่ถนัดนัก ทางโครงการความร่วมมือ เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์แห่งสหประชาชาติ (UN-ACT) และมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) มีความต้องการที่จะรวบรวมประสบการณ์ แนวทางในการ ดำเนินคดีและการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน จึงได้เสนอ โครงการจัดทำหนังสือคู่มือต่อสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การ มหาชน) หรือ TIJ จนทำให้เกิดเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานเล่มนี้

กระบวนการจัดทำหนังสือคู่มือเล่มนี้ มีการประชุมรับฟังข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ในการดำเนินคดีค้ามนุษย์รูปแบบบังคับใช้แรงงานหลายท่าน เพื่อให้คู่มือเล่มนี้ออกมา

อย่างสมบูรณ์และมีคุณค่ามากที่สุด สำหรับการนำไปใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานด้านคดีค้ามนุษย์ในรูปแบบบังคับใช้แรงงาน

คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอแนะความคิดเห็นต่อร่างคู่มือที่จัดขึ้น 2 ครั้ง ในเดือนตุลาคม 2558 และเดือนธันวาคม 2558 ได้แก่

1. นายวิพล กิตติทัศนาศรัย ผู้อำนวยการกลุ่มโครงการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านหลักนิติธรรมภายในประเทศ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือ TIJ

2. นายสุวรรณ์ พรหมผล ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (ชาย) จังหวัดนนทบุรี อดีตผู้อำนวยการสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี

3. นายวิเชษฐ ทีวีสุข ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา อดีตผู้อำนวยการสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี

4. พ.ต.อ. ปัญญา ปิ่นสุข รองผู้บังคับการกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ (บก.ปคม.)

5. พ.ต.อ. สมเดช จิตต์วัฒน์สกุล รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 7

6. พ.ต.อ. พิชัย ปกป้อง ผู้กำกับการสืบสวน 1 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 9

7. พ.ต.ท. คมวิรัช พัฒนรัฐ ผู้อำนวยการส่วนป้องกันและปราบปราม 1 ศูนย์ต่อต้านการค้ามนุษย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

8. นายสิทธิพงษ์ จิราพร นักพัฒนาสังคม (ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย) สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาย จังหวัดปทุมธานี

9. นางสาวพิชญธยาน์ ปริยนิธิโรจน์ ผู้ประสานงานโครงการ United Nations Action for Cooperation Against Trafficking in Persons (UN–ACT)

นอกจากนี้ ขอขอบคุณนางสาวกุลนิษฐ์ รัตนคุณกุล นิติกรกลุ่มโครงการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านหลักนิติธรรมภายในประเทศ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือ TIJ ที่ช่วยเหลือในการประสานกระบวนการจัดทำหนังสือคู่มือทุกขั้นตอน ตรวจสอบเนื้อหา รูปแบบ รวมทั้งพิสูจน์อักษร และขอบคุณนางสาวศิรินทร์ สิงห์สาคร เป็นอย่างยิ่งในการเสนอแนะเค้าโครงหนังสือ

คู่มือ ร่วมประชุม ตรวจร่าง และรวบรวมแนวคิดของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

อนึ่ง ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับนายแพทย์ตำรวจ บุคคลสำคัญที่ขาดไม่ได้ คือ นายอเนก สร้างเกตุ อัยการเจ้าของสำนวนคดีค้ำนุชย์และคดีฆาตกรรมคนงาน ซึ่งท่านได้ทำงานอย่างจริงจัง ตั้งใจ ทุ่มเท และใส่ใจรายละเอียดทุกสำนวนคดีที่เกี่ยวข้อง แต่ท่านได้จากไปก่อนวัยอันควร โดยขณะจัดทำหนังสือเล่มนี้ท่านได้เสียชีวิตไปก่อนแล้ว คณะผู้จัดทำขอแสดงความเสียใจต่อการสูญเสียบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และทำงานที่มีคุณค่าเพื่อสังคม ทางคณะผู้จัดทำจึงขอจารึกผลงานคดีที่ประสบความสำเร็จในหนังสือเล่มนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งในเกียรติประวัติของท่านต่อไป

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณผู้ปฏิบัติงานทุกท่านที่เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยได้ร่วมกันทำหน้าที่ด้วยความจริงจัง ตั้งใจ จนทำให้คดีประสบความสำเร็จ และขอขอบคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ร่วมเสนอแนะและสะท้อนความคิดเห็นในการประชุมทั้ง 2 ครั้ง จนเกิดหนังสือคู่มือเล่มนี้ คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะมีคุณค่าและเกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานหรือใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

คณะผู้จัดทำ

บทสรุปผู้บริหาร

การค้ำมนุษย์เป็นปัญหาที่มนุษย์แสวงหาประโยชน์จากมนุษย์ด้วยกัน ผู้ที่ได้รับ ความทุกข์ยากลำบาก คือ ผู้ที่ถูกแสวงหาประโยชน์ ถูกนำไปค้าประเวณี ขอทาน บังคับ ใช้แรงงาน ให้ทำงานเยี่ยงทาส เพียงเพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของเจ้าของ กิจการที่จะมีแรงงานราคาถูกไว้ผลิตสินค้า ทำการงานหรือให้บริการ ซึ่งเด็ก ผู้หญิง คนไร้สัญชาติ คนต่างด้าว หรือบุคคลที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย บุคคลเหล่านี้ ไม่มีอำนาจต่อรองจึงตกเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะถูกนำไปแสวงหาประโยชน์ได้ง่าย และหาก ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่มีอิทธิพลหรือเป็นเจ้าของหน้าที่รัฐที่มีตำแหน่งระดับสูงหรือผู้รักษา กฎหมายเป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง ยิ่งทำให้ปัญหาการค้ำมนุษย์จัดการได้ยากขึ้น

หากนึกถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ บุคคลทั่วไปคงนึกถึง สภาพคนถูกกักขัง ทำร้าย ถูกข่มขืน ถูกบังคับให้ทำงานอยู่ในสถานบริการ โรงงาน ขนาดเล็ก หรือในเรือประมงที่ลอยอยู่กลางทะเล ซึ่งน้อยคนนักที่จะนึกถึงการค้ำมนุษย์ ในงานภาคเกษตรกรรมที่เป็นไร่หรือฟาร์มเลี้ยงสัตว์ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสภาพ การทำงานในภาคเกษตรจะเป็นพื้นที่เปิด แต่เชื่อว่าจะไม่มีการค้ำมนุษย์ในงาน เกษตรกรรมที่เป็นไร่ โดยคณะผู้ศึกษาวิจัยได้สืบค้นพบว่าเคยมีคดีที่เกิดขึ้นประมาณ ปี พ.ศ. 2518 กรณีดังกล่าวเป็นการนำคนไปทำงานในไร่อ้อย คนงานเหล่านั้น เป็นคนไทยที่นายจ้างให้คนไปชักชวนมาทำงานปลูกอ้อยตัดอ้อยที่จังหวัดหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในระหว่างทำงานนายจ้างจะคอยควบคุมบังคับตลอดเวลาไม่ให้ไปไหน อย่างอิสระ และมีคนคุมซึ่งจะถือปืนบ้าง มีดบ้าง และข่มขู่ไม่ให้หลบหนี หากทำงาน ล่าช้าก็จะถูกตีถูกทำร้าย เมื่อเลิกงานก็ต้องหลับนอนในเรือนนอนภายในไร่ เรือนนอน มีการใส่กลอนจากด้านนอก เวลาไปถ่ายอุจจาระปัสสาวะต้องขออนุญาต เมื่อมีคนงาน บางคนหลบหนีออกมาได้สำเร็จ จึงได้มีการเข้าไปช่วยเหลือคนอื่น ๆ

ต่อมา มีการดำเนินคดีกับนายจ้างในข้อหาหน่วงเหนี่ยวกักขังให้ปราศจากเสรีภาพ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 310 นายจ้างได้ให้การต่อสู้คดีว่าเขาเป็นนายจ้างย่อมมีอำนาจควบคุมคนงานให้ทำงานได้ และเขาได้ดูแลคนงานเป็นอย่างดี มีโทรทัศน์ให้ดู เจ็บป่วยก็พาไปรักษา ศาลฎีกาพิพากษาว่า การจ้างงานอาจทำให้เสรีภาพของลูกจ้างถูกจำกัดลงบ้าง เพราะเกิดหน้าที่ตามสัญญาจ้างขึ้นแทน ทั้งต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่นายจ้างกำหนดด้วย หากฝ่าฝืนคำสั่งหรือกฎระเบียบนายจ้างมีสิทธิที่จะลงโทษได้ แต่การจ้างแรงงานไม่ทำให้นายจ้างจะมีสิทธิควบคุมลูกจ้าง ถึงขนาดจำกัดบริเวณจนทำให้ลูกจ้างปราศจากเสรีภาพ การมีสิทธิดูโทรทัศน์ก็ดี หรือการได้รับการดูแลรักษา เมื่อเจ็บป่วยก็ดีก็ไม่ทำให้การกักขังหรือควบคุม ที่ปฏิบัติต่อผู้เสียหาย อันเป็นผิดอยู่แล้วกลายเป็นไม่ผิดไปได้ เพราะตราใบที่บุคคลไปไหนมาไหนไม่ได้ตามชอบใจ แม้จะอยู่ดีกินดีเพียงไรก็เรียกว่าบุคคลนั้นถูกระงับให้ไร้อิสรภาพ หรือปราศจากเสรีภาพในร่างกาย

ในการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษ “เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงาน” กล่าวคือ ผู้กระทำมีมูลเหตุชักจูงใจที่จะกักขัง พาไป หรือเอาตัวผู้เสียหายไปบังคับใช้แรงงาน หรือส่งไปให้ผู้อื่นบังคับใช้แรงงานโดยหวังผลประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น ดังนั้น หากปรากฏว่ามีการกระทำครบองค์ประกอบภายนอกแล้ว และมีเจตนาพิเศษเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงาน

คดีที่นำมาถอดบทเรียนนี้ เป็นคดีที่นายแพทย์ตำรวจประจำโรงพยาบาลของรัฐ ถูกฟ้องว่ากระทำความผิดฐานฆาตกรรมคนงานในไร่และค้ำมนุษย์ ข้อเท็จจริงในคดีนี้แตกต่างจากคดีที่เกิดขึ้นในไร่อ้อย ปี พ.ศ. 2518 รูปแบบการบังคับใช้แรงงาน มีประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายมากมาย โดยสภาพของสถานที่ทำงานนั้น เป็นพื้นที่เปิด ไม่มีกำแพง ไม่มีรั้วรอบขอบชิด ไม่มีคนควบคุมอยู่ตลอดเวลา หากมองจากภายนอกจะไม่เห็นสภาพการควบคุม บังคับ หน่วงเหนี่ยว กักขังอย่างชัดเจน การดำเนินชีวิตของคนงานค่อนข้างลำบาก นายแพทย์ตำรวจให้คนงานทำงานในไร่ โดยกำหนดเงื่อนไขการจ่ายค่าจ้างต่อเมื่อทำงานครบ 1 ปี 6 เดือน ที่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายคุ้มครองแรงงาน แต่สุดท้ายก็ไม่เคยได้ให้ค่าตอบแทนในการทำงานเลย คนงานต้องทำงานอย่างหนัก แต่สภาพความเป็นอยู่ค่อนข้างเลวร้าย ไม่มีที่พักหรือห้องพักไว้หลับนอน โดยคนงานต้องนอนทำยรถบรรทุกบ้าง นอนในห้องส้วมเก่าบ้าง ตามโรงรถบ้าง ไม่มีห้องน้ำห้องส้วม ต้องเข้าไปปลดทุกข์ในป่า ซึ่งการดำรงชีวิตแตกต่างจากคนปกติทั่วไป

พฤติกรรมที่คนงานอยู่กับนายแพทย์ตำรวจมานาน ก็ได้เป็นข้อเท็จจริงที่จะรับฟังได้ว่าเป็นการทำงานด้วยความสมัครใจ แต่คนงานทั้งสามต้องอยู่ในภาวะที่ไม่อาจต่อรองได้ แม้ในเดือนไซของการจ้างงานที่จะต้องทำงานครบ 1 ปี 6 เดือน จึงจะได้รับค่าจ้างก็เป็นข้อตกลงที่เอาเปรียบและมีลักษณะเป็นการหน่วงเหนี่ยวให้ต้องทำงานและถูกระทำดังกล่าวข้างต้น ถือว่าเป็นการทำงานโดยไม่สมัครใจ มีลักษณะบังคับใช้แรงงาน โดยเฉพาะเมื่อมีการหลบหนีไปก็มีการติดตามนำตัวกลับมาทุกครั้ง และใช้วิธีการลงโทษต่อร่างกายและเสรีภาพ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่คนงานหลบหนีไปทำงาน แต่เมื่อนายแพทย์ตำรวจทราบที่อยู่ ก็ได้ไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าคนงานลักทรัพย์อันเป็นเท็จ จนกระทั่งมีการนำหมายจับไปติดตามจับกุมและนำตัวกลับมาทำงานที่ไร่เช่นเดิม นอกจากนี้ ยังมีพฤติกรรมแยกครอบครัว แยกพ่อแม่ ลูกให้อยู่คนละแห่ง ถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมหนึ่งของการข่มขืนใจ ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตราย ต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ หรือทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ อันเป็นรูปแบบและวิธีการในการบังคับ ใช้แรงงานที่ควรศึกษาและเป็นรูปแบบการค้ำมนุษย์ที่น่าสนใจ เป็นทั้งความยากและทำลายผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนในการสืบค้นข้อเท็จจริงที่จะทำให้เห็นสภาพของการบังคับใช้แรงงานในงานเกษตรกรรม อีกทั้งรูปแบบและพฤติกรรมในคดีนี้ก็ค่อนข้างที่จะซับซ้อน เพราะไม่ใช้วิธีกักขัง ล่ามโซ่ ทำร้ายต่อเนื้อตัวร่างกาย แต่ใช้วิธีข่มขู่ ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น หรือขู่เชิญด้วยประการใด ๆ ทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถ ขัดขืนได้ อันเป็นเจตนาพิเศษเพื่อบังคับใช้แรงงาน

นอกจากนี้ คดีนี้เป็นคดีที่มีเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินคดีจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม มีความเป็นมืออาชีพสูง รักษากฎหมายโดยไม่ประนีประนอมกับผลประโยชน์ของตัวเองหรือพวกพ้อง ไม่สอบสวนแบบรวบรัดตัดความ ให้พยานบอกเล่าเรื่องราวจากเหตุการณ์ปัจจุบันย้อนไปในอดีตทุกแง่มุม บางเหตุการณ์เกิดขึ้นมานานแล้วเกินกว่า 10 ปี แม้ว่าพยานจะทบทวนความทรงจำอ้างอิงวัน เวลา สถานที่ บุคคล ได้เพียงส่วนหนึ่ง แต่ก็มีการสืบค้นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือภาพถ่ายที่มีการกล่าวอ้างถึงมาสนับสนุน ทำให้ข้อเท็จจริงที่ได้มานั้น เป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องสอดรับกันได้ไม่ขัดแย้งกันและเป็นความจริงที่พิสูจน์ได้ อันจะทำให้ความจริงปรากฏและสร้างความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

โครงการศึกษาวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะรวบรวมประสบการณ์และถอดบทเรียนแนวทางในการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ในรูปแบบบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

ในงานในภาคเกษตรกรรม มีเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยผู้ปฏิบัติงานในการตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ และเป็นแนวทางในการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ที่เป็นการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการในงานภาคเกษตรกรรม ดังนี้

1. แนวทางการพิจารณาข้อบังคับใช้แรงงานบังคับ
2. ข้อควรรู้ในการตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์
3. สิ่งที่ต้องคำนึงในการตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์
4. ความแตกต่างระหว่างการใช้แรงงานกับการบังคับใช้แรงงาน
5. การตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

จากการถอดบทเรียนทำให้เกิดองค์ความรู้ข้างต้น ที่จะช่วยในการพิจารณาและตีความพหุติการณณ์เกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการที่เป็นการค้ำมนุษย์ อันจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพสืบสวนสอบสวน การตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และก่อให้เกิดประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน ตลอดจนการทำงานร่วมกัน เป็นทีมสหวิชาชีพในการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์

สารบัญ

คำนำ.....	5
กิตติกรรมประกาศ.....	7
บทสรุปผู้บริหาร.....	11
ข้อแนะนำสำหรับผู้อ่าน.....	19
บทที่ 1 บทนำ.....	23
1.1 หลักการและเหตุผล.....	25
1.2 วัตถุประสงค์.....	28
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	29
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	29
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	30
1.6 ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย.....	30
บทที่ 2 ปฐมบท.....	33
บทที่ 3 การตามหาบุคคลผู้สูญหาย.....	41
บทที่ 4 ประตุสู่คดีฆาตกรรมคนงาน.....	51
4.1 การสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน.....	53
4.2 การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน.....	58
4.3 การกันผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน.....	61
บทที่ 5 ประตุสู่คดีค้ำมนุษย์.....	79
5.1 การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์.....	85
5.2 การสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน.....	92
5.3 การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน.....	99

บทที่ 6	บทบาทสหวิชาชีพในการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหาย.....	109
6.1	บทบาทสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ.....	113
6.1.1	การบริการของสถานคุ้มครองฯ.....	114
6.1.2	การประชุมทีมสหวิชาชีพกำหนดค่าสินไหมทดแทน.....	115
6.1.3	ข้อท้าทายหรือความยากในการคุ้มครอง.....	118
6.2	บทบาทของสำนักคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพ.....	121
6.3	บทบาทพนักงานตรวจแรงงาน.....	123
6.4	บทบาทสหภาพนายความในการต่อสู้คดี.....	125
บทที่ 7	บทสรุป ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยความสำเร็จ.....	139
7.1	ปัญหาอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวน.....	141
7.2	ปัญหาอุปสรรคในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือพยาน.....	144
7.3	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ.....	147
ภาคผนวก	.....	151
ก.	พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551.....	153
ข.	ประมวลกฎหมายอาญา.....	158
ค.	พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และกฎกระทรวงว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน ในงานเกษตรกรรม.....	167
ง.	ความเห็นกฤษฎีกาเรื่อง อำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม ของพนักงานอัยการ.....	171

ถอดบทเรียนความร่วมมือ
ในการดำเนินคดีที่ซับซ้อน
จากกรณีศึกษาคดีค้ำนุชนุชนังคับใช้แรงงาน
ในภาคเกษตรกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้อ่าน

หนังสือเล่มนี้เป็นการถอดบทเรียนในการดำเนินคดี ซึ่งเนื้อหาไม่ได้กล่าวถึงเฉพาะการดำเนินคดีตามกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่มีการกล่าวถึงคดีอื่น ๆ ที่เป็นที่มาและเกี่ยวเนื่องก่อนจะมีการดำเนินคดีตามกฎหมาย ได้แก่ คดีการหายตัวไปของสงสามิภรรยา คดีฆาตกรรมคนงานในไร่ คดีที่คนงานถูกนายแพทย์ตำรวจฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาล เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล และทำให้พยานเกิดความยุ่งยาก โดยคดีที่ถูกฟ้องนั้น เป็นคดีอาญาซึ่งมีโทษจำคุก นอกจากนี้ในกระบวนการคุ้มครองพยานเอง ก็มีความยุ่งยากซับซ้อน มีปัญหาอุปสรรคและข้อท้าทายเป็นอย่างมาก แต่จากการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็งของทีมสหวิชาชีพ ทำให้การดำเนินคดีที่มีความซับซ้อนประสบความสำเร็จ และนำส่งผู้เสียหายกลับคืนสู่ครอบครัวอย่างปลอดภัย

หนังสือเล่มนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 บท และภาคผนวก โดยเนื้อหาจะเรียงลำดับตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นการนำเสนอข้อเท็จจริง แนวทางการดำเนินคดีกระบวนการคุ้มครองและช่วยเหลือ มีการแทรกเกร็ดความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย แต่เนื่องจากกรณีศึกษานี้เป็นคดีตามกฎหมาย จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นชื่อสมมติ ผู้เขียนขอแนะนำให้ผู้อ่านศึกษาไปที่ละบท ทำความเข้าใจกับวิธีการ ขั้นตอน และแนวทางการดำเนินคดี โดยแต่ละบทมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

คณะผู้เขียนขอแนะนำหลักการ ที่มา วัตถุประสงค์ และเหตุผลในการเขียนหนังสือเล่มนี้

บทที่ 2 ปฐมบท

บทนี้เป็นบทเริ่มต้นของกระบวนการทำงานสืบสวนสอบสวนคดีหลายคดี โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การสืบค้นหาตัวบุคคลที่สูญหายไปพร้อมยานพาหนะ
2. การตรวจสอบยานพาหนะที่ถูกถอดชิ้นส่วนหรือดัดแปลงสภาพ เพื่อทราบข้อมูลและยืนยันความเกี่ยวพันระหว่างยานพาหนะกับบุคคลที่สูญหาย
3. การพิจารณาอำนาจสอบสวนในกรณีความผิดเกิดหลายท้องที่ที่เกี่ยวข้องกันหรือต่อเนื่องกัน

บทที่ 3 การติดตามหาบุคคลที่สูญหาย

เป็นการนำเสนอกระบวนการทำงานสืบสวนสอบสวนคลี่คลายคดีติดตามหาสองสามีภรรยาที่หายตัวไป โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การสืบสวนสอบสวนค้นหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการสูญหายไป และสืบหาพยานบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์
2. การขุดค้นหาตัวบุคคลที่สูญหาย
3. การตรวจพิสูจน์โครงกระดูกมนุษย์ที่ขุดค้นพบโดยวิธีทางนิติวิทยาศาสตร์เปรียบเทียบดีเอ็นเอกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง
4. การดำเนินคดีในกรณีพยานพาหนะแต่ไม่พบบุคคลที่สูญหาย

บทที่ 4 ประตุสู่คดีฆาตกรรมคนงาน

เป็นการนำเสนอกระบวนการทำงานสืบสวนสอบสวนคลี่คลายคดีฆาตกรรมคนงานในไร่ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การสอบสวนแบบไม่รวบรัดตัดความ ไม่ตัดพยานปากใดปากหนึ่งออกจากการสอบสวนเมื่อพบเบาะแสต่าง ๆ เชื่อมโยงข้อเท็จจริงใด พนักงานสอบสวนมีการตรวจสอบขยายผลต่อ
2. การสืบสวนสอบสวนคดีที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นผ่านมาหลายปี จะต้องสืบค้นหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง สืบหาพยานบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์ และตรวจสอบความถูกต้องความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล พยานเอกสาร
3. แนวทางปฏิบัติในการกันผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน

บทที่ 5 ประตุสู่คดีค้ำมนุษย์

บทนี้จะเป็นกระบวนการทำงานสืบสวนสอบสวน เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีค้ำมนุษย์ ตลอดจนการศึกษาประเด็นปัญหาข้อกฎหมายที่ซับซ้อน โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. แนวทางการพิจารณาข้อป่งชี้แรงงานบังคับ

2. ข้อควรรู้ในการตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
3. สิ่งที่ต้องคำนึงในการตัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
4. การตัดแยกผู้เสียหายฐานการค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน
5. ความแตกต่างระหว่างการใช้แรงงานกับการบังคับใช้แรงงาน
6. การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและการวิเคราะห์แยกองค์ประกอบความผิดในคดีค้ามนุษย์

บทที่ 6 บทบาทสหวิชาชีพในการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหาย

บทนี้เป็นการนำเสนอ กระบวนการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายของทีมสหวิชาชีพในคดีค้ามนุษย์ ซึ่งมีปัญหาข้อท้าทายมากมาย โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. บทบาทของทีมสหวิชาชีพ ในการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์
2. บทบาทสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ
3. การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในคดีค้ามนุษย์
4. ข้อท้าทายหรือความยากในการคุ้มครอง
5. บทบาทของสำนักคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
6. บทบาทพนักงานตรวจแรงงานในคดีค้ามนุษย์
7. บทบาทสหภาพนายความในการต่อสู้คดี

บทที่ 7 บทสรุป ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยแห่งความสำเร็จ

บทนี้เป็นการนำเสนอกระบวนการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายของทีมสหวิชาชีพในคดีค้ามนุษย์ ซึ่งมีประเด็นปัญหาข้อท้าทายมากมาย ตลอดจนปัจจัยที่ทำให้การทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพในคดีค้ามนุษย์ประสบความสำเร็จ

ภาคผนวก บทภาคผนวกเป็นบทที่รวบรวมข้อกฎหมาย คำอธิบาย และคำพิพากษาศาลฎีกา เกี่ยวกับคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีค้ามนุษย์ ซึ่งบางเรื่องก็ไม่เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกา มาก่อนโดยเพิ่งจะมีฎีกาแรกในประเทศไทย และสำนักงานศาลยุติธรรมยังไม่มีกรพิมพ์เผยแพร่คำพิพากษาดังกล่าว คือคดีเอาคนลงเป็นทาสหรือกระทำในลักษณะคล้ายทาส ซึ่งคณะผู้เขียนก็ได้รวบรวมไว้เพื่อให้ท่านที่สนใจได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานต่อไป

บทที่ 1
บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ช่วงปี พ.ศ. 2555 มีคดีสำคัญที่สื่อมวลชนและสาธารณชนได้ให้ความสนใจอย่างยิ่ง คือ “คดีฆาตกรรมภายในไร่ของนายแพทย์ตำรวจที่จังหวัดเพชรบุรี” สาเหตุที่ทำให้คดีเป็นที่สนใจ คือ คดีเริ่มต้นเป็นแค่เพียงคดีคนสูญหายเท่านั้น แต่การไปพบรถยนต์จอดทิ้งไว้ภายในบ้านที่ไร่ผู้คน ทำให้มุ่งประเด็นไปสู่คดีฆาตกรรม ซึ่งมีการฟังศพสองสามีภรรยาไว้ในไร่ของนายแพทย์ตำรวจที่จังหวัดเพชรบุรี

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการระดมเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการชุดค้นนานนับเดือน แต่กลับไม่พบร่องรอยของสองสามีภรรยา สิ่งที่พบกลับเป็นโครงกระดูก 3 โครง ซึ่ง โครงกระดูก 2 โครง พบร่องรอยการถูกยิงด้วยอาวุธปืน โดยมีคนงานชายพิการออกมาให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าโครงกระดูกที่พบเป็นคนงานในไร่ของนายแพทย์ตำรวจและผู้ที่ฝากคนงาน คือ นายแพทย์ตำรวจกับบุตรชายอีกสองคน โดยตัวเขาเองได้เป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์และมีส่วนร่วมในการฆาตกรรม

เจ้าหน้าที่ชุดสืบสวนสอบสวนได้เข้าตรวจค้นบ้านพักของนายแพทย์ตำรวจภายในไร่ พบว่ามีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนจำนวนมากซุกซ่อนอยู่ภายในบ้าน นอกจากนี้ยังพบ

ภาพถ่ายคนงาน บัตรประจำตัวประชาชนที่ออกโดยประเทศเมียนมา เอกสารภาษาเมียนมาอีกหลายรายการ และเมื่อสอบถามในเชิงลึกได้พบว่าคนงานที่ทำงานภายในไร่จะต้องทำงานให้ครบ 1 ปี 6 เดือน จึงจะได้รับค่าจ้าง แต่คนงานส่วนใหญ่จะหนีออกไป ไม่มีใครอยู่จนครบกำหนดดังกล่าว เนื่องจากไม่อาจทนสภาพการทำงานหนักได้ และสภาพความเป็นอยู่ที่เลวร้าย ไม่มีที่พักที่หลับนอน ต้องอาศัยหลับนอนบริเวณโรงจอดรถบ้าง คอกสัตว์บ้าง ซึ่งมีไข้ที่พอกอาศัยของคนปกติทั่วไป แต่คนงานที่ยังคงทำงานอยู่ในไร่เพราะเคยหลบหนีออกไปแต่ก็ถูกติดตามจับตัวกลับมาทำงานที่ไร่เช่นเดิม มีการลงโทษโดยข่มขู่ บังคับใส่กุญแจมือ กักขังไว้ในห้อง แยกลูกแยกครอบครัวให้อยู่คนละที่อันเป็นการกระทำ ในลักษณะของการบังคับใช้แรงงานอันเป็นการค้ามนุษย์

ในการค้นหาความจริง เริ่มต้นจากเหตุการณ์ที่สองสามีภรรยาสูญหายไปพร้อมรถกระบะ เมื่อมีการสืบสวนสอบสวน สืบค้นตามพยานหลักฐาน จนพบว่ามีภรรยาทำความผิดเพิ่มเติม มีแตกแขนงออกเป็น 4 คดี โดยมีการแจ้งความดำเนินคดีกับบุคคลในครอบครัวของนายแพทย์ตำรวจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลายคน ได้แก่

- **คดีที่ 1 “ร่วมกันลักทรัพย์หรือรับของโจรรถกระบะของสองสามีภรรยา”** โดยมีการดำเนินคดีนายแพทย์ตำรวจกับภรรยาคนที่สามเป็นจำเลย
- **คดีที่ 2 “คดีร่วมกันฆาตกรรมคนงานชาวเมียนมา”** โดยมีการดำเนินคดีนายแพทย์ตำรวจกับบุตรชายอีกสองคนเป็นจำเลย
- **คดีที่ 3 “คดีค้ามนุษย์” บังคับใช้แรงงานหรือบริการ** โดยมีการดำเนินคดีนายแพทย์ตำรวจเป็นจำเลย
- **คดีที่ 4 “คดีครอบครองอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน”** โดยมีการดำเนินคดีนายแพทย์ตำรวจเป็นจำเลย

จากการที่ประชาชนให้ความสนใจคดีของนายแพทย์ตำรวจจำนวนมาก ทำให้สื่อมวลชนมีการติดตามนำเสนอข่าวอย่างละเอียดและต่อเนื่อง โดยมีการนำเสนอทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต นายแพทย์ตำรวจจึงได้นำข้อความ ภาพข่าว และเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ที่สื่อมวลชนนำไปเสนอข่าวมาฟ้องร้องดำเนินคดีอาญากับคนงานที่เป็นผู้เสียหายและพยานในคดีอาญา เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของบุคคลดังกล่าว ทำให้มีคดีแตกแขนงออกไปอีกจำนวน 5 คดี ได้แก่

- **คดีที่ 1 นายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ ฟ้องนายทนายเป็นจำเลยในข้อหาหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา**

- **คดีที่ 2** บุตรชายนายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ ฟ้องนายยาว นายกาน และ นายปลาซึ่งเป็นบิดาของนายอัน รวม 3 คน เป็นจำเลย **ในข้อหาร่วมกัน แจ้งความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงาน**
- **คดีที่ 3** นายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ ฟ้องนายกานเป็นจำเลย **ในข้อหาร่วมกัน (กบฏนายหน้) บุกรุกและลักทรัพย์ในเวลาากลางคืน**
- **คดีที่ 4** นายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ ฟ้องนายกานเป็นจำเลย **ในข้อหาร่วมกัน (กบฏนายหน้) ลักทรัพย์ในเคหสถานทำอันตรายสิ่งกีดกันหรือรับของโจร**
- **คดีที่ 5** นายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ ฟ้องนายเต่าเป็นจำเลย **ในข้อหาหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา**

เมื่อคดีมีการแตกแขนงออกมาทำให้การดำเนินคดีมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น ผู้เสียหายที่เป็นพยานถูกฟ้องร้องเป็นคดีอาญา ทำให้การบริหารจัดการคดีมีความยุ่งยาก และกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหายต้องเพิ่มภาระในการต้องจัดหาทนายความเพื่อต่อสู้คดีต่าง ๆ ที่นายแพทย์ตำรวจฟ้องร้องดำเนินคดี การทำหน้าที่ทนายความแก้ต่างในคดีที่ถูกลูกนายแพทย์ตำรวจฟ้องร้องและเป็นโจทก์ร่วมในคดีค้ำมนุษย์ทนายความจะต้องศึกษารายละเอียดคดีที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งคดีทั้งหมดนี้มีความเกี่ยวข้องกับคดีความของบุคคลต่าง ๆ มากมาย บางเรื่องราวต้องสืบค้นข้อมูลที่เกิดขึ้นในอดีตย้อนไปนับ 10 ปี ทั้งต้องร่วมประชุมปรึกษาหารือแนวทางดำเนินคดีกับทีมสหวิชาชีพ อัยการ พนักงานสอบสวน นักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลอื่น ตลอดจนทำงานประสานความร่วมมือองค์กรพัฒนาเอกชน ในการสร้างความร่วมมือ ความเข้มแข็งและความเข้าใจกับผู้เสียหาย

ความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ที่จะกล่าวถึงในเล่มนี้ เป็นการค้ำมนุษย์ บังคับใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม เมื่อพิจารณาถึงสภาพการทำงานในพื้นที่เปิด ทำให้มองไม่เห็นสภาพการควบคุม บังคับ หน่วงเหนี่ยว หรือกักขังอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ที่ถูกบังคับใช้แรงงานไม่ได้รับช่วยเหลือ จึงเป็นทั้งความยากและทำทนายผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนในการสืบค้นรายละเอียดที่จะทำให้เห็นสภาพของการบังคับใช้แรงงานในงานเกษตรกรรม

ดังนั้น การศึกษาได้เน้นในสองคดีหลักสำคัญ คือ คดีฆาตกรรมคนงาน และคดีค้ำมนุษย์ โดยมุ่งศึกษาบทบาทในการประสานความร่วมมือในรูปแบบสหวิชาชีพ

และเป็นคณะทำงานช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่กลุ่มแรงงานข้ามชาติกรณีแรงงานในไร่ของนายแพทย์ตำรวจ เพื่อให้เกิดการยกระดับองค์ความรู้ รวมทั้งเป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีในคดีที่ซับซ้อนมีความเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและมีความเชื่อมโยงกับการค้ำมนุษย์ ทำให้ผู้เสียหายสามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง เพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสูงสุด

การช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรม ได้รับความร่วมมือในการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 สำนักงานกฎหมาย เอส อาร์ (Social Responsibility Law office) หรือ SR Law สถานทูตไทย มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) และสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี¹ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กลุ่มโครงการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านหลักนิติธรรมภายในประเทศ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) และโครงการความร่วมมือเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์แห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย หรือ United Nations Action for Cooperation Against Trafficking in Persons (UN-ACT) ได้สังเกตเห็นว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีที่มีความซับซ้อน มีรายละเอียดทั้งในข้อเท็จจริงและกระบวนการทำงาน ตลอดจนมีบทเรียนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในกระบวนการยุติธรรม จึงเห็นว่า มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำคดีดังกล่าวมาศึกษาวิจัย เพื่อถอดบทเรียนการทำงาน ที่สามารถเป็นแนวทางปฏิบัติงานของสหวิชาชีพ จึงได้มีโครงการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำคู่มือ ถอดบทเรียนความร่วมมือในการดำเนินคดีที่ซับซ้อน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติงานของสหวิชาชีพ เพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวน สอบสวน และการดำเนินคดีในคดีที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์บังคับใช้แรงงานภาคเกษตรกรรม

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อรวบรวมประสบการณ์และถอดบทเรียนจากสหวิชาชีพในการช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากคดีที่มีความซับซ้อน รวมถึงคดี

¹ ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี

ที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

1.2.2 เพื่อรวบรวมข้อมูล ขั้นตอน วิธีการดำเนินงาน การประสานความร่วมมือและแนวทางการปฏิบัติงาน ในการช่วยเหลือและการคุ้มครองผู้เสียหาย จากคดีที่มีความซับซ้อนและมีความไม่เท่าเทียมของคู่กรณี และมีความเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

1.2.3 เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดี ในคดีที่ซับซ้อนและมีความเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

1.2.4 เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก ถึงบทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย

1.2.5 เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในรูปแบบ บังคับใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม

1.3 สมมติฐานขอบการศึกษา

ในคดีที่มีความซับซ้อนทั้งข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย อีกทั้งกระบวนการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายมีความยุ่งยาก ไม่สามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ โดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง การทำงานร่วมกันในรูปแบบทิมสหวิชาชีพที่มีแนวทางการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือของผู้เสียหาย อันจะทำให้คดีประสบผลสำเร็จ

นอกจากนี้ การศึกษานี้จะได้ความรู้ทางกฎหมาย เกร็ดความรู้ ข้อแตกต่าง ระหว่างการใช้แรงงานกับการบังคับใช้แรงงาน ข้อบ่งชี้การบังคับใช้แรงงาน และเครื่องมือในการตีความการบังคับใช้แรงงานที่เป็นการค้ามนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานในการคัดแยกผู้เสียหาย และการดำเนินคดีค้ามนุษย์ที่เป็นการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการในงานภาคเกษตรกรรม

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1.4.1 รวบรวมประสบการณ์และถอดบทเรียนจากสหวิชาชีพ ในการช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีที่มีความซับซ้อน รวมถึงคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

1.4.2 รวบรวมข้อมูล ขั้นตอน วิธีการดำเนินงาน การประสานความร่วมมือ

และแนวทางการปฏิบัติงาน ในการช่วยเหลือและการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีที่มีความซับซ้อน มีความไม่เท่าเทียมของคู่กรณี และมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี

1.4.3 รวบรวมองค์ความรู้และแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวน สอบสวนและการดำเนินคดี ในคดีที่ซับซ้อนและมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี

1.4.4 รวบรวมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก ถึงบทบาท และหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย

1.4.5 รวบรวมหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้แรงงาน ความแตกต่าง ระหว่างการใช้แรงงานกับการบังคับใช้แรงงาน ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินคดีในรูปแบบบังคับใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

วิธีการศึกษาจะใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลแบบวิจัยเอกสาร สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ทำการศึกษาเอกสารต่าง ๆ อาทิเช่น บทความทางกฎหมาย หนังสือ ตำบทยกกฎหมาย วิทยานิพนธ์ ตลอดจนแนวคำพิพากษาศาลฎีกา และนำมา วิเคราะห์เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเกิดแนวทางช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.6 ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาในการทำงานตลอดกระบวนการ ศึกษาวิจัยทั้งสิ้น 7 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2558 ถึง กุมภาพันธ์ 2559

พ่อโวยลูก-สะใภ้ ถูกอุ้มฆ่า โยงนายคร.ใหญ่

พ่อโวยลูก-สะใภ้ ถูกอุ้มฆ่า โยงนาย คร.ใหญ่²

บิดาผู้เสียหายยืนยันว่ารถกระบะที่จอดอยู่ในบ้านร้าง
ในชุมชนศิริโชติ ถนนกรุงเทพ-นนท์ อ.เมืองนนทบุรี
เป็นรถของนายสิน (นามสมมติ) และภรรยา (รูปเล็ก)
ลูกชายและลูกสะใภ้ที่ถูกอุ้มหายไปเมื่อ 3 ปีก่อน

² ไทยรัฐออนไลน์ 17 กันยายน 2555, 09:00 น. ที่มา <http://www.thairath.co.th/content/news/paper/291616>

บทที่ 2
ปัญญา

บทที่ 2 | ปฐมบท

เมื่อประมาณปี 2552 บิดามารดาของนายสิน (นามสมมติ) ได้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรท่าไม้รวก จังหวัดเพชรบุรี ว่านายสินและภรรยาหายตัวไปพร้อมกับรถกระบะจากบ้านที่จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งการหายไปดังกล่าว เป็นการหายตัวไปอย่างผิดปกติ อาจมีการลักพาตัวเกิดขึ้น ทางญาติพร้อมเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ติดตามหาบุคคลทั้งสองอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ไม่พบเบาะแสแต่อย่างใด เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงทำได้แต่เพียงรับแจ้งไว้เป็นบุคคลสูญหาย เท่านั้น

จนกระทั่งเดือนกันยายน 2555 เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนนทบุรี ทราบเบาะแสการหายตัวไปของผู้สูญหายจากญาติ จึงขออำนาจศาลเพื่อเข้าตรวจค้นบ้านในจังหวัดนนทบุรีของนายแพทย์ตำรวจ ซึ่งเป็นแพทย์ประจำอยู่ที่โรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่ง ผลการตรวจ ค้นพบรถกระบะที่เป็นของสองสามีภรรยาถูกจอดทิ้งไว้ที่บ้านหลังดังกล่าว สภาพรถถูกถอดล้อรถทั้งสี่และแผ่นป้ายทะเบียนหน้าหลังออก ตัวรถมีคราบฝุ่นละอองจับหนา ภายในรถยังพบบัตรประจำตัวประชาชนของหญิงที่สูญหายตัวไป

เรื่องราวดังกล่าวปรากฏเป็นข่าวโด่งดังในสื่อมวลชนเกือบทุกแขนงว่า พรบรถกระบะของสองสามีภรรยาที่หายตัวไปอยู่ในบ้านพักของนายแพทย์ตำรวจที่จังหวัดนนทบุรี ยิ่งทำให้ตอกย้ำความเชื่อแก่ญาติของผู้ที่หายตัวไปว่าบุคคลทั้งสอง อาจถูกลักพาตัวและถูกฆาตกรรมอำพรางและซ่อนเร้นศพผู้สูญหายไว้ในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง

หลังจากที่กระแสข่าวถูกเผยแพร่และเป็นที่สนใจของสังคมอย่างมาก นายแพทย์ตำรวจผู้ถูกพาดพิงได้ออกมาให้ข่าวตอบโต้ว่า ตนถูกพี่ชายใส่ร้าย และอ้างว่าเป็นเรื่องการขัดแย้งผลประโยชน์ภายในครอบครัว

เมื่อเกิดข้อโต้แย้งดังกล่าวขึ้น สังคมจึงตั้งคำถามว่าข้อเท็จจริงของเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างไร มีการติดตามอย่างมากว่าเกิดอะไรขึ้นกับคดีนี้ ประกอบกับการพรบรถของผู้สูญหายทำให้ญาติผู้สูญหาย เจ้าหน้าที่ตำรวจ สื่อมวลชน รวมถึงประชาชนเกิดข้อสงสัยว่ารถกระบะของผู้สูญหายมาอยู่ที่บ้านหลังดังกล่าวได้อย่างไร ใครนำรถมาจอดทิ้งไว้ แล้วสองสามีภรรยาหายไปไหน เพื่อคลี่คลายคดี และข้อสงสัยต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่จังหวัดนนทบุรีได้ประสานกับพนักงานสอบสวนท้องที่จังหวัดเพชรบุรี ที่ญาติผู้สูญหายมีการแจ้งความร้องทุกข์ไว้ตั้งแต่ต้น ทั้งเป็นท้องที่ที่มีอำนาจสืบสวนสอบสวน หาข้อเท็จจริงพยานหลักฐานและดำเนินคดีความผิดทั้งหลาย

การพรบรถกระบะภายในบ้านของนายแพทย์ตำรวจ เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการสืบย้อนเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ จนกระทั่งพบการกระทำผิดในหลายคดี

อำนาจการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อำนาจสืบสวน กฎหมายไม่ได้จำกัดเขตอำนาจว่ามีเฉพาะท้องที่ใด ซึ่งต่างกับขอบเขตอำนาจการสอบสวน อำนาจสอบสวนมีเฉพาะในเขตท้องที่ของตนเท่านั้น หน้าที่การสืบสวนเริ่มตั้งแต่เมื่อเจ้าพนักงานได้ทราบว่า มีการกระทำผิดหรือบางครั้ง เพียงแต่ได้ข่าวว่าจะมีการกระทำผิดก็ต้องเริ่มดำเนินการสืบสวนได้แล้ว

อำนาจสอบสวน มีการแยกพนักงานสอบสวนตามท้องที่ในเขตกรุงเทพมหานครกับนอกเขตกรุงเทพมหานคร คือ ในเขตกรุงเทพมหานครให้ข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไปมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา ในเขตอำนาจของตน ส่วนจังหวัดอื่นให้พนักงานฝ่ายปกครอง ปลัดอำเภอ หรือข้าราชการ

ตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาในเขตอำนาจของตนตามมาตรา 18 วรรคหนึ่ง 1³

การพิจารณาอำนาจในการสอบสวน

1. เป็นพนักงานสอบสวนหรือไม่
2. เป็นพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจหรือไม่
3. เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือไม่

ในกรณีความผิดเกิดหลายท้องที่เกี่ยวช้องกันหรือต่อเนื่องกัน เมื่อเป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในหลายท้องที่ พนักงานสอบสวนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ตามมาตรา 19 วรรคหนึ่ง⁴

กรณีถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้ว คือพนักงานสอบสวนท้องที่ที่จับได้อยู่ในเขตอำนาจ ตามมาตรา 19 วรรคสอง (ก)⁵ ท้องที่ที่จับได้เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ในการสอบสวนอันเป็นการกำหนดให้ต้องมีพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

³ มาตรา 18 วรรคหนึ่ง ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

⁴ มาตรา 19 วรรคหนึ่ง ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่
  - (2) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่มีอีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง
  - (3) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าหนึ่งท้องที่ขึ้นไป
  - (4) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน
  - (5) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง
  - (6) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง
- พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้

⁵ มาตรา 19 วรรคสอง ในกรณีข้างต้นพนักงานสอบสวนต่อไปนี้ เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน

- (ก) ถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้ว คือ พนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับได้อยู่ในเขตอำนาจ
- (ข) ถ้าจับผู้ต้องหาไม่ได้ คือ พนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ

โดยมีอำนาจหน้าที่สรุปสำนวนและทำความเข้าใจควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ส่งไปพร้อมสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาตามมาตรา 140 มาตรา 141⁶

สาระน่ารู้ :

การพิจารณาอำนาจในการสอบสวนพนักงานสอบสวนจังหวัดเพชรบุรี เป็นท้องที่รับแจ้งเหตุคนหายตั้งแต่แรกถือว่าเป็นท้องที่เกิดเหตุ จึงเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาที่เกิดเหตุขึ้น หรืออ้างว่าได้เกิดเหตุภายในเขตอำนาจของตน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁶ **มาตรา 140** เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้วให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุที่ตนนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้จัดการสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้ส่ง หรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(2) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ใช้บทบัญญัติในสี่มาตราต่อไปนี้

มาตรา 141 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเข้าใจว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้องและให้แจ้งคำสั่งนี้ ให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้ส่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา

หากจับผู้ต้องหาไม่ได้ คือ พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา 19 วรรคสอง (ข) พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อน หมายถึงพนักงานสอบสวนท้องที่ที่มีอำนาจการสอบสวนในเรื่องดังกล่าวและได้รับคำร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบก่อน กรณีร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมาย ให้เป็นหน้าที่เจ้าพนักงานดังกล่าวให้รีบจัดส่งไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อจัดให้มีการร้องทุกข์ตามระเบียบ จึงจะถือได้ว่าเป็นพนักงานสอบสวนที่พบการกระทำผิดก่อน

อนึ่ง แม้ว่าจะยังไม่ได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนยังไม่ทราบเหตุการณ์ เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจพบการกระทำความผิดในท้องที่ใด ก็ถือว่าพนักงานสอบสวนท้องที่นั้นเป็นพนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อน จึงมีอำนาจสอบสวนและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสรุปสำนวนและทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องต่อไป

บทที่ 3
การตามหาบุคคล
ผู้สูญหาย

บทที่ 3 การตามหาบุคคลผู้สูญหาย

หลังจากพบรถกระบะที่บ้านของนายแพทย์ตำรวจ แต่ยังไม่พบบุคคลผู้สูญหาย บิดาของผู้สูญหายได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ตำรวจ ชุดสืบสวนสอบสวนว่า “บุตรชายและสะใภ้ มีที่ดินติดกับไร่ของนายแพทย์ตำรวจ และเคยมีเหตุขัดแย้งกัน การหายตัวไปของทั้งสองคน อาจเกี่ยวข้องกับนายแพทย์ตำรวจ” ญาติของผู้สูญหายเชื่อว่าได้เกิดเหตุร้ายขึ้นตั้งแต่ครั้งแรกที่สองสามีภรรยาคู่นี้หายตัวไปแล้ว

คดีนี้เป็นข่าวครึกโครม ประชาชนรวมถึงสื่อมวลชนให้ความสนใจ อีกทั้งคดีก็มีความยุ่งยากซับซ้อน และมีความเกี่ยวพันหลายท้องที่ มีนายแพทย์ซึ่งเป็นข้าราชการตำรวจระดับสูงเป็นผู้ถูกกล่าวหา การสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีจะต้องทำให้ความจริงปรากฏ และจะต้องตอบคำถามของสังคม ทั้งให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานคณะพนักงานสืบสวนสอบสวนเพื่อเป็นคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินคดี

คณะพนักงานสืบสวนสอบสวนได้พิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการหายตัวไปของผู้สูญหายทั้งสองคน เริ่มจากการพบรถยนต์ของผู้สูญหายถูกจอดทิ้งไว้ในบ้านของนายแพทย์ตำรวจที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

การสืบสวนสอบสวนจะต้องสืบค้นหาหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการสูญหายไปของสองสามีภรรยาและสืบเรื่องราวเหตุการณ์ย้อนหลังไปในปี พ.ศ. 2552 จนกระทั่งเรื่องราวเริ่มประติดประต่อกัน เมื่อมีบุคคลผู้หนึ่งให้ข้อเท็จจริงว่า “สองสามีภรรยามีปัญหาเพราะไปตัดไม้ในไร่ของนายแพทย์ตำรวจ หลังจากนั้นนายแพทย์ตำรวจคนดังกล่าวได้พาตัวบุคคลทั้งสองไป จากนั้นทั้งสองคนก็หายตัวไปโดยไม่มีผู้ใดพบเห็น จึงเชื่อได้ว่าสองสามีภรรยา อาจจะเสียชีวิตโดยถูกฆาตกรรม และศพถูกฝังอยู่ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่งในอาณาบริเวณที่ดินของนายแพทย์ตำรวจท่านนี้ในจังหวัดเพชรบุรี”

สาระน่ารู้ :

การแต่งตั้งคณะพนักงานสืบสวนสอบสวนเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินคดี อีกทั้งผู้ต้องหาเป็นนายแพทย์ตำรวจ จึงเป็นคดีที่สังคมให้ความสนใจ

ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 มีคำสั่งแต่งตั้งคณะพนักงานสืบสวนสอบสวน ประกอบด้วยนายตำรวจระดับชั้นผู้ใหญ่จำนวนหลายนาย ซึ่งแบ่งออกเป็นชุดสืบสวนและชุดสอบสวน โดยชุดสืบสวนได้แสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด และชุดสอบสวนทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลาย ได้แก่ สอบสวนพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องค้นหาพยานวัตถุ พยานเอกสาร

ทั้งนี้คณะทำงานฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นไปด้วยความเรียบร้อยรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เกิดให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และสามารถตอบข้อสงสัยให้กับสังคมได้

ตรวจสอบโครงการกระดุกที่ฝังอยู่ในดิน

ด้วยเหตุข้างต้น พนักงานสอบสวนจึงได้ยื่นคำร้องขออำนาจศาลออกหมายค้นสถานที่และเคสสถานของนายแพทย์ตำรวจ แต่เนื่องจากสถานที่ที่ตรวจค้นเป็นไร่ในจังหวัดเพชรบุรี มีเนื้อที่กว้างประมาณ 40 ไร่เศษ ต้องใช้เครื่องจักรกลหนักขุดตักดินหลายจุด จนกระทั่งพบโครงการกระดุกมนุษย์ 1 โครง แต่ก็ยังไม่ทราบว่าโครงการกระดุกดังกล่าวเป็นผู้สูญหายหรือไม่

เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการขอหมายค้นจากศาลเพื่อขุดค้นพื้นที่หลายครั้ง ด้วยเหตุที่ไรมีพื้นที่กว้างมาก หากไม่มีผู้ทราบจุดฝังศพที่แน่นอนอาจต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานกว่าจะขุดค้นหาศพได้ พนักงานสอบสวนจึงสืบค้นหาตัวบุคคลที่ทำงานในไร่จนในที่สุดก็ได้ตัวนายگان (นามสมมติ) ซึ่งเป็นคนงานชาวเมียนมา ที่ทำงานในไร่ของนายแพทย์ตำรวจ นายگانให้ข้อมูลว่าในไร่ดังกล่าวมีโครงการกระดุกฝังอยู่ 2 โครงโครงการกระดุกแรกที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ขุดค้นพบแล้ว เป็นโครงการกระดุกของเพื่อนคนงานชาวเมียนมาที่เสียชีวิตจากการเจ็บป่วย แต่ยังมีโครงการกระดุกอีก 1 โครงที่ฝังอยู่ยังไม่มี การขุดค้นพบ โดยเป็นคนงานชาวเมียนมาเช่นกัน ชื่อนายอัน (นามสมมติ) ซึ่งเสียชีวิตเพราะถูกนายแพทย์ตำรวจใช้ปืนยิงที่ศีรษะ โดยขณะที่นายอันถูกฆาตกรรมนั้น นายگانเป็นบุคคลที่ร่วมอยู่ด้วยในเหตุการณ์ดังกล่าว จากนั้นนายگانได้ชี้จุดฝังศพนายอันให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อมีการขุดลงไปก็พบว่ามีโครงการกระดุกอีก 1 โครง ฝังอยู่บริเวณนั้นจริง นอกจากนี้ยังได้ขุดพบโครงการกระดุกฝังอยู่บริเวณใกล้เคียงอีก 1 โครง แต่โครงการกระดุกที่ 3 นี้ ยังไม่มีใครทราบว่าโครงการกระดุกนี้เป็นใคร

จากการขุดค้นใต้ดินพบโครงกระดูกมนุษย์ทั้งหมดจำนวน 3 โครง
โครงที่ 1 เป็นชายไม่มีร่องรอยถูกทำร้าย

โครงที่ 2 เป็นชายพบรอยกระดูกสันหลังขณะถูกจ่อยิง มีกระดูกสันบริเวณ
ท้ายทอย ลักษณะกระดูกสันหลังม ล้นนิษฐานว่าจะเป็นการยิงระยะใกล้ ขณะเดียวกันยัง
พบหัวกระดูกอยู่ด้านในกะโหลก

โครงที่ 3 ยังไม่ทราบเพศ เนื่องจากสภาพโครงกระดูกไม่สมบูรณ์ ที่กะโหลก
บริเวณท้ายทอยพบกระดูกสัน เป็นการทำยิงระยะใกล้ศีรษะ

พนักงานชุดสืบสวนสอบสวนได้ส่งโครงกระดูกมนุษย์จำนวน 3 โครง
ไปตรวจพิสูจน์ที่สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ และศูนย์อำนวยการชั้นสูง
และพลิกศพ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลปรากฏว่า “โครงกระดูก
มนุษย์ จำนวน 2 โครง มีร่องรอยกระดูกสันป็นเข้าที่ศีรษะ เชื่อว่าถูกฆาตกรรม
จากการกระทำของบุคคล เมื่อทำการตรวจเปรียบเทียบดีเอ็นเอโครงกระดูกมนุษย์
ทั้ง 3 โครงกับดีเอ็นเอของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสองสามีภรรยา ปรากฏว่าดีเอ็นเอ
ไม่ตรงกัน”

จากการตรวจสอบพยานหลักฐาน จึงสรุปได้ว่าโครงกระดูกมนุษย์ทั้ง 3 โครง
ไม่ใช่สองสามีภรรยาผู้สูญหายไป แต่มีข้อสงสัยว่าโครงกระดูกมนุษย์ดังกล่าว
เป็นใคร ชื่ออะไร มาจากไหน ใครเป็นผู้ทำให้ตาย และถูกฝังในไรแห่งนี้ได้อย่างไร แล้ว
ผู้สูญหายทั้งสองคนยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ ถ้าเสียชีวิตแล้วศพถูกฝังอยู่ที่ใด ญาติ
ของผู้สูญหายยังคงคับข้องใจและขอให้ทำการค้นหาศพภายในไรดังกล่าวต่ออีก

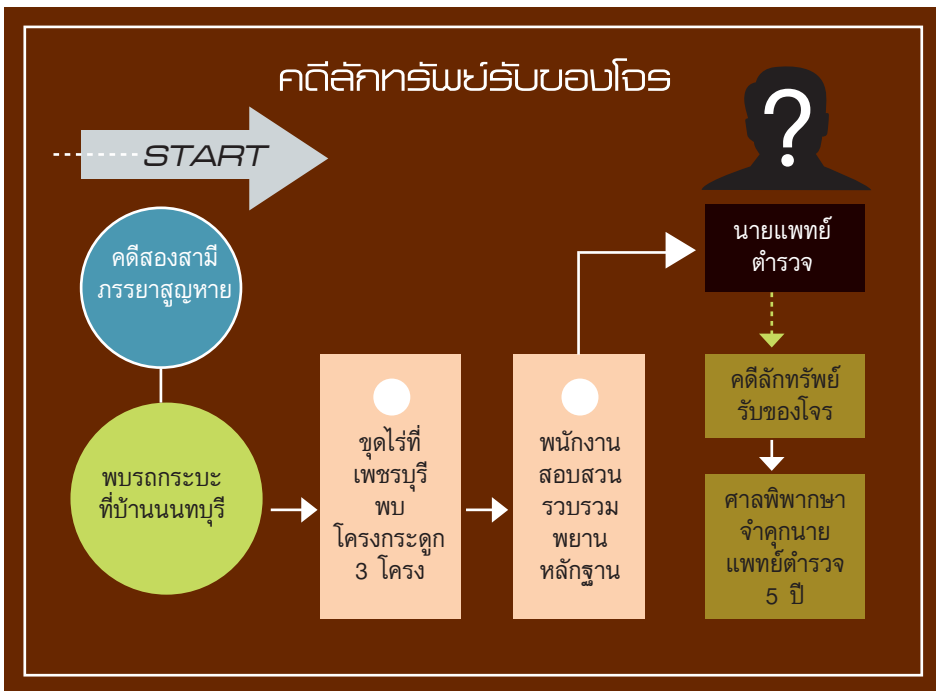

พ.ต.อ.พิชัย ปกป้อง ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรท่าไม้รวก (ในขณะนั้น)
ตรวจสอบโครงกระดูกและเสื้อผ้า

พนักงานสอบสวนจึงดำเนินการชุดค้นหาศพสองสามีภรรยาต่ออีกมากกว่าสิบครั้ง แต่ในที่สุดก็ยังไม่พบศพสองสามีภรรยา การค้นหาจึงต้องยุติลง

อย่างไรก็ตาม แม้ข้อมูลการสืบสวนเชื่อว่าสองสามีภรรยาอาจเสียชีวิตไปแล้ว โดยมีบุคคลที่เห็นนายแพทย์ตำรวจกับพวคนำตัวผู้สูญหายทั้งสองคนไปจากไร่เมื่อไม่พบร่างหรือโครงกระดูกของบุคคลดังกล่าว คงพบเพียงรถกระบะของผู้สูญหายอยู่ในบ้านพักของนายแพทย์ตำรวจกับภรรยาคนที่สามเท่านั้น โดยไม่มีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการถูกฆาตกรรม **ท้ายที่สุดในส่วนนี้พนักงานสอบสวนจึงต้องสรุปสำนวนสั่งฟ้องนายแพทย์ตำรวจกับภรรยาคนที่สามของนายแพทย์ตำรวจร่วมกันกระทำความผิดในข้อหาลักทรัพย์หรือรับของโจรรถกระบะของผู้สูญหายเท่านั้น**

สำหรับการหายตัวไปของสองสามีภรรยา เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้มีการรับแจ้งความเป็นคดีอาญาแล้ว แม้ไม่พบตัวผู้สูญหายก็ตาม คดีไม่อาจที่จะยุติได้ หากในภายหน้ามีพยานหลักฐานเพิ่มเติมใหม่ กระบวนการสอบสวนสืบสวนอาจจะต้องมีกรรือฟื้นขึ้นมาอีกรอบหนึ่ง ในขณะที่ความรู้สึกของญาติผู้สูญหายหรือประชาชนทั่วไปยังคงเป็นปริศนาคาใจต่อไป

คำพิพากษา(ย่อ) คดีลักทรัพย์หรือรับบอโจร

คำเบิกความพยานโจทก์สอดคล้องเชื่อมโยงกันเป็นลำดับขั้นตอน ตั้งแต่เห็นรถยนต์กระบะของกลางแล่นผ่านไปโดยมีนายสิน (นามสมมติ) เป็นคนขับ ส่วนจำเลยที่ 1 (นายแพทย์ตำรวจ) นั่งข้างคนขับ และจำเลยที่ 2 (ภรรยาคนที่ 3 ของนายแพทย์ตำรวจ) ขับรถยนต์กระบะของจำเลยที่ 1 ตามไป เข้าวันรุ่งขึ้นไม่เห็นอีก มาพบรถยนต์กระบะของกลางอีกครั้งจอดอยู่ที่บ้านเกิดเหตุ

นอกจากนั้น บันทึกคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยที่ 2 สรุปได้ว่าเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2552 เมื่อจำเลยที่ 2 ขับรถกลับไปถึงไร่ จำเลยที่ 1 สั่งให้จำเลยที่ 2 ทำกับข้าวและนำไปให้จำเลยที่ 1 ที่ท้ายไร่ เมื่อไปถึงพบนายสินกับภรรยาของนายสิน พร้อมรถยนต์กระบะของกลางจอดอยู่ เมื่อรับประทานอาหารเช้า จำเลยที่ 1 พานายสินเดินออกไปประมาณ 30 นาที เห็นจำเลยที่ 1 เดินกลับมาคนเดียว แล้วสั่งให้จำเลยที่ 2 เก็บของกลับไปที่บ้านพัก ลักพักใหญ่จำเลยที่ 1 โทรศัพท์บอกให้จำเลยที่ 2 นำรูปไปให้จำเลยที่ 2 กับนางหวาน (นามสมมติ) จึงช่วยกันหารูป เมื่อนำรูปไปให้ที่ท้ายไร่เห็นจำเลยที่ 1 ยืนอยู่ข้างริมรั้วและกอไผ่ มีภรรยาของนายสินร้องไห้กอดขาจำเลยที่ 1 ไว้แน่น แล้วภรรยาของนายสินวิ่งเข้ามาหาขอให้จำเลยที่ 2 ช่วย เมื่อนำรูปให้จำเลยที่ 1 แล้ว จำเลยที่ 2 ก็กลับขึ้นมาบ้านพัก เข้าวันรุ่งขึ้นจำเลยที่ 2 เห็นรถยนต์ของบุตรคนโตของจำเลยที่ 1 จอดอยู่ที่บ้านและจำเลยที่ 2 ได้ขับรดดังกล่าวกลับกรุงเทพมหานคร โดยมีจำเลยที่ 1 และบุตรสาวเดินทางไปด้วย หลังจากนั้นจำเลยที่ 2 ไม่พบเห็นรถยนต์กระบะของกลางอีก ซึ่งจำเลยที่ 2 ให้การไว้ทันทีหลังจากถูกจับกุม โดยปรากฏข้อเท็จจริงอันเป็นรายละเอียดจำนวนมากและเป็นลำดับขั้นตอน ล้วนแต่เป็นเรื่องส่วนตัวของจำเลยที่ 2 หากจำเลยที่ 2 ไม่ได้ให้ถ้อยคำไว้จริงก็ยากที่เจ้าพนักงานตำรวจจะปรุงแต่งเรื่องขึ้นมาได้

แม้คดีนี้โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานที่รู้เห็นขณะที่จำเลยทั้งสองร่วมกัน

⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๓๖๖/๒๕๖๑ คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 4377 / 2556

ลักเอารถยนต์กระบะของกลางไปซุกซ่อนอยู่ภายในบ้านเกิดเหตุก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงจากพยานแวดล้อมกรณีนี้ที่โจทก์นำสืบฟังได้ว่า จำเลยทั้งสองอยู่กับนายสินและภรรยาของนายสินพร้อมทั้งรถยนต์กระบะของกลางเป็นคนสุดท้าย ก่อนที่บุคคลทั้งสองและรถยนต์กระบะของกลางจะหายไป และต่อมาเจ้าพนักงานตำรวจตรวจพบและยึดรถยนต์กระบะคันดังกล่าวได้จากบ้านเกิดเหตุที่จำเลยทั้งสองเคยพักอาศัยอยู่ด้วยกัน และยังคงแวะเวียนเข้าออกบ้านหลังดังกล่าวทั้งในช่วงก่อนและหลังเกิดเหตุ และจำเลยทั้งสองเท่านั้นที่มีกุญแจบ้านสามารถเข้าออกบ้านหลังดังกล่าวได้

พฤติการณ์จึงมีข้อบ่งชี้ว่าจำเลยทั้งสองเป็นคนร้ายที่ร่วมกันเอารถยนต์กระบะที่อยู่ในความครอบครองของภรรยาของนายสินไป ส่วนการที่จำเลยทั้งสองร่วมกันนำรถยนต์กระบะดังกล่าวไปซุกซ่อนไว้ในบ้านเกิดเหตุ โดยถอดล้อทั้งสี่ล้อและถอดแผ่นป้ายทะเบียนทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เพื่อซ่อนเร้นรถยนต์กระบะคันดังกล่าวไว้ มิให้เจ้าทรัพย์ติดตามเอาคืน จึงถือว่าเป็นการเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยทุจริต พยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักสืบฟังได้โดยปราศจากความสงสัยว่าจำเลยทั้งสองได้ร่วมกันลักรถยนต์กระบะดังกล่าวจริงตามฟ้อง

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 (7) วรรคแรก จำคุกคนละ 5 ปี คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยที่ 2 เป็นประโยชน์แก่การพิจารณาอยู่บ้าง ลดโทษให้จำเลยที่ 2 หนึ่งในสามตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 คงจำคุกจำเลยที่ 2 มีกำหนด 3 ปี 4 เดือน ยกฟ้องโจทก์ข้อหาร่วมกันรับของโจร ส่วนรถยนต์กระบะของกลางคืนให้แก่เจ้าของ

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษายืน

สรุปท้ายบท

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในคดี หากคณะกรรมการสอบสวนมีการบริหารจัดการงานสอบสวนที่ดี ก็จะทำให้เกิดการทำงานรวดเร็วขึ้นสามารถตอบโจทย์หรือคำถามของสังคมและให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายได้

2. การสืบค้นหาตัวบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลเบาะแสที่เป็นประโยชน์ต่อคดีเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อชี้เป้าหมายหรือสถานที่ทำให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนสามารถเจาะจงพื้นที่ทำงานได้อย่างตรงเป้าหมายและรวดเร็ว

3. การชุดค้นหลายครั้งเป็นการดำเนินการเพื่อให้ความเป็นธรรมทั้งต่อญาติผู้สูญหายและต่อผู้ถูกกล่าวหา แต่เมื่อไม่พบศพผู้สูญหายก็ไม่มีการดำเนินคดีกับนายแพทย์ตำรวจในข้อหาฆาตกรรมสองสามีภรรยา

บทที่ 4
ประจักษ์
สมาคมคนงาน

จากโครงกระดูกที่ 2 ที่ขุดพบภายในไร่ของนายแพทย์ตำรวจ โดยบริเวณกะโหลกศีรษะมีรูและมีหัวกระสุนปืนอยู่ในกะโหลกดังกล่าว พนักงานสอบสวนเชื่อว่าศพนี้ถูกฆาตกรรม แต่บุคคลที่ถูกฆาตกรรมจะเป็นนายอันเพื่อนคนงานชาวเมียนมาที่ถูกนายแพทย์ตำรวจยิงที่ศีรษะตามที่นายกานได้ให้ข้อมูลต่อพนักงานสอบสวนไว้หรือไม่ ข้อเท็จจริงนี้มีนายกานเป็นประจักษ์พยานเพียงคนเดียวที่เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง ทั้งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมกับการกระทำความผิด ซึ่งยังต้องมีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานต่อไป

4.1 การสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน

4.1.1 พยานบุคคล

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานคดีนี้ คณะทำงานพนักงานสอบสวนได้สรุปแนวทางการทำงานโดยวางแนวทางการสอบปากคำพยานทุกปาก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาความจริงให้มากที่สุด จากการให้พยานเล่าเหตุการณ์ได้อย่างเต็มที่ ไม่สอบสวนแบบรวบรัดตัดความ ไม่ตัดพยานปากใดปากหนึ่งออกจากการสอบสวนเมื่อพบเบาะแสต่างๆ เชื่อมโยงข้อเท็จจริงใด พนักงานสอบสวนมีการตรวจสอบ

ขยายผลต่อ การสอบสวนจะต้องทำให้ความจริงปรากฏ เนื่องจากพนักงานสอบสวนเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรม หากสอบสวนแบบรวบรัดตัดความอาจทำให้ความจริงปรากฏเพียงครึ่งเดียว หรือความจริงอาจไม่ปรากฏเลยก็เป็นได้ หากเป็นเช่นนั้นจะทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ได้รับความเป็นธรรม

พนักงานสอบสวนได้สอบปากคำพยานบุคคลมากกว่า 50 ปากโดยมีพยานบุคคลที่สำคัญ ได้แก่

1. นายگان (นามสมมติ) คนงานในไร่ นายแพทย์ตำรวจ
2. นายยาว (นามสมมติ) เคยเป็นคนงานในไร่ นายแพทย์ตำรวจ
3. นายโทน (นามสมมติ) เพื่อนคนงานในไร่ข้างเคียง
4. นางวิน (นามสมมติ) เคยเป็นคนงานในไร่ นายแพทย์ตำรวจและเป็นภรรยา

ของนายอันผู้ตาย

จากการสอบสวนบุคคลดังกล่าวทำให้ทราบข้อเท็จจริงของคดีฆาตกรรมคนงาน โดยเริ่มต้นจากนายگان (นามสมมติ) คนงานชาวเมียนมา เคยเข้ามาทำงานกับนายแพทย์ตำรวจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2544 นายگانได้ทำร้ายหัวหน้าคนงานเสียชีวิตทำให้ถูกดำเนินคดีอาญาและต้องโทษจำคุก 3 ปี⁸ หลังพ้นโทษในปี พ.ศ. 2547 นายگانถูกพลักดันกลับประเทศเมียนมา นายแพทย์ตำรวจได้ไปนำตัวนายگانกลับมาทำงานในไร่อีกครั้ง ขณะนั้นที่ไร่ของนายแพทย์ตำรวจมีคนงานชาวเมียนมาทำงานอยู่หลายคนรวมทั้งนายอัน (นามสมมติ) และนายยาว (นามสมมติ) ในช่วงนั้นปี พ.ศ. 2547 นายแพทย์ตำรวจได้ให้ภรรยาคนที่ 3 พักอยู่ในไร่เพื่อทำหน้าที่ดูแลกิจการภายในไร่และควบคุมคนงาน ส่วนตนเองโดยปกติพักอาศัยอยู่ที่คลินิกที่กรุงเทพฯ

ต่อมา ช่วงต้นปี พ.ศ. 2548 นายแพทย์ตำรวจสังเกตเห็นนายอันกับภรรยาคนที่สามมีความสนิทสนมกันเป็นพิเศษ ทำให้นายแพทย์ตำรวจกับภรรยาทะเลาะกันบ่อยครั้ง เพราะความหึงหวง หวาดระแวง จนกระทั่งภรรยาหนีออกไปจากไร่

ในเวลากลางดึกของคืนหนึ่ง นายแพทย์ตำรวจกับบุตรชายอีก 2 คน ขับรถยนต์เก๋งกลับมาที่ไร่ ทั้งที่นายแพทย์ตำรวจกับบุตรชายทั้ง 2 คน อยู่ที่ไร่ใน

⁸ พนักงานสอบสวนได้สืบค้นและตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำให้การของนายگان พบว่านายگانเคยถูกดำเนินคดีจริง เป็นคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 1029/2545 ของศาลจังหวัดเพชรบุรี

ตอนกลางวันและกลับไปในช่วงเย็น ซึ่งตามปกติแล้วเมื่อนายแพทย์ตำรวจเดินทางกลับไปกรุงเทพฯก็ไม่น่าจะย้อนกลับมาอีก

ในคืนนั้นนายแพทย์ตำรวจได้เข้าไปยังที่นายทานนอนอยู่และปลุกให้ตื่นพร้อมกับบอกแผนการว่าคืนนี้จะชานายอัน โดยวางแผนว่าจะไปปลุกนายอันให้ตื่นและหลอกว่ามาในคอกไโรล่างหลุดจากคอกให้ไปช่วยจับม้า เมื่อนายอันไปที่ไโรล่างให้จัดการฆ่าเสีย แต่นายทานบอกว่านายอันนอนอยู่กับนายยาวที่ทำยรถบรรทุกด้วยกันจะทำอย่างไร นายแพทย์ตำรวจจึงบอกว่าให้จัดการ (หมายถึงฆ่า) ทั้งสองคน แล้วจึงส่งผ้าให้นายทาน 1 ผืน

พ.ต.ท.ประสงค์ กุลจิตติปราณี รอง ผกก.สส.สภ.ท่าไม้รวก (ตำแหน่งขณะนั้น)
นำนายยาว ไปทำแผนประกอบสำนวนการสอบสวน

จากนั้นนายแพทย์ตำรวจ นายทานพร้อมบุตรชายสองคนพากันเดินไปที่นายอันกับนายยาวนานอนอยู่ นายแพทย์ตำรวจถือไฟฉายในมือได้ฉายไฟฉายบริเวณที่คนทั้งสองนอนอยู่พร้อมกับเรียกให้ตื่นขึ้นมา ขณะที่นายยาวลงจากทำยรถบรรทุกนายทานได้เข้าไปทางด้านหลังแล้วใช้ฟ้ารัดคอนายยาวจนสลบ ส่วนนายอันบุตรชาย 2 คนของนายแพทย์ตำรวจช่วยกันจับตัวลากไปที่รถยนต์เก๋งซึ่งจอดอยู่ใกล้เคียงแล้วนำตัวเข้าไปนั่งที่เบาะหลังของรถ

ส่วนนายยาวซึ่งนอนสลบอยู่ที่พื้น ไม่อาจนำตัวใส่รถยนต์เก่งไปพร้อมกันได้ นายแพทย์ตำรวจจึงส่งอาวูร์ปีนยาวให้บุตรชายคนโต พร้อมกับสั่งว่าให้ถืออาวูร์ปีน เฝ้าวัวก่อน โดยให้นายกานกับบุตรชายคนที่สองนั่งคุมตัวนายอันไปในรถ โดยมี นายแพทย์ตำรวจเป็นคนขับรถนายอันไปที่ท้ายไร่ เมื่อไปถึงท้ายไร่นายกานกับบุตรชาย คนที่สองนำตัวนายอันลงจากรถจับตัวให้นอนลงกับพื้น นายแพทย์ตำรวจใช้อาวูร์ปีนยาว ชนิดลูกกรดยิงนายอันที่ศีรษะจำนวน 1 นัด แต่นายอันยังตื่นอยู่จึงยิงกรอกปากอีก 1 นัด จนถึงแก่ความตาย

ระหว่างที่บุตรชายคนโตได้เฝ้านายยาวไว้นั้น นายยาวได้ฟื้นขึ้นมาแล้วรู้สึก ตัวกำลังนอนในท่าคว่ำหน้า แล้วมีอาวูร์ปีนมาจ่อที่ศีรษะด้านหลัง พร้อมกับได้ยินเสียง พิวปาก จึงเกิดความกลัวและคิดว่ามีการส่งสัญญาณเรียกใครมาเพื่อฆ่าตน นายยาว จึงแสสร้งร้องขอน้ำดื่มพร้อมกับแหวงหน้าตะแคงข้างขึ้นมองคนเหยียบหลัง จำได้ว่า เป็นบุตรชายคนโตของนายแพทย์ตำรวจ แล้วนายยาวได้รวบรวมความกล้าในวินาที นั้นตัดสินใจดันตัวลุกขึ้นพร้อมวิ่งหนีอย่างไม่คิดชีวิต ลัดเลาะไปตามป่าและแอบอยู่ จนกระทั่งถึงเช้าจึงได้ขอความช่วยเหลือจากนายโทนเพื่อนคนงานชาวเมียนมา ซึ่งทำงานอยู่อีกไร่หนึ่ง

นายโทนได้ช่วยเหลือนายยาว พานายยาวหลบหนีออกจากพื้นที่จังหวัด เพชรบุรีไปทำงานที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยก่อนเกิดเหตุเรื่องนี้ประมาณ 1 สัปดาห์ นายโทนได้ขออนุญาตออกนอกพื้นที่จากนายอำเภอย่างอย่างถูกต้อง และนายโทน ยังคงเก็บรักษาหนังสือขออนุญาตฉบับนั้นไว้ พร้อมกับนำมาแสดงต่อพนักงานสอบสวน ให้ตรวจสอบเพื่อยืนยันข้อเท็จจริง

หลังผ่านเหตุการณ์ดังกล่าว นายยาวได้โทรศัพท์ไปเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้น ทั้งหมดให้นางวิน (นามสมมติ) ภรรยาของนายอันฟัง แต่ไม่รู้ว่านายอันจะเป็นตาย ร้ายได้อย่างไร สำหรับนายยาวแม้จะผ่านพ้นคืนนั้นและรอดชีวิตมาได้ แต่เหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในคืนนั้นยังคงอยู่ในความทรงจำมาโดยตลอด

สำหรับนางวิน ในช่วงปี พ.ศ. 2546 เคยมาทำงานอยู่ในไร่ของนายแพทย์ ตำรวจกับนายอัน โดยนางวินทำงานได้เพียงระยะหนึ่ง แต่ไม่สามารถทนสภาพ การทำงานที่หนักเกินไปได้ จึงอ้างกับนายแพทย์ตำรวจว่าตนตั้งครรภ์ ขอเดินทางกลับ ประเทศเมียนมา แต่จะให้นายอันยังคงต้องทำงานอยู่กับนายแพทย์ตำรวจต่อไป

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2555 ขณะนั้นนางวินทำงานอยู่ในประเทศไทย มีข่าว

เผยแพร่ออกไปทางโทรทัศน์และสื่อมวลชนหลายแขนงว่าสองสามีภรรยาที่สูญหายไป
เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าไปตรวจค้นในไร่ของนายแพทย์ตำรวจและมีการขุดพบ
โครงกระดูกมนุษย์ เมื่อทราบข้อมูลจากข่าวจึงสงสัยว่าโครงกระดูกที่ขุดพบดังกล่าว
อาจจะเป็นของสามีตนที่หายตัวไป ซึ่งอาจถูกฆาตกรรมก็ได้ หากเป็นนายอันสามีของตน
นางวินก็ต้องการที่จะได้โครงกระดูกของสามีกลับไปบ้านเกิดเพื่อทำพิธีทางศาสนา
จึงติดต่อมายังพนักงานสอบสวน แต่เนื่องจากเกิดความเกรงกลัวต่ออิทธิพลของ
นายแพทย์ตำรวจ ไม่กล้าที่จะมาพบเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่จังหวัดเพชรบุรี จึงได้
นัดหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปพบที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

พนักงานสอบสวนได้ขอให้นางวินพาบุตรชายที่เกิดกับนายอัน พร้อมทั้ง
ติดตามบิดานายอันมาด้วย พนักงานสอบสวนพร้อมเจ้าหน้าที่วิทยาการเดินทาง
ไปที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้พบนางวิน บุตรชายนางวินซึ่งเกิดกับนายอัน บิดา
นายอัน และได้เก็บเส้นผมและเนื้อเยื่อจากบุตรชายและบิดานายอันนำส่งตรวจพิสูจน์
ดีเอ็นเอทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อหาความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมกับโครงกระดูก
ที่ค้นพบด้วย

4.1.2 พยานเอกสาร

พยานเอกสารถือเป็นสิ่งสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่สนับสนุนคำให้การของพยาน
แต่ละปากให้มีความน่าเชื่อถือ อาทิ หนังสือแจ้งวันพ้นโทษของนายกาน หนังสือ
ขออนุญาตออกนอกพื้นที่ของนายโทน เพื่อเดินทางออกนอกพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต
ให้ทำงาน พยานเอกสารสำคัญเหล่านั้น พนักงานสอบสวนได้ติดตามขอสำเนา
เอกสารจากหน่วยงานราชการมารวมเข้าสำนวน เพื่อสนับสนุนและพิสูจน์ข้อเท็จจริง
ของเรื่องราวต่าง ๆ ตามคำให้การพยานบุคคล

4.1.3 พยานวัตถุ

การตรวจค้นบ้านและภายในไร่ของนายแพทย์ตำรวจหลายแห่ง

(1) พบอาวุธปืนจำนวนมากกว่า 40 กระบอก เครื่องกระสุนปืนจำนวนมาก
มากกว่า 4,000 นัด ทั้งพบอุปกรณ์ผลิตเครื่องกระสุนปืนจำนวน 2 เครื่อง พนักงาน
สอบสวนได้รวบรวมตรวจยึดไว้ประกอบสำนวนการสอบสวน

(2) มีการขุดพบโครงกระดูกภายในบริเวณไร่ของนายแพทย์ตำรวจ
โดยเฉพาะโครงที่ 2 พบว่าที่กะโหลกศีรษะมีรูกระสุนปืนจำนวน 1 แห่ง เศษชิ้นส่วน
กระสุนขนาด .22 จำนวน 1 ชิ้น

4.1.4 พยานนิติวิทยาศาสตร์

(1) มีการเก็บเส้นผม เนื้อเยื่อ เล็บ จากบุตรชายนางวินที่เกิดกับนายอัน และบิดานายอัน นำส่งตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอ (DNA) ทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างโครงกระดูกที่ค้นพบในไร่ และตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอ (DNA) ว่าใช้โครงกระดูกของนายอันหรือไม่ ผลตรวจพิสูจน์ยืนยันว่าโครงกระดูกที่ขุดพบคือนายอัน

(2) พนักงานสอบสวนส่งอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนที่ยึดได้เพื่อตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบกับชิ้นส่วนกระสุนปืนที่พบในกะโหลกศีรษะโครงกระดูกที่ 2 ผู้ตาย ซึ่งมีเศษโลหะฝังรูปลีคล้ายตะกั่ว 1 ชิ้น และเศษโลหะสีคล้ายทองแดงชิ้นเล็ก ๆ ไปตรวจพิสูจน์ว่าเป็นเครื่องกระสุนปืนที่ใช้ยิงจากอาวุธปืนที่ตรวจยึดได้จากบ้านพักของนายแพทย์ตำรวจหรือไม่

การตรวจสอบรูกระสุนที่หัวกะโหลก

4.2 การขังนักพยานหลักฐาน

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ตามขั้นตอนของกฎหมาย จากนั้นพนักงานสอบสวนจะทำการพิจารณาว่าพยานหลักฐานในสำนวนเพียงพอที่จะทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ หากพยานหลักฐานไม่เพียงพอฟ้องก็จะทำความเห็นว่า ควรสั่งไม่ฟ้อง แต่หากพยานหลักฐานเพียงพอที่จะทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องและส่งสำนวนต่อให้กับพนักงานอัยการในส่วนของการพิจารณาหลักฐานเป็น

สาระน่ารู้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ให้พนักงานสอบสวน มีอำนาจทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ บทมาตราดังกล่าวนี้นักพนักงานสอบสวนได้เก็บตัวอย่าง เส้นผม เนื้อเยื่อ ของญาติ ไปตรวจพิสูจน์ เปรียบเทียบดีเอ็นเอโครงกระดูกที่ขุดค้นพบ จนทราบว่าผู้ที่ถูกฆาตกรรม เป็นใคร

การใช้ดุลพินิจซึ่งนำหลักพยานหลักฐาน โดยพิจารณาทั้งจากพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุและพยานหลักฐานอื่น ๆ

4.2.1 พยานบุคคล

1) **คำให้การของนายทาน** พยานปากนี้มีความทรงจำที่ดีกว่าพยานคนอื่น แม้นายทานจะเป็นผู้ร่วมกระทำผิด ซึ่งอาจเป็นคำขัดทอดของผู้ต้องหาด้วยกัน ทำให้รับฟังมีน้ำหนักน้อย แต่ก็**ไม่ปรากฏว่ามีเหตุจงใจว่าให้การเพื่อให้ตนพ้นความผิด** จึงรับฟังคำให้การประกอบพยานหลักฐานอื่นได้ อีกทั้ง**ไม่ปรากฏสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ต้องหา** ตรงกันข้ามกลับมีความเกรงกลัวอิทธิพลของนายแพทย์ตำรวจมากกว่า เพราะมีอาวุธปืนจำนวนมากอยู่ในความครอบครอง ทั้งชอบล่าสัตว์ ยิงปืนแม่นยำ และเป็นข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่

เหตุการณ์คดีฆาตกรรมคนงาน เกิดขึ้นประมาณเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 พยานต้องระลึกเหตุการณ์ย้อนหลังไป 8 ปี แต่นายทานสามารถชี้จุดฝังศพนายอัน ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อขุดลงไปใต้ดินก็พบโครงกระดูก และได้ระบุชื่อผู้ตายได้ถูกต้อง ผลการตรวจหาดีเอ็นเอ (DNA) ตรงกันว่าผู้ตาย คือ นายอันชาวเมียนมา

2) **คำให้การของนายยาว** พยานปากนี้เป็นผู้ที่ถูกกระทำโดยตรง และเป็น

พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ในช่วงต้นก่อนฆาตกรรมนายอัน ขณะที่ตนได้นอนหลับอยู่กับ นายอันที่ท้ายรถบรรทุก จนกระทั่งนายแพทย์ตำรวจพร้อมด้วยบุตรชายทั้งสองและ นายگانเข้ามาเรียกและถูกทำอันตราย ส่วนนายอันผู้ตายถูกจับตัวไปไหน ถูกฆาตกรรม อย่างไรนั้น พยานไม่เห็นเหตุการณ์แต่คำให้การส่วนนี้ สอดรับกับคำให้การของนายگان อย่างสมเหตุสมผล ในส่วนรายละเอียดตั้งแต่เริ่มต้นมาใช้แรงงานที่ไร่ของผู้ต้องหา จนถึงวันเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุหนีไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนและหนีไปอยู่ที่อื่น จนกระทั่งทราบข่าวทางโทรทัศน์ว่ามีการขุดพบโครงกระดูกในไร่ของนายแพทย์ตำรวจ พยานปากนี้พนักงานสอบสวนได้ติดตามตัวมาและตัวพยานเองก็ให้การโดยสมัครใจ เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จากคำให้การพยานปากนี้ สามารถขยายไปยังพยาน ปากอื่นได้อย่างสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน และพยานได้ให้การอย่างเป็นธรรมชาติ เชื่อถือได้มีเหตุผล เป็นช่วงเป็นตอน

4.2.2 พยานเอกสาร

พยานเอกสารถือเป็นข้อมูลสำคัญที่สนับสนุนคำให้การของพยานบุคคล ซึ่งพยานเอกสารในสำนวนเป็นเอกสารราชการที่พนักงานสอบสวนรวบรวมได้จากการ อ้างอิงข้อเท็จจริงของพยานบุคคล ฉะนั้นเมื่อเป็นเอกสารราชการย่อมมีความน่าเชื่อถือ และเมื่อตรวจสอบกับข้อเท็จจริงก็สอดคล้องรับกับคำให้การพยานบุคคล โดยเฉพาะได้นำเอกสารการขออนุญาตออกนอกพื้นที่ของนายโทน และคำพิพากษาจำคุกนายگان เมื่อปี พ.ศ. 2544 มาเป็นตัวตั้งในการคำนวณวันเวลา ที่เป็นวันฆาตกรรมนายอันคนงาน ในไร่ได้

4.2.3 พยานวัตถุและพยานนิติวิทยาศาสตร์

(1) ผลตรวจดีเอ็นเอ (DNA) โครงกระดูกของผู้ตาย ภายหลังจากที่พนักงานสอบสวนได้เก็บเส้นผม เนื้อเยื่อ เล็บของบุตรและบิดานายอันผู้ตายเพื่อเปรียบเทียบ ดีเอ็นเอ (DNA) โดยการส่งตรวจให้ตรวจว่าเป็นโครงกระดูกของนายอันหรือไม่ ซึ่งผลการตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอ ยืนยันได้ว่าโครงกระดูกจำนวน 1 ใน 3 โครง คือ นายอัน

(2) ร่องรอยการยิง ส่วนในกะโหลกผู้ตายพบเศษชิ้นส่วนโลหะเมื่อตรวจ พิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์พบว่าเป็นหัวกระสุนปืนลูกกระดขนาด .22 มม. ที่ใช้ยิง จากอาวุธปืนลูกกระด แต่ไม่อาจเปรียบเทียบได้ว่าใช้ยิงจากอาวุธปืนกระบอกใด เนื่องจาก อ็อกไซด์ (สนิม) ได้กินผิวส่วนนอกของลูกกระสุนปืนซึ่งเป็นตะกั่ว ทำให้ตำหนิ รอยลายเส้นที่ร่องเกลียวและสันเกลียวลูกกระสุนปืนเลอะเลือน ไม่ชัดเจนพอที่จะ

เปรียบเทียบกับอาวุธที่ใช้ยิงว่าเป็นกระบอกโต แต่การพบหัวกระสุนปืนในกะโหลกศีรษะ สอดรับกับคำให้การของนายกานคือคำยืนยันว่านายแพทย์ตำรวจใช้อาวุธปืนยิงที่ศีรษะผู้ตาย จำนวน 2 นัด

4.3 การกันผู้ร่วมกระทำคามผิดเป็นพยาน

หลังจากทีมพนักงานสอบสวนได้สอบสวนนายยาวแล้ว เห็นว่าเมื่อนายยาวจะเป็นประจักษ์พยาน แต่ก็รู้เห็นเหตุการณ์การฆาตกรรมเพียงช่วงก่อนที่นายอันจะถูกนำตัวไปเท่านั้น ส่วนเหตุการณ์หลังจากนั้นนายยาวก็ไม่ทราบ คงมีเพียงนายกานเท่านั้นที่รู้เห็นเหตุการณ์และยืนยันได้ว่านายแพทย์ตำรวจและบุตรทั้งสองคนเกี่ยวข้องกับการลงมือฆาตกรรมนายอัน ถ้าหากไม่กันนายกานเป็นพยานแล้ว น้ำหนักของคดีความน่าเชื่อถือ หรือพยานหลักฐานอาจจะไม่เพียงพอในการลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนั้น คณะพนักงานสืบสวนสอบสวนจึงได้ประชุมปรึกษารื้อกันถึงจุดอ่อน จุดแข็ง ในการกันนายกานซึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำคามผิดไว้เป็นพยาน

การกันผู้ร่วมกระทำคามผิดไว้เป็นพยานถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ โดยในการอ้างผู้ร่วมกระทำคามผิดเป็นพยานนั้น พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังผู้ร่วมกระทำคามผิดที่จะได้กันไว้เป็นพยาน เพราะผู้ร่วมกระทำคามผิดอาจให้การขัดทอด ซ้ำเติม ผู้กระทำคามผิดด้วยกัน และอาจให้การเป็นความเท็จเพื่อให้ตนรอดพ้นจากคามผิด นอกจากนี้พนักงานสอบสวนต้องไม่จงใจหรือให้คำมั่นสัญญา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวให้การอย่างไร ๆ อันเป็นการสอบสวนที่ขัดต่อบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135⁹ โดยศาลจะต้องรับฟังพยานดังกล่าวด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ

การกันผู้ร่วมกระทำคามผิดเป็นพยานในคดีอาญา มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ¹⁰

1. คดีที่มีเหตุพิเศษ ยุ่งยากสลับซับซ้อน หรือร้ายแรงที่คนจำนวนมาก

⁹ มาตรา 135 ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็น การให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจงใจ ให้เขาให้การอย่างไร ๆ ในเรื่องที่ต้องหา

¹⁰ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 5 การสอบสวน 6/50 บทที่ 6 การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน

พากันเกรงกลัว หรือคิดเกิดโดยไม่มีบุคคลใครรู้เห็น นอกจากเป็นผู้กระทำความผิดด้วยกัน และผู้ร่วมกระทำความผิดที่จะกันเป็นพยานไม่ใช่ตัวการสำคัญ

2. พนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันผู้ร่วมกระทำความผิด ซึ่งได้ร่วมกระทำผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน โดยต้องคำนึงว่าถ้าไม่ผู้นั้นไว้เป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานอื่นที่มีอยู่จะไม่เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาทั้งหมดได้ อีกทั้งไม่อาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทน เพื่อให้เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดนั้นได้ ซึ่งจะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ

3. คาดหมายว่าพยานปากนี้จะเบิกความเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดี ในชั้นศาลนอกจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ไม่มีบทบัญญัติห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาหรือผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน ในกรณีที่ผู้ร่วมกระทำความผิดให้การต่อพนักงานสอบสวน โดยให้การพาดพิงไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นหรือผู้ต้องหาอื่น ว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131¹¹ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ อีกทั้งพยานให้การด้วยความเต็มใจมิได้เกิดจากการให้คำมั่นสัญญา ชูเชื้อ ทรมาน บังคับ หรือล่อลวงด้วยประการใด

ประชุมทีมคณะพนักงานสอบสวน

¹¹ มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์ จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่ามโซ่ เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

โดยแนวทางปฏิบัติในการกันผู้ร่วมกระทำคามผิดเป็นพยานมี 2 แนวทาง
ซึ่งมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนี้

แนวทาบปฏิบัติในการกันผู้ร่วมกระทำคามผิดเป็นพยาน

แนวทางที่ 1	แนวทางที่ 2
สอบสวนพยานปากนี้ในฐานะเป็นผู้ต้องหา โดยแจ้งสิทธิและแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบ	พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนพยานปากนี้ในฐานะพยานตั้งแต่แรก
พนักงานสอบสวนทำสำนวน โดยสรุปความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่จะกันเป็นพยาน	พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ ดำเนินการสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดีเสนอต่อผู้บังคับบัญชา
หากพนักงานอัยการเห็นควรกันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน พนักงานอัยการจึงจะออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา	ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนซึ่งถือเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ อาจสั่งให้ดำเนินคดีกับผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาได้ โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 18 วรรคท้าย ¹²
เมื่อพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องจัดการปล่อยตัวผู้ต้องหา หากผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอต่อศาลให้ปล่อยแล้วให้พนักงานสอบสวนสอบปากคำไว้ในฐานะเป็นพยานในคดี	

¹² มาตรา 18 วรรคท้าย ในเขตท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาการแทน

ข้อสังเกต

แนวทางที่ 1	แนวทางที่ 2
<p>1. พนักงานสอบสวนจะต้องรอคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเสียก่อน ก่อนที่จะดำเนินการสอบสวนผู้ต้องหาในฐานะพยาน เนื่องจากพนักงานอัยการอาจมีคำสั่งให้ฟ้องผู้ต้องหาดังกล่าวได้</p>	<p>1. ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นพ้องกับพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการอาจมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวน แจ้งข้อกล่าวหาและดำเนินคดีกับบุคคลผู้นั้นได้ แม้ว่าพนักงานสอบสวนจะได้สอบสวน ผู้นั้นไว้ในฐานะพยานตั้งแต่ต้นแล้วก็ตาม</p>
<p>2. พนักงานสอบสวนควรจะสอบสวนผู้ต้องหาที่จะกันไว้เป็นพยานให้ปรากฏพฤติการณ์ไว้ โดยละเอียดและเมื่อพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นแล้ว ก็สอบสวนอีกครั้งในฐานะพยาน โดยอาจจะให้ยืนยันคำให้การเดิมซึ่งให้การไว้ในฐานะผู้ต้องหา เนื่องจากพฤติการณ์ของคดีเป็นอย่างเดียวกัน</p>	<p>2. การดำเนินการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานทั้ง 2 แนวทาง พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องปฏิบัติตามการอย่างเคร่งครัดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 โดย “จะต้องไม่ทำการสอบสวนผู้กระทำความผิด โดยการทำให้หรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชื้อ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำการโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา” หากไม่ดำเนินการตามจะถือว่าเป็นการสอบสวนไม่ชอบ และถือเป็นพยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226</p>

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี
ลักษณะ 5 การสอบสวน 6/50
บทที่ 6 การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน

ข้อ 1. คดีที่มีเหตุพิเศษ ยุ่งยากสลับซับซ้อนหรือร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัวหรือคดีบางเรื่องเกิดในที่ลับโดยบุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็นได้นอกจากผู้กระทำผิดด้วยกัน หรือคดีที่มีการกระทำในรูปแบบขบวนการ (Organized Crime) ซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานทุกวิถีทางแล้ว ก็ไม่ทำให้ได้พยานหลักฐานในคดีนั้นอีก พนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ซึ่งจะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) ผู้ต้องหาที่จะกันเป็นพยานนั้น ไม่ใช่ตัวการสำคัญ

(2) ถ้าไม่กันผู้ต้องหาคนนั้นเป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอในการดำเนินคดี และไม่อาจแสวงพยานหลักฐานอื่นใดได้อีก

(3) ผู้ที่จะถูกกันเป็นพยานนั้น ให้การเป็นประโยชน์แก่การสอบสวนและจะไปเบิกความในชั้นศาลได้ โดยให้ชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นตามรูปเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง เว้นแต่คดีที่มีลักษณะเป็นเหตุฉุกเฉินหรือเหตุที่ต้องรายงานด่วน ให้เสนอผู้บังคับการขึ้นไปเป็นผู้สั่งถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรให้เสนอตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาล้าง

ข้อ 2 ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่ขอกันเป็นพยาน ให้ทำการสอบสวนปากคำ ในฐานะผู้ต้องหาให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปคดี โดยละเอียดเท่าที่สามารถจะทำได้ พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวัง

ในการสอบสวนเพราะผู้ต้องหาอาจให้การบิดเบือนหรือขัดท้อดและ
ซ้ำเติมพวกเดียวกันซึ่งอาจจะเป็นความเท็จได้ นอกจากนี้ สิ่งที่พนักงาน
สอบสวนต้องห้ามมิให้ดำเนินการใด ๆ โดยใช้ถ้อยคำอันเป็นการจูงใจมี
คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ
ซึ่งอาจทำให้เสียหายต่อรูปคดีได้ อย่างไรก็ตามมีข้อที่พนักงานสอบสวน
ต้องพึงระมัดระวังไว้อย่างยิ่งคือการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น จะต้องมี
พยานอื่น ๆ หรืออาศัยถ้อยคำพยานชนิดนี้สืบสวนให้ได้พยานหลักฐาน
อื่น ๆ มาเป็นหลักฐานแห่งคดีได้ เพราะการที่พนักงานสอบสวนกัน
ผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะให้พนักงาน
สอบสวนส่งตัวไปฟ้องก็ได้ จึงจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องไตร่ตรอง
ผลได้ผลเสียก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาด ขอกันพยานตามเหตุผลแห่งคดี

สำนักงานอัยการสูงสุดได้ออกระเบียบว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของ
พนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 โดยมีแนวปฏิบัติในการกันผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน
ว่าให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยรอบคอบ โดยพิจารณากันผู้กระทำความผิดน้อยที่สุด
เป็นพยาน คำนึงถึงว่าถ้าไม่กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่
มีอยู่อาจไม่เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหา และถ้อยคำของบุคคลนั้นจะ
เชื่อถือและรับฟังได้เพียงใด รวมทั้งจะต้องคาดหมายได้ว่าผู้นั้นจะเบิกความเป็นประโยชน์
ในการพิจารณา

ระเบียบสำนักบริหารการอุบลุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา
ของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 79
การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนและผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยรอบคอบ โดยคำนึงถึงว่าถ้าไม่กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดหรือไม่ และอาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทนเพื่อให้เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดนั้นได้หรือไม่ ถ้อยคำของบุคคลนั้น รับฟังเป็นความสัตย์ได้เพียงใด รวมทั้งความคาดหมายในการที่ผู้นั้น จะเบิกความเป็นประโยชน์ในการพิจารณาหรือไม่ด้วย และพึงพิจารณากันผู้กระทำความผิดน้อยที่สุดเป็นพยาน

เมื่อพนักงานอัยการได้วินิจฉัยตามนัยแห่งวรรคหนึ่งแล้ว และพนักงานอัยการเห็นควรกันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น และเมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนถ้อยคำผู้ที่กันไว้เป็นพยานนั้น เป็นพยานประกอบสำนวนต่อไป

การดำเนินคดีกับบุคคลที่ได้กันไว้เป็นพยานในคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144, 149, 167 และ 201 ถ้าปรากฏว่าบุคคลใดเต็มใจให้การเป็นพยานในชั้นสอบสวนหรือเคยถูกอ้างเป็นพยานพนักงานอัยการโจทก์และได้เบิกความยืนยันการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานผู้รับสินบนจนศาลพิพากษาลงโทษเจ้าพนักงานผู้นั้น และคดีถึงที่สุดแล้ว ให้พนักงานอัยการทำความเห็นเสนอสำนวนตามลำดับชั้นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อสั่ง

สรุปความเห็นของคณะพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับแนวทาบของ พนักงานสอบสวน ในการกันผู้ร่วมกระทำคามผิดเป็นพยาน

จากการสอบปากคำพยาน พบว่านายกานเป็นประจักษ์พยานสำคัญ เพียงคนเดียวที่รู้เห็นเหตุการณ์ฆาตกรรมโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งขณะฆาตกรรม นายอันคนงานในไร่ ขณะที่นายยาวได้รู้เห็นเหตุการณ์เพียงบางส่วน หรือเป็นเพียง พยานแวดล้อม แต่นายกานก็เป็นพยานที่มีข้อบกพร่องเพราะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการ กระทำความผิดฆาตกรรมนายอันร่วมกับนายแพทย์ตำรวจกับบุตรของนายแพทย์ตำรวจ

คณะพนักงานสอบสวนได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันแล้ว เห็นว่าการ ที่จะกันนายกานเป็นพยานนั้น แม้จะเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด แต่ก็ไม่ใช่ตัวการสำคัญ ในคดีดังกล่าว รวมทั้งความคาดหมายได้ว่าจะเบิกความเป็นประโยชน์ในการพิจารณา คดีในชั้นศาลด้วย ประกอบกับมีคำพิพากษาฎีกาเป็นแนวบรรทัดฐานที่ให้ดำเนินการ กันผู้กระทำความผิดเป็นพยานได้

ในคดีนี้คณะพนักงานสืบสวนสอบสวนฯ ได้พิจารณาแนวปฏิบัติทั้ง 2 แนวทางที่ผ่านมา จึงเห็นสมควรเลือกใช้แนวทางที่สอง คือ มิได้แจ้งข้อกล่าวหา ดำเนินคดีกับนายกานฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่น แต่ให้กันไว้เป็นพยานและสอบสวนใน ฐานะพยาน และได้เสนอสำนวนคดีไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีต่อไป นอกจากนี้ ศึกษาข้อกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการกันผู้ร่วมกระทำ ความผิดเป็นพยานแล้ว คณะพนักงานสอบสวนได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสำนักงานอัยการ สูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการและการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ตลอดจนแนวคำพิพากษาของศาลที่วินิจฉัยเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของพยานที่เป็น ผู้ร่วมกระทำความผิดในคดีอาญา โดยมีคดีที่วางแนวทางไว้ ได้แก่ คำพิพากษาฎีกา ที่ 5244/2539 และคำพิพากษาฎีกาที่ 7942/2551 มีรายละเอียด ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 5244/2539

พิพากษารูปได้ว่า “มีปัญหาคำเบิกความของนาย บ. ดังกล่าวจะรับฟัง ได้เพียงใด เห็นว่า แม้นาย บ. เป็นผู้ร่วมกระทำผิด แต่พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินคดี กับนาย บ. และได้สอบสวนเป็นพยานนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้มีบทบัญญัติใด ที่ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกันผู้กระทำผิดเป็นพยาน ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนกันนาย บ. เป็นพยานในคดีนี้จึงมีสิทธิทำได้โดยชอบ อีกทั้ง

ไม่ปรากฏว่าการที่นาย บ. ให้การต่อพนักงานสอบสวนตามเอกสารหมายเลข 31 ตลอดจนเปิดความต่อศาลเกิดจากการจงใจ ให้คำมั่นสัญญาของพนักงานสอบสวนแต่อย่างใด จึงไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 และ มาตรา 226 นาย บ. ไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยที่ 1 มาก่อน ไม่มีเหตุให้ระแวงสงสัยว่าจะปรักปรำจำเลยที่ 1 คำเบิกความของนาย บ. เชื่อมโยงสอดคล้องสมเหตุสมผล แม้จะเป็นคำขัดทอดของผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกัน แต่ก็ได้เป็นการขัดทอดเพื่อให้ตนเองพ้นผิด หรือได้รับประโยชน์จากการขัดทอดนั้นแต่อย่างใด จึงรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์และโจทก์ร่วมได้”

ในคดีดังกล่าวยังมีคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์สนับสนุนการดำเนินการสอบสวนโดยวิธีดังกล่าวโดยพิพากษารูปได้ว่า “ที่จำเลยที่ 2 และที่ 4 อุทธรณ์ว่าพนักงานสอบสวนกับนาย บ. ไว้เป็นพยานโดยไม่แจ้งข้อหา โจทก์และโจทก์ร่วมจึงไม่มีอำนาจฟ้องนั้น เห็นว่าแม้พนักงานสอบสวนไม่แจ้งข้อหาแก่นาย บ. แต่เมื่อสอบสวนนาย บ. แล้ว เห็นว่านาย บ. เป็นพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ จึงกับนาย บ.ไว้เป็นพยานได้ ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามฟ้องคดีผู้ต้องหาหรือจำเลยอื่นก่อนแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาที่กันเป็นพยานทั้งพนักงานสอบสวนได้สอบสวนจำเลยคดีนี้และพยานอื่นในความผิดตามฟ้องแล้ว คดีจึงมีการสอบสวนโดยชอบโจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง การที่โจทก์ร่วมถือเอาคำฟ้องของโจทก์เป็นคำฟ้องของโจทก์ร่วม โจทก์ร่วมจึงมีอำนาจฟ้องเช่นกัน อีกทั้งพนักงานสอบสวนถือว่าการสอบสวนผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเป็นพยาน เป็นการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะกระทำได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ.2551 มาตรา 12 ได้บัญญัติเพิ่มเติม มาตรา 227/1 ในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาโดยบัญญัติว่า “ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานขัดทอด พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้าน หรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุน

พยานหลักฐานประกอบตามวรรคหนึ่ง หมายถึง พยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้

และมีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย

โดยสังเกตว่าในการวินิจฉัยซึ่งนำพยานของศาล พยานขัดทอดถ้ามีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานขัดทอดนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7942/2551

พิพากษารูปได้ว่า “คดีนี้โจทก์มิได้มีประจักษ์พยานยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด คงมีแต่คำให้การขัดทอดของนาย ช. ในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน ซึ่งเป็นคำขัดทอดที่มีพิรุณและน่าจะมีมูลเหตุจริงใจเพราะอาจเป็นการขัดทอดเพื่อปกปิดความผิดให้บุคคลอื่นหรือให้การขัดทอดตามข้อสันนิษฐานของเจ้าพนักงานตำรวจหรืออาจถูกบังคับขู่เข็ญ เห็นว่าฎีกาดังกล่าวเป็นแต่เพียงการคาดคะเนของจำเลย คำให้การในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนของนาย ช. แม้จะมีลักษณะเป็นคำขัดทอดในระหว่างผู้ต้องหาด้วยกันก็ตาม แต่บทบัญญัติของกฎหมายก็มิได้ห้ามมิให้รับฟังคำให้การเช่นว่านี้เสียทีเดียว เพียงแต่ต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง หากการขัดทอดมีเหตุผลรับฟังได้ ศาลก็มีอำนาจรับฟังประกอบการพิจารณาได้ ทั้งคำให้การดังกล่าวไม่ปรากฏว่ามีเหตุจริงใจว่าให้การเพื่อให้ตนพ้นความผิดหรือได้รับประโยชน์แต่อย่างใด จึงรับฟังคำให้การของนาย ช. ประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ที่น่าสืบได้ ทั้งนาย ช. เป็นเพื่อนกับจำเลยมีความสนิทสนมกัน หากจำเลยไม่ได้ร่วมกับนาย ช. กระทำความผิดจริงก็ไม่มีเหตุที่นาย ช. จะให้การขัดทอดจำเลยเพื่อให้จำเลยต้องรับโทษส่วนที่นาย ช. มาเป็นพยานจำเลยเบิกความว่า นาย ช. ร่วมกับนาย อ. ลักเครื่องยนต์ของผู้เสียหายโดยจำเลยมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยนั้น แต่ก็ได้เบิกความถึงเรื่องคำให้การชั้นสอบสวนที่เกี่ยวกับจำเลย จึงน่าจะเป็นลักษณะที่จะช่วยเหลือจำเลยมากกว่าที่จะเบิกความไปตามความเป็นจริง ประกอบกับตัวจำเลยเองยังให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน และนำพยานตำรวจโทสมชื่อ พนักงานสอบสวนพยานโจทก์ไปชี้ที่เกิดเหตุแสดงท่าทางต่าง ๆ ให้ถ่ายรูปประกอบคำรับสารภาพ

ที่จำเลยนำสืบว่า ไม่ได้ให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนด้วยความสมัครใจ แต่ให้การรับสารภาพเพราะถูกเจ้าพนักงานตำรวจทำร้ายร่างกาย ข้อต่อสู้ของจำเลยดังกล่าวก็เลื่อนลอยรับฟังเป็นความจริงไม่ได้ นอกจากนี้ได้ความจากคำเบิกความของจำเลยตำรวจสมศักดิ์พยานโจทก์ ผู้จับกุมจำเลยประกอบสำเนาบันทึกการจับกุมว่า ในทันทีที่จำเลยถูกจับกุม นอกจากจำเลยให้การรับสารภาพว่าได้ร่วมกับนาย ช. ลักเครื่องยนต์ของผู้เสียหาย จำเลยยังร่วมกับนาย ช. พากำลิมตำรวจสมศักดิ์ไปยึดเครื่องยนต์ของผู้เสียหายที่ถูกลักไปได้จากทุ่งนาหลังบ้านจำเลยมาเป็นของกลางอีกด้วย ดังนี้ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 วินิจฉัยว่าพยานหลักฐานโจทก์ที่น่าสืบประกอบกันมีน้ำหนัก รับฟังได้ว่าจำเลยเป็นคนร้ายร่วมกับ นาย ช. กระทำความผิดตามฟ้องโดยยกเหตุผลการรับฟังไว้โดยละเอียดแล้วนั้น ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วยฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น”

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวจะสังเกตเห็นได้ว่าการที่ นาย อ. ผู้ร่วมกระทำความผิดหรือผู้ต้องหาในคดีดังกล่าวจะให้การในชั้นสอบสวนว่าได้ร่วมกระทำความผิดกับนาย ช. แล้วต่อมา นาย ช. ได้อ้าง นาย อ. เป็นพยานของจำเลยในคดีนี้ได้ ไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 ที่บัญญัติห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานนั้น และนาย อ. ได้เบิกความยืนยันว่า นาย ช. จำเลยในคดีนี้ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีนั้น แต่ก็มิได้เบิกความถึงเรื่องคำให้การชั้นสอบสวนที่เกี่ยวกับจำเลย ศาลฎีกามองว่าเป็นลักษณะที่เบิกความช่วยเหลือจำเลยมากกว่าที่จะเบิกความไปตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นข้อพึงระวังของพนักงานสอบสวนว่าการสอบสวนผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเป็นพยานนั้น ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาอาจถูกอ้างเป็นพยานของจำเลยในคดีและอาจเบิกความกลับคำให้การในชั้นสอบสวนเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาด้วยกันเพื่อให้พ้นผิด ถ้าหากพนักงานสอบสวนไม่ทำการสอบสวนโดยรวบรวมพยานหลักฐานอื่นประกอบเพื่อให้พยานหลักฐานในคดีมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุนเพื่อให้ศาลเชื่อว่าจำเลยในคดีกระทำความผิดจริง ก็อาจเป็นเหตุให้ศาลต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227

พยานขัดทอด

พยานขัดทอด หมายถึงคำให้การของผู้ที่ร่วมกระทำความผิดหรือผู้ที่ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด ไม่ว่าจะด้วยการใช้ บังคับ ชูเชื้อ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือ

ด้วยวิธีอื่นใด หรือผู้ที่กระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวก ในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อน หรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิด จะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83, 84, 86) โดยบุคคลดังกล่าวได้ให้การต่อพนักงานสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาหรือ ในฐานะพยาน โดยให้การพาดพิงไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นหรือผู้ต้องหาอื่นว่าเป็น ผู้ร่วมกระทำความผิดในฐานะตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83, 84, 86

การที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยโดยอาศัยพยานชัดทอดจะต้องประกอบด้วย มีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่น มาสนับสนุน ซึ่งหมายถึง มีพยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้และมีแหล่งที่มาเป็นอิสระ ต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น รวมทั้งต้องมีคุณค่า เชิงพิสูจน์ ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือ มากขึ้นด้วย

สาระน่ารู้ :

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227/1

“ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานชัดทอด พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้าน หรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่น อันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยาน หลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความ ระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้น โดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผล อันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมี พยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน”

บทสัมภาษณ์ พ.ต.อ.พีเชี่ย ปกป้อง
อดีตนายกฯกับการสถานีตำรวจภูธรท่าไม้รวก อำเภอท่ายาบ
จังหวัดเพชรบุรี

ในที่สุดเราก็ได้ข้อคิดว่า ถึงแม้ว่าเราจะได้พยานหลักฐานมามากมายแค่ไหนหรือเราจะทุ่มเทขนาดไหน ถ้าเราไม่สามารถนำพยานหลักฐานเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลให้ศาลเชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัย เราจะไม่ทุ่มเทขนาดไหนเราก็จะล้มเหลว เราจึงต้องหาวิธีว่าต้องทำอะไร เราจะได้ทั้งพยานบุคคล พยานหลักฐานที่เป็นวัตถุมาแล้วเราก็ต้องรักษาพยานพวกนี้ไว้ให้มีคุณภาพมากที่สุด โดยเฉพาะพยานบุคคลทำไมต้องมีการคุ้มครองเพื่อป้องกันไม่ให้พยานเหล่านั้นถูกข่มขู่ ถูกเก็บหรือถูกทำลาย หากพยานสำคัญในคดีเป็นคนต่างด้าว การคุ้มครองพยานจะทำได้ยากกว่าพยานที่เป็นคนไทยอีกหลายเท่า เพราะถ้าเป็นคนต่างด้าวต้องมีหลักฐาน ถ้าเขาไม่มีหลักฐานอนุญาตให้อยู่แล้วเข้ามาในราชอาณาจักรเราต้องดำเนินคดีกับเขาในความผิดฐานคนหลบหนีเข้าเมืองตาม พ.ร.บ. คนเข้าเมืองที่นี้เพื่อญว่จากการสอบสวนแล้วปรากฏว่า พยานคนต่างด้าวเขาเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เราต้องคุ้มครองโดยต้องดูแลเขาในฐานะผู้เสียหาย โดยมีทีมสหวิชาชีพเข้ามาคุ้มครองและดูแล อีกทั้งนายแพทย์ตำรวจได้ฟ้องร้องกลุ่มคนต่างด้าวเป็นคดีอาญาในหลายคดี จึงปรึกษากันว่าพยานที่เป็นกลุ่มคนต่างด้าวถ้าเจอผู้กระทำความผิดที่มีอิทธิพลและถูกฟ้องร้องดำเนินคดีและต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำ พยานอาจจะถูกทำลายได้ เราก็เลยต้องหาทีมมาช่วยสนับสนุนการทำงานของพนักงานสอบสวน ก็มีทีมกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถานายความ NGOs หลัก ๆ เราได้มีการติดต่อประสานกันจนกระทั่งหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องเหล่านั้น ให้ความร่วมมือต่าง ๆ ในการคุ้มครองดูแลพยาน

คำพิพากษา (ย่อ) คดีฆาตกรรมคนบาน

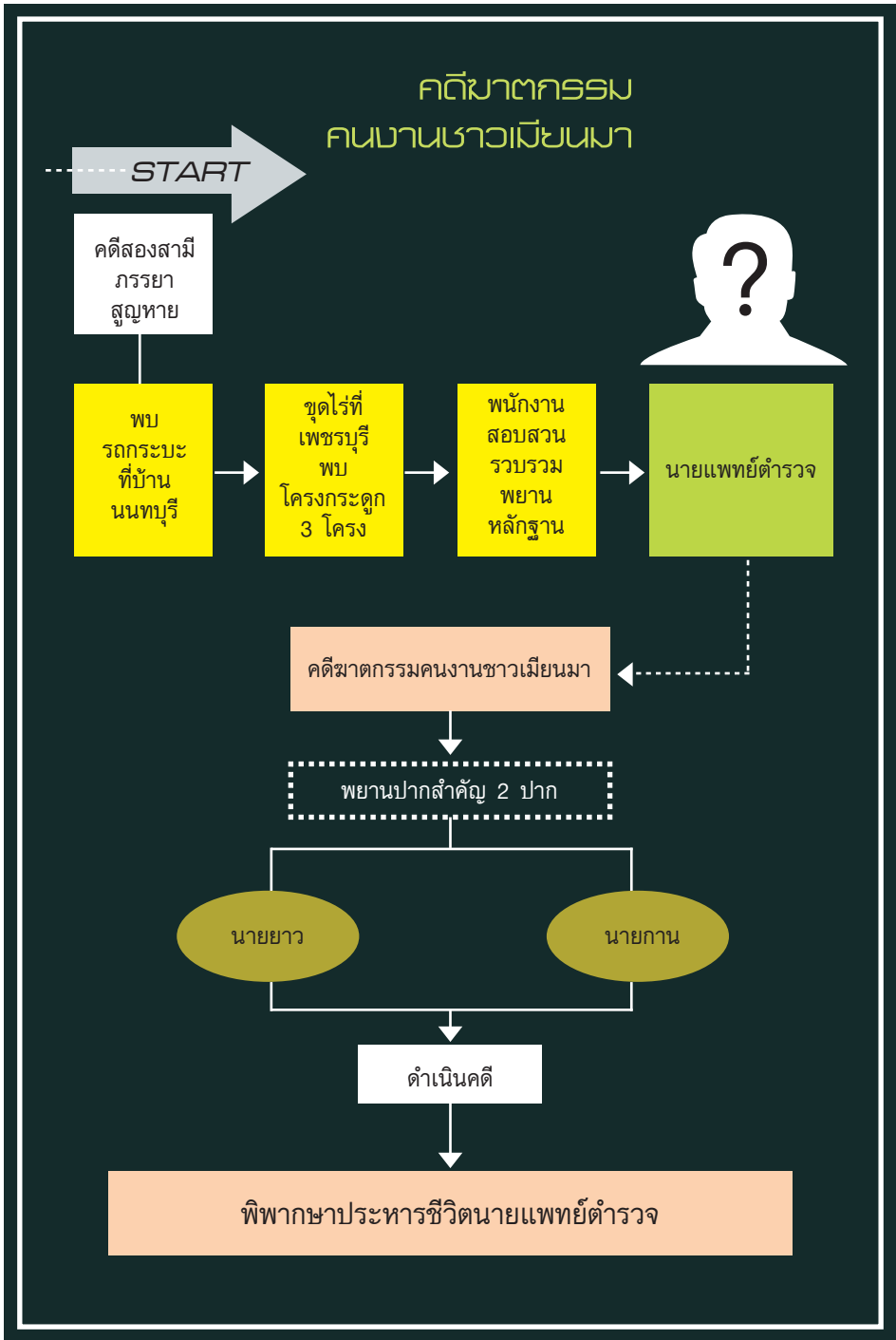
นายกาน (นามสมมติ) ได้ซื้อตำแหน่งที่ซูดพบโคตรงกระดูกที่ 2 อยู่ข้าง ๆ แนวกอไผ่ริมแม่น้ำ ซึ่งตำแหน่งที่ซูดค้นพบไม่มีจุดเด่นสังเกตได้ มองเห็นเป็นเพียงสภาพไร้วัว ๆ ไป อีกทั้งภาพถ่ายมุมสูงที่ดินของนายแพทย์ตำรวจมีเนื้อที่บริเวณกว้างมาก แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจซูดดินเจออย่างรวดเร็ว สนับสนุนคำพูดของนายกานที่เบิกความไปตามความเป็นจริง และเบิกความถึงเหตุการณ์คืนเกิดเหตุตั้งแต่นายแพทย์ตำรวจมาปลุกนายกาน คำพูดโต้ตอบระหว่างนายกานกับนายแพทย์ตำรวจลักษณะการเข้าไปปลุก นายอัน (นามสมมติ) กับนายยาว (นามสมมติ) และเข้าจับตัวนายยาว การนำตัวนายอันไปทำยไร แล้วนายแพทย์ตำรวจใช้อาวุธปืนยิงนายอัน ตลอดจนก่อนกลับได้สั่งให้นายกานรอรับโทรศัพท์เพื่อสั่งการให้นายกานกลับหลุมฝังนายอันให้มิดชิด มีรายละเอียดเหตุการณ์ต่อเนื่องเชื่อมโยงกันสมเหตุสมผล คำพูดโต้ตอบเข้ากับสภาพเหตุการณ์ทั้งเป็นเหตุการณ์ที่ผ่านมารวม 9 ปี ยากที่จะแต่งเรื่องขึ้นได้ แม้คำเบิกความกับคำให้การนายกานกับนายยาวในส่วนของถ้อยคำพูดโต้ตอบกันจะแตกต่างกันบ้าง แต่เหตุเกิดมานานและพบจากที่นายกานเบิกความว่า นายกานพูดเร็วสำเนียงไทยไม่ชัดทำให้การจับใจความยากบันทึกคำให้การจึงต่างกับคำเบิกความแต่ไม่ถึงกับเป็นพิรุณ และเป็นเพียงรายละเอียดเหตุการณ์ที่ไปปลุกนายอันกับนายยาว ลักษณะที่นายกานเข้าจับตัวนายยาว และก่อนจะฆาตกรรมนายอันไปที่ไร่ล่าง นายแพทย์ตำรวจสั่งให้บุตรชายคนโตถืออาวุธยาวให้เฝ้านายยาวไว้ สอดคล้องกับคำเบิกความของนายยาวที่ว่า นายแพทย์ตำรวจไปปลุกนายอันและนายยาวลงจากท้ายรถกระบะ เมื่อนายอันลงมาจากท้ายรถกระบะ นายกานเข้ามาใช้ฝ้ารัดคอทางด้านหลังจนนายยาวหายใจไม่ออกและหมดสติไป ภายหลังพินรู้สึกรู้สึกตัวพบว่าอยู่หน้าคอกวัวแล้วมีคนมาจับเสื่อทางด้านหลังดึงไว้ในสภาพคว่ำหน้าและเอาปืนจ่อศีรษะ ตนเกรงว่าจะถูกฆาตกรรม จึงได้ลุกวิ่งหนีไปจนสุดชีวิตและไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อน

11 คำพิพากษาศาลจังหวัดเพชรบุรี คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 1348 / 2558

คนงานพม่าหลายคน จนได้ไปทำงานอยู่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีพยานคนงานชาวพม่าหลายคนเบิกความรองรับสนับสนุน จึงเชื่อว่าพยานทั้ง 2 เบิกความไปตาม ความจริง

นอกจากนี้ รายงานการตรวจชันสูตรพลิกศพและการตรวจโครมกระดูกผู้ตรวจพิสูจน์ยังเห็นตรงกันว่า นายอันถึงแก่ความตายด้วยกระสุนปืนเข้าที่ศีรษะ ประกอบกับทางนำสืบปรากฏว่า หลังเกิดเหตุนายแพทย์ตำรวจหาวิธีการเหนี่ยวรั้งไม่ให้นายกานหลบหนีไปทำงานที่อื่น เมื่อนายกานหลบหนีก็หาวิธีไปนำกลับมา กระทั่งวันที่เจ้าหน้าที่ไปตรวจค้นที่บ้านและในไร่ของนายแพทย์ตำรวจแทนที่จะไปตรวจดูการค้นและดูแลทรัพย์สินของตนเอง กลับพยายามตามหาตัวนายกาน ทั้งที่นายกานเป็นเพียงคนงานเก่าแก่และพิการ สัญชาติเมียนมา ที่รับจ้างทำงานในไร่เลี้ยงวัวเท่านั้น ส่อพิรุธว่านายแพทย์ตำรวจหัวเกรงตั้งแต่ว่างกว่า นายกานจะนำความลับของตนไปเปิดเผยที่อื่น เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจะนำตัวนายกานไปเป็นพยานจึงพยายามตามหาตัวนายกานเพื่อให้พ้นจากเจ้าพนักงานตำรวจ พยานหลักฐานโจทก์สอดคล้องเชื่อมโยงกันมีน้ำหนักมั่นคงรับฟังได้ว่า นายแพทย์ตำรวจและบุตรชายทั้งสองคนร่วมกันใช้อาวุธปืนยิงนายอันถึงแก่ความตาย ที่ทั้ง 3 คนเดินทางกลับแล้วพากันเดินทางย้อนกลับมาก่อเหตุดังกล่าว โดยนายแพทย์ตำรวจและบุตรชายคนโตต่างแต่งกายด้วยชุดสีดำ แสดงว่าจำเลยทั้งสามเตรียมตัวกลับมาก่อเหตุ จึงเป็นการฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

พิพากษาว่าจำเลยทั้งสามมีความผิดตามมาตรา 289 (4) ฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนลงโทษประหารชีวิตจำเลยที่ 1 (นายแพทย์ตำรวจ) และจำเลยที่ 3 (บุตรชายคนโต) และเนื่องจากขณะกระทำความผิดจำเลยที่ 2 (บุตรชายคนที่ 2) อายุ 19 ปีเศษยังไม่เกิน 20 ปี ลดโทษมาตราส่วนให้กึ่งหนึ่งให้จำคุกมีกำหนด 25 ปี 3 เดือน

สรุปท้ายบท

1. พนักงานสอบสวนได้เก็บตัวอย่าง เส้นผม เนื้อเยื่อของบุตรและบิดา นายอันผู้ตาย เพื่อเปรียบเทียบกับดีเอ็นเอ (DNA) กับโครงกระดูกที่ถูกค้นพบภายในไร่ ตามวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์จนพิสูจน์ได้ว่าเป็นโครงกระดูกของนายอันคนงาน ชาวเมียนมาจริง

2. พยานนิติวิทยาศาสตร์ เป็นพยานที่ได้ยอมรับในศาลประเทศ เนื่องจาก ให้ผลที่แน่นอน ชัดเจน และยืนยันว่ามีกรกระทำคามผิดเกิดขึ้นได้

3. การกันผู้ร่วมกระทำคามผิดเป็นพยาน เป็นวิธีการที่มุ่งนำตัวการกระทำ ความผิดที่สำคัญมาลงโทษตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปราบปรามอาชญากรรม ร้ายแรงที่ส่งผลต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ ซึ่งคดีนี้เกิดในเวลากลางคืน บุคคลทั่วไปไม่สามารถรู้เห็นได้เพราะเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล พยานที่รู้เห็นจึงมีเพียง ผู้กระทำคามผิดด้วยกัน ซึ่งผู้ร่วมกระทำคามผิดที่กันเป็นพยานนั้น ไม่ใช่ตัวการสำคัญ และสามารถเบิกความอันเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีได้

4. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้มีบทบัญญัติใดห้ามพนักงาน สอบสวนกันผู้ร่วมกระทำคามผิดเป็นพยานแต่อย่างใด ประกอบกับประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนรวบรวม พยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ อีกทั้งพยานผู้ร่วมกระทำคามผิดให้การ ด้วยความเต็มใจ มิได้เกิดจากการให้คำมั่นสัญญา ชูเชื้อ ทรमान บังคับ หรือล่อลวง ด้วยประการใด ๆ

5. การคุ้มครองพยานถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินคดีอาญา เพราะถึง แม้จะรวบรวมพยานหลักฐานได้มากแค่ไหน แต่ไม่สามารถรักษาพยานไว้หรือนำพยาน มาเบิกความต่อศาล คดีจะไม่ประสพผลสำเร็จ

บทที่ 5
ประตูลู่คดีคำถามนุชชย

บทที่ 5 ประตุสู่คดีค้ำมนุษย์

การสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีกับนายแพทย์ตำรวจ ทีมพนักงานสอบสวนไม่ได้มุ่งดำเนินคดีความผิดฐานค้ำมนุษย์มาก่อน แต่การดำเนินคดีมีที่มาจากสื่อมวลชนมีการเสนอข่าวว่า “นายแพทย์ตำรวจมีความโหดร้าย บังคับใช้แรงงานสัญชาติเมียนมาอย่างทารุณ หากไม่ทำงานจะจับกรอกยาพิษ จับแขนยัดเข้าเครื่องจักรตัดแขนขาด หรือฆ่าคนงานแล้วฝังไว้ในไร่” ประกอบกับการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีฆาตกรรม และการชี้ที่เกิดเหตุพนักงานสอบสวนได้เห็นสภาพความเป็นอยู่ที่มีข้อบ่งชี้ว่าอาจมีการใช้แรงงานในลักษณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรืออาจมีการบังคับใช้แรงงาน ทำให้พนักงานสอบสวนต้องตรวจสอบเพื่อค้นหาความจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเท็จจริงจากคนงาน ได้แก่

1. นายกาน (นามสมมติ) คนงานในไร่ ซึ่งอยู่กับนายแพทย์ตำรวจมาประมาณ 17 ปี
2. นางพิม (นามสมมติ) คนงานในไร่และเป็นภรรยาของนายกาน
3. นายเต่า (นามสมมติ) คนงานในไร่ โดยเพิ่งมาทำงานได้ประมาณ 1 ปี 6 เดือน

จุดเริ่มต้นของการสอบสวนเริ่มเมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2555 หลังจากได้ตัวนางพิมกับนายกานมาเป็นพยาน

ทั้งสองคนได้เล่าให้ฟังว่าระหว่างที่ทำงานในไร่ของนายแพทย์ตำรวจ การดำเนินชีวิตค่อนข้างลำบาก นายแพทย์ตำรวจให้คณงานทำงานโดยกำหนดเงื่อนไขการจ่ายค่าจ้างต่อเมื่อทำงานครบ 1 ปี 6 เดือน แต่ก็ไม่เคยได้ให้ค่าตอบแทนในการทำงานเลย คณงานต้องทำงานอย่างหนัก แต่สภาพความเป็นอยู่ค่อนข้างเลวร้าย ไม่มีที่พัก หรือห้องพักไว้หลับนอน โดยคณงานต้องนอนท้ายรถบรรทุกบ้าง นอนในห้องส้วมเก่าบ้าง ตามโรงรถบ้าง ซึ่งผิดปกติจากคนทั่วไปใช้ชีวิตกัน ไม่มีห้องน้ำห้องส้วม ต้องเข้าไปปลดทุกข์ในป่า การใช้ชีวิตของคณงานไม่ถึงกับต้องสุขสบายมาก แต่ก็ควรมีการดำรงชีวิตเยี่ยงคนปกติทั่วไป

สิ่งที่นายแพทย์ตำรวจทำต่อคณงานเกินกว่าจะรับได้ เมื่อหลบหนีก็ยังมีคนให้คนไปตามจับตัวกลับมาซึ่งไม่ใช่เฉพาะนายภาน นางพิม หรือนายเต่าเท่านั้น คณงานคนอื่น ๆ อีกหลายคนที่มาทำงานในไร่ของนายแพทย์ตำรวจพอมาทำงานไม่ได้ค่าจ้าง หรือทนทำงานหนักไม่ไหวก็จะหลบหนีไป¹⁴ ทั้งนี้ในระหว่างที่มีการสืบสวนสอบสวนคดีฆาตกรรมคณงาน พนักงานสอบสวนพบข้อบ่งชี้การเป็นแรงงานบังคับหลายประการ

ข้อบ่งชี้ที่พนักงานสอบสวนพบ ซึ่งอาจนำไปสู่เหตุการณ์ บอบการบังคับใช้แรงงาน มีดังนี้

1. คณงานที่ทำงานในไร่ไม่ได้รับค่าจ้าง
2. นายจ้างมีพฤติกรรมแสดงออกในเชิงความรุนแรง มีการสะสมอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนจำนวนมาก มีการยิงปืนให้คณงานและชาวบ้านในละแวกใกล้เคียง ได้เห็นเป็นประจำ
3. คณงานมีลักษณะหวาดกลัวนายจ้างอย่างชัดเจน
4. การดำเนินชีวิตค่อนข้างลำบาก คณงานพักอาศัยในสถานที่ซึ่งผิดปกติจากคนทั่วไปใช้ชีวิตกัน
5. ใช้คนไปติดตามจับกุมและควบคุมตัวคณงานที่หลบหนีไปกลับมา มีการลงโทษจับใส่กุญแจมือและนำมาขังไว้เพื่อให้ทำงานในไร่

เมื่อคณะพนักงานสอบสวนเกิดข้อสงสัยว่าจะมีการบังคับใช้แรงงาน ประกอบกับคณงานซึ่งเป็นแรงงานต่างด้าวมีความเสี่ยงต่อการถูกแสวงหาประโยชน์ได้ง่าย

¹⁴ จากบทสัมภาษณ์ พ.ต.อ.สมเดช ลีตวิฒนะสกุล รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี

คณะพนักงานสอบสวนได้มีการหารือกับทีมสหวิชาชีพที่ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการดำเนินคดีค้ามนุษย์แรงงาน จนกระทั่งมีความเห็นร่วมกันว่าอาจจะมีการค้ามนุษย์ในลักษณะการบังคับใช้แรงงาน จึงได้ประสานให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบุรีทำการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

แนวทางการพิจารณาข้อบ่งชี้เรอบานบับคับ

ในการพิจารณาว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อาจจะต้องสังเกตและพิจารณาข้อบ่งชี้สภาพบังคับการแสวงหาประโยชน์ บางกรณีมีลักษณะที่เข้าข่ายข้อบ่งชี้เพียงประการเดียว ก็อาจถือว่าเป็นพฤติการณ์ของการค้ามนุษย์ได้ แต่บางกรณีอาจจะต้องพิจารณาข้อบ่งชี้หลายข้อประกอบกัน เพื่อที่จะตัดสินได้ว่ามีการแสวงหาประโยชน์ในลักษณะการค้ามนุษย์ โดยสัญญาณบอเหตุที่อาจการบังคับใช้แรงงานแยกออกเป็น 6 ประเด็น ดังต่อไปนี้¹⁵

1. ความรุนแรงทางกาย จิตใจ

- เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี
- พบร่องรอยถูกทำร้ายตามเนื้อตัวร่างกาย
- มีอาการวิตก หวาดกลัวถูกขู่เชื่อกันว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ

2. การจำกัดเสรีภาพทางกาย

- ถูกกักขังหรือจำกัดเสรีภาพให้อยู่ในที่ทำงาน
- ถูกจำกัดให้ต้องพักอาศัยในสถานที่ทำงานหรือในสถานที่ที่นายจ้างจัดไว้ให้
- ไม่มีอิสรภาพในการออกนอกสถานที่ทำงานหรือที่พัก

¹⁵ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) หลักสูตรฝึกอบรมพนักงานตรวจแรงงาน เพิ่มขีดความสามารถการตรวจแรงงานในสถานประกอบการประเภทกลุ่มเสี่ยง

3. การจำกัดเสรีภาพในการตัดสินใจ

- มีอาการวิตกกังวล
- ถูกบังคับข่มขู่ให้ต้องทำงาน หรือต้องผีนทนทำงานที่ไม่ต้องการ
- ถูกหลอกลวงเกี่ยวกับจำนวนค่าตอบแทนในการทำงาน
- เจ้าของหรือผู้ดูแลมีบุคลิกลักษณะรุนแรง
- นายจ้างหรือผู้ดูแลข่มขู่เหยื่อหรือบุคคลในครอบครัว
- บุคคลที่ลักลอบเข้าเมืองถูกข่มขู่ว่าหากหลบหนีหรือไม่ทำงานจะถูกส่งให้แก่ตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่
- พบสภาพความรุนแรงในสถานที่ทำงานหรือบริเวณใกล้เคียง
- ถูกจำกัดไม่ให้ลาออกจากงาน

4. แรงงานขัดหนี้

- ต้องจ่ายเงินค่าเดินทาง ค่านายหน้า ค่าจัดทำเอกสารเป็นจำนวนที่สูงเกินจริง
- ต้องจ่ายค่าที่พักอาศัย อาหาร หรือเครื่องมือในการทำงานที่สูงเกินสมควร
- มีการกั๊ยืมเงินจากนายจ้างหรือผู้ดูแล
- มีการให้เบิกเงินค่าตอบแทนล่วงหน้า ทำให้มีภาระหนี้สินต้องทำงานใช้หนี้
- มีการหักค่าตอบแทนในการทำงานเพื่อชำระหนี้เกินกว่าที่ตกลงไว้
- มีภาระหนี้สินจำนวนมากจนไม่สามารถหลุดพ้นได้

5. ยึดค่าตอบแทนหรือไม่จ่ายค่าตอบแทนในการทำงาน

- ไม่เคยได้รับค่าตอบแทนในการทำงาน
- ไม่ได้รับการจ่ายค่าตอบแทนเป็นประจำ หรือโดยปกติ
- ได้รับค่าตอบแทนเป็นสิ่งของ
- ไม่มีหลักฐานการจ่ายค่าตอบแทน

6. การยึดเอกสารประจำตัว

- นายจ้างหรือผู้ดูแลเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารประจำตัว
- ไม่สามารถเรียกคืนหรือเข้าถึงเอกสารดังกล่าวได้

5.1 การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

หลังจากช่วยเหลือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายออกมาจากสถานี่ทำงานแล้ว ทีมสหวิชาชีพจะทำการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เบื้องต้นพร้อมบันทึกความเห็นหรือข้อสังเกตเพื่อประสานส่งต่อข้อมูลให้พนักงานสอบสวน ในระหว่างการคัดแยกผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย ให้จัดหาสถานที่ที่เหมาะสมและปลอดภัย ซึ่งการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะต้องสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ควรจะต้องสังเกตเพื่อหาข้อบ่งชี้ที่อาจเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่เป็นการค้ามนุษย์ด้วย

การคัดแยกผู้เสียหายเป็นขั้นตอนสำคัญ ถือเป็นประตูที่จะนำไปสู่การคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหาย เพราะหากเป็นผู้เสียหายแต่ถูกคัดแยกกว่าไม่ใช่ผู้เสียหาย โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นแรงงานต่างด้าว หลบหนีเข้าเมือง และทำงานไม่ได้รับอนุญาต อาจจะถูกดำเนินคดีได้ จึงถือว่าผู้เสียหายต้องถูกกระทำละเมิดซ้ำได้ ดังนั้นในการคัดแยกผู้เสียหายจึงมีสิ่งที่จะต้องคำนึง คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องรู้ว่ากลุ่มใดคือกลุ่มเสี่ยงที่ถูกแสวงหาประโยชน์ได้ง่าย ต้องมีความรู้ในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ความรู้พื้นฐานในเรื่องกฎหมายแรงงาน กฎเกณฑ์การลงทะเบียนในการทำงาน ถ้าปรากฏว่ามีกรลงทะเบียนต่อชีวิต เนื้อตัวร่างกาย อาจเข้าข่ายความผิดฐานค้ามนุษย์ได้ ต้องรู้ข้อเท็จจริง

รู้จักสังเกตพฤติกรรม ความหวาดกลัว หรือสภาพบาดแผลทางร่างกายต่าง ๆ ประกอบด้วย พร้อมทั้งพยานหลักฐานสนับสนุนที่น่าเชื่อถือได้ว่า ข้อมูลของผู้เสียหาย มีมูลความจริง เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายหรือไม่

ข้อควรรัฐ : การคัดแยกผู้เสียหาย จากการก้ำมุนุษย์

- กรณีผู้เสียหายเป็นกลุ่ม ต้องแยกเด็กออกจากผู้ใหญ่ก่อนเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเพื่อให้การสอบข้อเท็จจริงเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว
- ถ้าผู้เสียหายเป็นต่างดาวต้องมีล่าม เพื่อสื่อสารความเข้าใจให้ตรงกันและสร้างความไว้วางใจต่อกัน
- ต้องแยกนายจ้างหรือคนควบคุมออกจากผู้เสียหายเพราะผู้เสียหายจะเกิดความหวาดกลัวและไม่ให้ข้อเท็จจริงได้
- ต้องจัดสถานที่คัดแยกผู้เสียหายเป็นสัดส่วน ไม่ให้นายจ้าง หรือคนควบคุม มาแทรกแซง
- พนักงานสอบสวนเป็นผู้พิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหาย โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเป็นสำคัญ ตลอดจนความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ในกรณีมีความเห็นต่าง หรือแย้งกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับหน่วยงานที่ร่วมคัดแยก ให้ผู้กำกับการสถานีตำรวจนั้นบันทึกความเห็นพร้อมแนบความเห็นของตนไปยังศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดโดยเร็ว เพื่อขอความเห็นและส่งไปยังผู้บังคับการจังหวัดเพื่อพิจารณาชี้ขาด

<p>1. รู้จักกลุ่มเสี่ยง</p>	<p>ผู้ทำการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มเปราะบางว่าใคร คือ บุคคลกลุ่มเสี่ยงที่จะถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ทั้งนี้ กลุ่มเสี่ยงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> ● เสี่ยงโดยตัวบุคคล เช่น เด็ก แรงงานข้ามชาติ บุคคลหลบหนีเข้าเมือง คนไร้สัญชาติ ชนกลุ่มน้อย เป็นต้น ● เสี่ยงโดยกิจการหรืองานที่ทำ เช่น กิจการประมง ทะเล เกษตรกรรม อุตสาหกรรมขนาดเล็ก หรือโรงงาน ห้องแถว ก่อสร้าง เป็นต้น
<p>2. รู้ข้อกฎหมาย</p>	<p>การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และต้องมีความเข้าใจกฎหมาย รูปแบบ ลักษณะการกระทำอันจะเป็นความผิด การนำคนไปบังคับใช้แรงงานหรือบริการ อันเป็นรูปแบบหนึ่งของการค้ามนุษย์ ซึ่งจะมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย อาทิเช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 309 มาตรา 310 มาตรา 310 ทวิ มาตรา 312 และมาตรา 312 ทวิ ● พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ● พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ● พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ● พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 <p>นอกจากนี้ ยังต้องมีความรู้ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างการใช้แรงงานกับการบังคับใช้แรงงาน</p>
<p>3. รู้ข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน</p>	<p>การสัมภาษณ์และการสอบถามพูดคุยเป็นวิธีการที่จะให้ได้ ข้อมูลข้อเท็จจริงจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ ภูมิหลัง ของผู้ตอบ เพศ อายุ การศึกษา ผู้ติดต่อชักชวน เส้นทาง การเดินทาง ลักษณะการทำงาน การถูกแสวงหาประโยชน์ ค่าตอบแทน ที่ได้รับ สภาพบังคับ การกระทำอันตรายต่อร่างกาย</p>

	<p>การถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ เพื่อนำข้อมูลนั้นมาประเมินว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ นอกจากนี้ อาจจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานอย่างอื่นด้วย ไม่ว่าจะพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุอื่น ๆ เพื่อจะทราบความจริงในเรื่องนั้นและพิสูจน์ความจริงจากข้อมูลที่ได้รับ</p> <p>กรณีที่ผู้เสียหายสมัครใจในเบื้องต้น หรือการเข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย หรือการได้รับอนุญาตให้ทำงานตามกฎหมายการทำงานของคนต่างด้าว ไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้นจะไม่ใช่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จึงควรสอบถามข้อเท็จจริงว่ามีกรกระทำที่เป็นการค้ามนุษย์ในภายหลังหรือไม่</p>
<p>4. รู้จักสังเกต</p>	<p>การพิจารณาว่าผู้นั้นเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ ควรพิจารณาตามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่รวบรวมได้ ตลอดจนการสังเกตสัญญาณบอกเหตุ หรือข้อบ่งชี้ที่อาจเป็นสภาพบังคับที่อาจเป็นการค้ามนุษย์ เช่น ความรุนแรงทางกาย จำกัดเสรีภาพทางกาย การจำกัดเสรีภาพในการตัดสินใจ การถูกข่มขู่หลอกลวงไม่จ่ายค่าตอบแทนในการทำงาน ยึดเอกสารประจำตัว สภาพบังคับจากการตกเป็นแรงงาน ชดหนี้ และบังคับในรูปแบบอื่น เพื่อประกอบในประเมินความเห็นเบื้องต้นต่อไป</p>

การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน

สำหรับการกระทำความผิดจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษ “เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงาน” กล่าวคือ ผู้กระทำมีมูลเหตุจูงใจที่จะหน่วงเหนี่ยว หรือกักขัง พาไป หรือเอาตัวผู้เสียหายไปบังคับใช้แรงงาน หรือส่งไปให้ผู้อื่นบังคับใช้แรงงานโดยหวังผลประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น ดังนั้น หากปรากฏว่ามีการกระทำครบองค์ประกอบภายนอกแล้ว และมีเจตนาพิเศษเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงานแล้ว

*ถอดบทเรียนความร่วมมือในการดำเนินคดีที่ซับซ้อน
จากกรณีศึกษาค้ามนุษย์บังคับใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม*

ข้อสังเกต จะเป็นการบังคับใช้แรงงานได้ต้องปรากฏว่ามี “การบังคับ” ให้ทำงาน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ผู้เสียหายไม่ได้ยินยอมทำงานโดยสมัครใจ แต่การทำงานนั้นเกิดขึ้นจากการถูกบังคับข่มขืนใจ เช่น การข่มขู่ลูกจ้างหรือคนงานว่าถ้าไม่ทำงานจะถูกฆ่า ถูกทำร้ายร่างกาย หรือเมื่อคนงานหลบหนีออกแล้วถูกตามจับได้ หลังจากนั้นมีการนำคนงานที่หนีมาลงโทษต่อหน้าคนงานอื่น ๆ ทำให้คนงานหรือลูกจ้างคนอื่น ๆ เกิดความกลัวว่าเหตุการณ์ดังกล่าวจะเกิดกับตนเองจึงไม่กล้าหนี หรือการขู่ว่าจะทำร้ายลูก หรือพ่อแม่ที่อยู่ที่บ้าน หรือทำร้ายสามี ภรรยา หรือญาติของคนงาน หากคนงานนั้นไม่ทำงาน เป็นต้น ดังนั้น แม้ผู้เสียหายจะยินยอมทำงานให้ ถ้าความยินยอมนั้นไม่ได้เกิดจากความสมัครใจ แต่เป็นการจำยอมเพราะหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็ต้องถือเป็นการบังคับใช้แรงงาน

การบังคับให้ทำงานโดยส่วนใหญ่มักมีพฤติการณ์กักขังผู้เสียหาย การจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและจำกัดการเคลื่อนไหวรวมอยู่ด้วย อย่างไรก็ตามแม้ไม่มีการกักขัง ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้เสียหายไม่ได้ถูกบังคับให้ทำงานเสมอไป เนื่องจากผู้เสียหายอาจถูกบังคับโดยวิธีการอื่น ซึ่งผู้กระทำไม่จำเป็นต้องกักขังผู้เสียหายก็ได้ เช่น ใช้วิธีการข่มขู่ว่าจะทำอันตรายพ่อ แม่ หรือญาติ การทำให้ติดหนี้แล้วข่มขู่จะต้องใช้หนี้ (Debt bondage) หรือการทำให้ติดยาเสพติด เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการค้ามนุษย์ หมายความว่า การกระทำความผิดเป็นการแสวงหาประโยชน์ โดยมีขอบจากมนุษย์ด้วยกัน หากการกระทำนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ โดยมีมนุษย์เป็นวัตถุที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการกระทำ การแสวงหาประโยชน์นั้นก็ย่อมเป็นการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเกิดจากการบังคับ ข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ หรือการให้เงินหรือทรัพย์สินเพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมก็ตาม แต่หากเป็นการกระทำต่อเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี แม้เด็กจะยินยอมก็ยังถือว่าเป็นความผิดเพราะเด็กเป็นผู้ที่มีความอ่อนด้อย กฎหมายจึงต้องให้ความคุ้มครองจากการล่อลวง หลอกลวง บังคับ แต่การกระทำต่อมนุษย์ดังกล่าวข้างต้นนั้น จะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประโยชน์ได้แก่ การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี หรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศของบุคคลในรูปแบบอื่น การทำคนมาขอทาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาส หรือการตัดอวัยวะเพื่อการค้า

หากนำหลักกฎหมายในเรื่อง “จ้างแรงงาน” มาพิจารณาเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่า เมื่อมีการจ้างแรงงานย่อมทำให้นายจ้างมีสิทธิในการใช้แรงงาน ลูกจ้างได้ เนื่องจากการจ้างแรงงานมีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติต่อกัน ซึ่งฝ่ายนายจ้างมีหน้าที่ที่จะต้องจ่ายค่าสินจ้างแก่ลูกจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้ ส่วนฝ่ายลูกจ้างมีหน้าที่ต้องทำงานให้นายจ้างทั้งลูกจ้างต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของนายจ้าง

การจ้างแรงงานอาจทำให้เสรีภาพของลูกจ้างถูกจำกัดลงบ้าง เพราะเกิดหน้าที่ตามสัญญาจ้างขึ้นแทน เช่น มีการกำหนดให้ลูกจ้างต้องเข้าทำงานและเลิกงานตามเวลาที่นายจ้างกำหนด ทั้งต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่นายจ้างกำหนดด้วย หากฝ่าฝืนคำสั่งหรือกฎระเบียบนายจ้างมีสิทธิที่จะลงโทษได้ แต่การจ้างแรงงานไม่ทำให้นายจ้างจะมีสิทธิควบคุมลูกจ้าง ถึงขนาดจำกัดบริเวณจนทำให้ลูกจ้างปราศจากเสรีภาพหรือกักขัง หรือมีคนควบคุม และนายจ้างไม่มีสิทธิลงโทษต่อเนื่องต่อร่างกายของลูกจ้าง หากนายจ้างทำการควบคุมถึงขนาดลูกจ้างต้องปราศจากเสรีภาพขาดอิสระ หรือมีการลงโทษต่อเนื่องต่อร่างกายแล้ว ย่อมถือได้ว่าเป็นการใช้แรงงานที่เกินกว่ากรอบที่กฎหมายให้สิทธิไว้ แม้ว่าลูกจ้างจะมีสิทธิดูโทรทัศน์หรือได้รับการดูแลรักษาเมื่อเจ็บป่วย หรือการเลือกซื้ออาหารมาปรุงรับประทานเอง หรือการได้รับค่าตอบแทนในการทำงาน ก็ไม่ทำให้การกักขังหรือควบคุมที่ปฏิบัติต่อผู้เสียหายอันเป็นผิดอยู่แล้วกลายเป็นไม่ผิดได้ เพราะตราบใดที่บุคคลไปไหนมาไหนไม่ได้ตามชอบใจ แม้จะอยู่ติดกินดีเพียงใด ก็ถือว่าบุคคลนั้นถูกกระทำให้ไร้อิสรภาพหรือปราศจากเสรีภาพในร่างกายและเสรีภาพในการตัดสินใจแล้ว หากการกระทำดังกล่าวข้างต้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการผลประโยชน์จากการได้ใช้แรงงานหรือบริการ การกระทำนั้นก็จะเป็น “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” อันเป็นการค้ำมนุษย์

16 คู่มือป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน, มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก, พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2555 หน้า 54 - 55

ความแตกต่างระหว่างการไ้ระบบงานกับการบังคับไ้ระบบงาน¹⁷

การใช้แรงงาน	การบังคับใช้แรงงาน
<ul style="list-style-type: none"> ● ลูกจ้างมีเสรีภาพตัดสินใจด้วยตนเองที่จะเลือกงาน โดยปราศจากการล่อลวง ชูเชิญ หรือบังคับ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ลูกจ้างไม่มีเสรีภาพที่จะเลือกงาน หรืออาจจะถูกหลอกลวง หรือปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำงาน หรืออยู่ในสภาพบังคับที่ต้องทำงานโดยไม่สมัครใจ
<ul style="list-style-type: none"> ● นายจ้างมีอำนาจควบคุมบังคับบัญชา ลูกจ้าง โดยมีขอบเขตและระยะเวลาจำกัดเพียงเท่าที่ลูกจ้างอยู่ในช่วงระยะเวลาการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ลูกจ้างถูกบังคับให้ทำงานด้วยวิธีการและความรุนแรง ถูกลิดรอนสิทธิและเสรีภาพ โดยปราศจากเหตุอันสมควร ไม่สามารถที่จะเลือกกำหนด การดำเนินชีวิตของตนเองได้ และต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้อื่น
<ul style="list-style-type: none"> ● กฎระเบียบในการทำงานต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> ● กฎระเบียบขัดต่อกฎหมาย อาจมีตั้งแต่การยึดหนังสือเดินทาง ยึดค่าจ้าง กักขังหน่วงเหนี่ยว ห้ามติดต่อกับบุคคลภายนอก ให้ทำงานเป็นเวลาหลายชั่วโมง หรือทำงานโดยไม่มีวันหยุด ไม่จ่ายค่าจ้างหรือค่าตอบแทน หรือจ่ายค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสม หรือจ่ายเพียงเล็กน้อย
<ul style="list-style-type: none"> ● การลงโทษมีขั้นตอนและระดับการลงโทษที่เป็นธรรม และไม่เป็นการลงโทษต่อชีวิตร่างกาย และเสรีภาพ การลงโทษไม่ฝ่าฝืนต่อสัญญาจ้างและไม่ขัดต่อกฎหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> ● การลงโทษขัดต่อกฎหมาย มีการควบคุมและลงโทษด้วยการข่มขู่ ทุบตี ทุบตี ร้ายต่อร่างกาย จิตใจ หรือถูกควบคุมจำกัดเสรีภาพ
<ul style="list-style-type: none"> ● ลูกจ้างมีสิทธิที่จะเลือกยุติการทำงานหรือลาออกได้อย่างเสรี 	<ul style="list-style-type: none"> ● การยุติการทำงานขึ้นอยู่กับความพอใจของนายจ้างแต่เพียงฝ่ายเดียว

¹⁷ อ้างแล้ว หน้า 59 - 60

5.2 การสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน

ตำรวจชุดสืบสวนสอบสวน ได้เข้าตรวจค้นบ้านของนายแพทย์ตำรวจ ทำให้ได้ข้อมูลพยานเอกสาร พยานวัตถุที่สำคัญ จำนวนมากที่เป็นประโยชน์ ทำให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เกี่ยวกับการกระทำความผิด

5.2.1 พยานบุคคล

พนักงานชุดสืบสวนสอบสวนได้มีการสอบถามข้อเท็จจริงจากผู้เสียหาย ทั้ง 3 คน ได้แก่ นายกาน นางพิม และนายเต่า โดยคนงานได้ให้การเกี่ยวกับพฤติการณ์ในระหว่างทำงานในไร่ของนายแพทย์ตำรวจ ดังนี้

การนำพาคนงานมาทำงาน

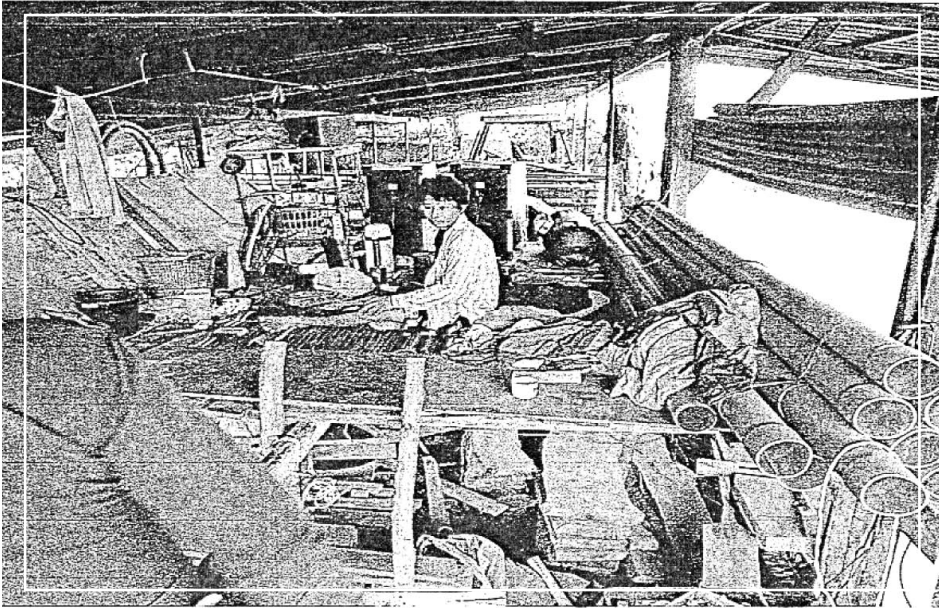
พฤติการณ์ที่เป็นการหลอกลวง ชักชวน นำพาคนงานโดยนายแพทย์ตำรวจ จะเป็นผู้ขับรถตู้ไปรับคนงานสัญชาติเมียนมาจากอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยนำพาเข้าเมืองผิดกฎหมาย ด้วยวิธีการให้คนงานหลบซ่อนใต้เบาะรถและนำสิ่งของปิดบังไว้ ทั้งยังมีภรรยาและบุตรของนายแพทย์ตำรวจนั่งโดยสารอยู่ในรถด้วย โดยทำที่เป็น การพาครอบครัวไปท่องเที่ยว ประกอบกับเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ จึงทำให้ไม่ถูกตรวจค้นหรือจับกุม ทั้งนี้ เมื่อนำพาคนงานเข้ามาแล้วได้นำมาใช้แรงงานในไร่ของตนที่ จังหวัดเพชรบุรี โดยเมื่อคนงานไปถึงไร่แล้ว จะตรวจยึดเอกสารประจำตัวและสิ่งของ ที่คนงานนำติดตัวมาทั้งเอกสารบัตรผ่านแดน เอกสารประจำตัวบุคคลของประเทศ เมียนมา เงินสกุลเมียนมา กระดาษจดบันทึกหมายเลขโทรศัพท์ภาษาเมียนมา

สภาพความเป็นอยู่ของคนงาน

ขณะใช้แรงงานอยู่ในไร่ ไม่มีการจัดที่พักให้เป็นสัดส่วน คนงานต้องหาที่พักตามยถากรรม บางคนนอนในห้องน้ำเก่า ห้องเก็บของ ท้ายรถบรรทุก ไม่มีห้องสุขา อาหารก็ไม่เพียงพอ เมื่อมีสัตว์เลี้ยงป่วยตายคนงานจะนำเนื้อสัตว์ที่ตายมาปรุงอาหาร ผักก็จะเป็นเศษผัก อาหารแต่ละมื้อไม่เป็นเวลา ทำงานไม่มีวันหยุด ในแต่ละวันต้องทำงานอย่างหนัก ไม่มีสวัสดิการใด ๆ ระหว่างทำงานไม่เคยได้รับเงินเดือน ซึ่งผิดปกติ จากคนทั่วไปใช้ชีวิตกัน

การมาทำงานครั้งแรกคนงานอาจสมัครใจ แต่เมื่อทำงานไประยะหนึ่ง คนงานไม่ได้รับค่าจ้าง ความเป็นอยู่ยากลำบาก อีกทั้งนายแพทย์ตำรวจไม่เคยไปขอ หนังสืออนุญาตทำงานให้กับแรงงานคนใด อีกทั้งสภาพงานที่หนักมากเกินไปทำให้คนงาน หลบหนีไปหลายคน แต่นายแพทย์ตำรวจก็จะมีการไปนำคนงานชุดใหม่มาแทน หรือ

ภาพโรงรถของนายแพทย์ตำรวจที่คนงานใช้เป็นที่พักนอน

มีการติดตามจับเอาตัวคนงานที่หลบหนีเพื่อนำกลับมาบังคับให้ทำงาน

สภาพการทำงาน

นายแพทย์ตำรวจให้สัญญาว่าจะให้ค่าจ้างเดือนละ 5,000 - 7,000 บาท แต่จะจ่ายค่าจ้างเพียงครั้งเดียวเมื่อทำงานครบ 1 ปี 6 เดือน แล้วจะส่งกลับประเทศเมียนมาที่ชายแดนอำเภอแม่สอด แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่มีคนงานที่อยู่ครบเนื่องจากทนสภาพความยากลำบากไม่ไหวก็จะหลบหนีไป หรือคนงานที่อยู่ครบกำหนดก็ไม่ได้ค่าจ้างแต่อย่างใด

นายแพทย์ตำรวจได้นำพาคนงานมาใช้แรงงานในไร่ของตน โดยมีไร่ 2 แห่ง ซึ่งอยู่คนละเขตหมู่บ้านห่างกันประมาณ 25 กิโลเมตร ไม่มีรถโดยสารผ่านไปมาระหว่างสองไร่ คนงานเรียกกันว่า “ไร่ล่าง” กับ “ไร่บน”

ไร่ล่างมีเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่ เป็นที่ตั้งบ้านพักของนายแพทย์ตำรวจ โรงจอดรถ ห้องเก็บของ ห้องน้ำเก่า คอกสัตว์ นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ที่ใช้ทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์และทำเกษตรกรรม ได้แก่ ฟาร์มเลี้ยงวัวนม วัวเนื้อ ม้า แพะ หมูป่า และใช้เพาะปลูกต้นปาล์ม ต้นไผ่ ปลูกหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์

ส่วนไโรบนั้นมีเนื้อที่ประมาณ 200 ไร่ ตั้งอยู่ห่างไกลจากชุมชน การเดินทางไป
มาไม่สะดวก ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำประปาเข้าถึง มีเพียงกระท่อมเล็ก ๆ ที่สร้างไว้และบ่อน้ำ
บาดาลเท่านั้น ใช้เลี้ยงวัวประมาณ 100 กว่าตัว และใช้เพาะปลูกต้นยูคาลิปตัส

นายแพทย์ตำรวจอาศัยอยู่และทำงานที่กรุงเทพฯ จะมาพักไโรล่างสัปดาห์ละ
2 - 3 วัน ในการดูแลคนงานในไร่จะให้นางหวาน (นามสมมติ) ซึ่งเป็นญาติของตนเป็น
หัวหน้าควบคุมคนงาน หรือบางครั้งก็ให้ภรรยาคนที่สามไปพักและทำหน้าที่ควบคุม
คนงานในไร่

คนงานต้องตื่นมาทำงานตั้งแต่เวลาประมาณ 05.00 น. ต้องให้อาหารสัตว์
รีดนมวัว ล้างคอกวัว เลี้ยงวัว ประมาณ 10.00 น. หัวหน้าคนงานจะพาไปตัดต้น
ข้าวโพดตามที่ต่าง ๆ จนถึงเวลาประมาณ 15.00 - 16.00 น. จะกลับมาให้อาหารสัตว์
ล้างคอกสัตว์ และบดต้นข้าวโพดเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ กว่าจะเสร็จงานเป็นเวลามืดค่ำ
รวมเวลาการทำงานต่อวันประมาณ 10 - 15 ชั่วโมงต่อวัน โดยทำงานไม่มีวันหยุด

ส่วนนางพิม ช่วงแรกทำงานเป็นแม่บ้านในคลินิกอาคาร 5 ชั้น โดยทำงาน
ตั้งแต่ 05.00 - 23.00 น. ซึ่งอาคาร แบ่งพื้นที่เป็นส่วน ๆ ดังนี้

- ชั้นที่ 1 ใช้เป็นพื้นที่ตรวจรักษาผู้ป่วยทั่วไป
- ชั้นที่ 2 เป็นพื้นที่พักรักษาของผู้ป่วยในขนาดประมาณ 10 เตียง
- ชั้นที่ 3 เป็นพื้นที่เก็บของและอุปกรณ์แพทย์ และเป็นที่พักของนางพิม
- ชั้นที่ 4 - 5 เป็นพื้นที่สำหรับพักอาศัยของนายแพทย์ตำรวจและครอบครัว

นางพิมมีหน้าที่ทำความสะอาดภายในอาคาร 5 ชั้น ซักรีดชุดผู้ป่วย ผ้าปูเตียง
ซักเสื้อผ้าของบุคคลในครอบครัวนายแพทย์ตำรวจ และเป็นผู้ช่วยทำอาหารด้วย
ในการทำงานจะถูกลงโทษบ่อย นางพิมจะถูกสั่งห้ามออกไปข้างนอกและข่มขู่ว่าออกไป
จะถูกตำรวจจับ ทำให้เกิดความหวาดกลัว อีกทั้ง นางพิมพูดภาษาไทยแทบไม่ได้ เมื่อถูก
ข่มขู่ก็เพิ่มความหวาดกลัวมากยิ่งขึ้น

ระหว่างที่นางพิมทำงานที่คลินิก นายแพทย์ตำรวจได้พานายกานไปช้อปปิ้ง
อาคารคลินิก ทำให้นายกานกับนางพิมรู้จักและตกลงที่จะอยู่กินเป็นสามีภรรยา กัน แต่
ทั้งสองจะได้พบกันเฉพาะช่วงที่นายแพทย์ตำรวจพานายกานมาที่คลินิก หรือนางพิม
ไปช่วยทำงานที่ไร่เท่านั้น ต่อมาทั้งสองคนมีบุตรด้วยกัน คือ ด.ญ.น้ำ (นามสมมติ)
นางพิมกับบุตรอยู่ที่คลินิกของนายแพทย์ตำรวจ โดยภายหลังจากที่นายกานและ
คนงานอื่นหลบหนีไป นายแพทย์ตำรวจจึงให้นางพิมกับลูกมาทำงานอยู่ในไร่

คนงานส่วนหนึ่งอยู่กับนายแพทย์ตำรวจ ซึ่งเป็นนายจ้างมานาน คนงานจะถูกบังคับใช้แรงงาน หรือว่าเป็นความสมัครใจของคนงานเอง จึงเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างลึกซึ้งพอสมควร เมื่อสภาพพื้นที่ไม่มีรั้วรอบขอบชิด หากจะหลบหนีก็อาจกระทำไม่ได้ แต่เหตุใดจึงไม่หลบหนี ข้อเท็จจริงเหล่านี้พนักงานสอบสวนได้นำมาพิเคราะห์อย่างรอบคอบ

วิธีการบังคับ ควบคุม

แม้ว่าสภาพไร่ของนายแพทย์ตำรวจจะไม่มีรั้วล้อมรอบ หากมองสภาพภายนอกที่สายตามองเห็นก็คงจะไม่พบพฤติการณ์ใด ๆ ที่เป็นการค้ำมนุษย์ เนื่องจากไม่มียามเฝ้า ไม่มีการกักขัง คนงานที่ทำงานอยู่กับนายแพทย์ตำรวจก็ทำงานกันมานาน คนงานจะถูกบังคับใช้แรงงานหรือว่าเป็นความสมัครใจเอง จึงเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างลึกซึ้งพอสมควร แต่เมื่อสอบถามข้อเท็จจริงในเชิงลึกแล้วกลับพบว่าไม่ใช่ว่าคนงานทั้ง 3 คนนี้จะไม่เคยหลบหนีมาก่อน ทุกคนล้วนแต่เคยหลบหนีออกทั้งสิ้น แต่ทุกครั้งที่หลบหนีออกไปนายแพทย์ตำรวจก็จะใช้บุคคลไปติดตามนำตัวกลับมา

ประมาณปี พ.ศ. 2548 นายگانได้หลบหนีไปทำงานที่มหาชัย นายแพทย์ตำรวจทราบที่อยู่จึงได้ใช้อำนาจของตนบีบบังคับนายจ้างคนใหม่ให้ส่งตัวกลับคืนมาอยู่มาไม่นาน นายگانก็หลบหนีไปอีก นายแพทย์ตำรวจให้ลูกน้องคนสนิทไปติดตามจับตัวกลับมา เมื่อจับตัวมาแล้ว ใช้วิธีการลงโทษด้วยการให้ยืนกางแขนใส่กุญแจมือสองข้างไว้กับลูกกรง และให้ลูกชายนอนเฝ้าทั้งคืน รุ่งเช้าก็บังคับให้ไปทำงานตามเดิมโดยให้ขับรถไถ ขณะที่มือข้างหนึ่งถูกคล้องกุญแจมือไว้กับพวงมาลัยรถไถในระหว่างการทำงาน

ปี พ.ศ. 2551 นายگانได้หลบหนีออกจากไร่ของนายแพทย์ตำรวจไปทำงานอยู่ที่โรงอิฐแห่งหนึ่ง ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งนายจ้างคนใหม่เป็นผู้ใหญ่บ้าน เมื่อนายگانไปทำงานได้ประมาณหนึ่งปี นายเล็ก (นามสมมติ) กับนางน้อย (นามสมมติ) เป็นสามีภรรยาที่เคยทำงานในไร่ของนายแพทย์ตำรวจได้หลบหนีออกมาและได้พบกับนายگان จึงได้พามาทำงานที่โรงอิฐทำให้ทราบว่านางพิม

และลูกทำงานอยู่ที่ไร่นายแพทย์ตำรวจ นายกานได้ขอร้องให้นายจ้างใหม่ไปรับนางพิม และ ด.ญ.น้ำ (นามสมมติ) ลูกสาว เมื่อรับนางพิมและลูกสาวมาอยู่ด้วยกันแล้ว นายจ้างคนใหม่ได้พา ด.ญ.น้ำ ไปเข้าเรียนที่ศูนย์เด็กเล็ก

ปี พ.ศ. 2553 มีเจ้าหน้าที่ตำรวจไปติดตามหาตัวนายเล็กกับนายกานที่โรงอัฐ โดยบอกกับนายจ้างว่า “นายจ้างคนก่อนเป็นตำรวจได้มีการแจ้งความว่าทั้งสองคนลักฮาว์ปิ่น” ซึ่งวันดังกล่าวเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับตัวนายเล็กกับนางน้อยไป ทั้งสองคนก็ร้องขอความช่วยเหลือ นายจ้างคนใหม่ขอร้องต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ให้จับนางน้อยไปเพราะไม่ได้กระทำความผิด แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจบอกว่านายจ้างเขาต้องการคนของเขาคืนและพาทั้งสองคนไปด้วยกัน นายจ้างคนใหม่ทำได้แต่เพียงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน หลังจากถูกจับตัวไปไม่นาน นายแพทย์ตำรวจขับรถพานายเล็กกับนางน้อยเข้ามาที่โรงอัฐและแสดงท่าทีเยาะเย้ยก่อนขับออกไป

ต่อมา เจ้าหน้าที่ตำรวจได้มาตามหานายกานอีก โดยมีหมายจับและภาพถ่ายมาด้วย ในครั้งนี้ก็ได้มีการนำตัวนายกาน นางพิม และ ด.ญ.น้ำ ไปด้วยในลักษณะเดิม นายจ้างคนใหม่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือทั้งสามคนได้ เมื่อนายกานถูกนำตัวส่งพนักงานสอบสวนห้องที่รับแจ้งเหตุ นายแพทย์ตำรวจให้การว่านายกานไม่ใช่คนร้าย เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงดำเนินคดีเพียงข้อหาคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง ส่งตัวไปยังสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อผลักดันกลับประเทศเมียนมา แต่ก่อนส่งกลับนายแพทย์ตำรวจให้พี่ชายไปรับตัวนายกานนำมาใช้แรงงานอยู่ที่ไร่ตามเดิม

ส่วนนางพิมและ ด.ญ.น้ำ กลับมาอยู่ที่ไร่ก่อนแล้ว ในครั้งนี้นายกาน นางพิม ถูกนำกลับไปใช้แรงงานอยู่ที่ไร่ตามเดิม แต่ถูกแยกให้ทำงานอยู่คนละแห่งห่างกันประมาณ 25 กิโลเมตร ไม่สามารถไปหากันเองได้โดยอิสระ

ส่วน ด.ญ.น้ำ นายแพทย์ตำรวจได้แยกนำไปอยู่ที่คลินิกที่กรุงเทพฯ และยังคงค่าเลี้ยงดูจากนายกานและนางพิม เดือนละ 2,000 – 3,000 บาท ทั้งข่มขู่ว่าหากหลบหนีจะปาตบุดร (หันแปง) ออกเป็นสองส่วน นอกจากนี้ได้แยกบุตรเพื่อที่จะให้ทั้งสองคนทำงานและไม่สามารถหลบหนีไปด้วยกันได้

ปี พ.ศ. 2554 นายกานตกจากรถกระเช้า ขณะขึ้นไปตัดกิ่งไม้ทำให้หลังและแขนหัก กระดูกที่มทวาร แต่ไม่ได้ถูกนำตัวไปโรงพยาบาล นายกานตรกรกระเช้าในช่วงบ่าย แต่นายแพทย์ตำรวจสั่งไม่ให้หัวหน้าคนงานพาไปโรงพยาบาลให้รอดทนก่อน และเมื่อไปถึงก็ไม่ได้นำส่งไปรักษาในทันที โดยให้นอนรอดด้วยความเจ็บปวด

จนกระทั่ง 2 ทุ่ม นายกานรู้สึกทนมไม่ไหว หายใจไม่ออก มีเลือดออกทางปาก จึงได้ขอรอกกับนายแพทย์ตำรวจให้ช่วยชีวิตด้วย จึงสั่งให้หัวหน้าคนงานพามาที่กรุงเทพ แล้วให้พาไปรักษาที่โรงพยาบาลตำรวจ แต่ก็ถูกนำตัวออกมาจากโรงพยาบาลทั้งที่ยังรักษาไม่หายและยังเดินไม่ได้ นายแพทย์ตำรวจให้นายกานไปอยู่ที่เรือนเพียงลำพัง อยู่ห่างไกลชุมชน ไม่สามารถช่วยเหลือตนเอง ทั้งการกินอยู่และขับถ่ายเรียราด แต่ต้องพยายามเอาชีวิตรอด ด้วยการถัดตัวไปตักน้ำ ทำอาหาร หุงข้าวเอง ต้องทนต่อสภาพความทุกข์ทรมาน ส่วนนางพิมให้ไปทำงานคนละแห่ง ไม่ให้ดูแลนายกาน ทั้งที่รู้ว่านายกานไม่สามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้

ในขณะที่นายกานยังไม่หายบาดเจ็บ การเคลื่อนไหวร่างกายก็ไม่ปกติ ต้องใช้ไม้ค้ำพยุง นายแพทย์ตำรวจสั่งให้นายกานมาบดต้นข้าวโพดที่ไร่ล่าง โดยต้องยัดต้นข้าวโพด ใส่เข้าไปในเครื่องบด ระหว่างนั้นต้นข้าวโพดติดคาเครื่อง นายกานจึงเข้าไปดึงต้นข้าวโพดที่ติดออก แต่เครื่องบดข้าวโพดได้ดึงมือนายกานเข้าไปในเครื่องจนแขนขาด เนื่องจากร่างกายไม่ปกตินายกานไม่สามารถสู้แรงเครื่องบดได้ ซึ่งนายแพทย์ตำรวจได้รักษาโดยการทำความสะอาดแผลและใช้ผ้าพันบาดแผลไว้ จากนั้นก็นำตัวกลับมาที่ไร่

ช่วงที่นางพิมถูกจับกลับมานั้น เริ่มตั้งครรถ์บุตรคนที่สองแล้ว ขณะท้องแก่ใกล้คลอดก็ต้องทนทำงานอย่างลำบาก และไม่ได้ไปฝากครรภ์ที่สถานอนามัยใด เมื่อเจ็บท้องจะคลอด นางหวาน (นามสมมติ) หัวหน้าคนงานได้ขับรถจะพานางพิมไปคลอดบุตรที่สถานอนามัย แต่นางพิมคลอดระหว่างทาง นายแพทย์ตำรวจกลับสั่งให้หัวหน้าคนงานพานางพิมกลับมารอที่ไร่ และนอนรออยู่หลายชั่วโมง กว่าที่นายแพทย์ตำรวจจะมาถึง จากนั้นถึงให้ภรรยาคนที่สามของนายแพทย์ตำรวจมาตัดสายสะดือให้

หลังจากที่คลอดบุตร นางพิมก็ต้องทำงานตามปกติ ไม่ได้พักฟื้นหลังคลอดบุตร และต้องทำงานหนักจนมีเลือดออกทางช่องคลอด หลังจากคลอดบุตรคนที่สองได้ประมาณ 3 เดือน นายแพทย์ตำรวจก็แยกบุตรไปอยู่ที่กรุงเทพ เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้หลบหนีอีกเช่นกัน

ส่วนนายเต่าเพิ่งนำพามาทำงานเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2554 โดยนายแพทย์ตำรวจไปรับมาจากชายแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทำงานมาแล้วประมาณ 1 ปี 6 เดือน แต่ก็ไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่ได้ขออนุญาตทำงานตามกฎหมาย นายเต่าทำงานอยู่ที่ไร่ล่าง มีหน้าที่เลี้ยงวัว เลี้ยงม้า ต้องตื่นประมาณตี 5

ทำความสะอาดคอกสัตว์ทุกเช้าเย็น ให้อาหารสัตว์ ไปตัดหญ้า ตันกระถิน ตันข้าวโพด มาบดผสมอาหารสัตว์ กว่าจะเสร็จงานในแต่ละวันประมาณ 20.00 น. - 21.00 น.

นายเต่าไม่มีที่หลับนอนต้องอาศัยนอนที่โรงรถ จากสภาพการทำงานหนัก แต่ไม่ได้เงินค่าจ้าง และสภาพความเป็นอยู่ที่เลวร้าย นายเต่าจึงหนีจากไร่ 3 ครั้ง แต่ นายแพทย์ตำรวจให้คนไปตามจับเอาตัวกลับมาทุกครั้ง เคยถูกจับใส่กุญแจมือ ถูกขังไว้ในห้องน้ำ ถึงเช้าจึงปล่อยตัวออกมาทำงานต่อ เมื่อนายเต่าหนีก็จะถูกจับตัวกลับมาทุกครั้ง จึงไม่กล้าจะหลบหนีอีก จนกระทั่งได้รับการช่วยเหลือออกมา

พยานบุคคลอื่น ๆ

พนักงานสอบสวนได้สอบสวนพยานบุคคลมากกว่า 50 ปาก มีพยานบุคคลที่เป็นบุคคลสัญชาติเมียนมา และเคยทำงานในไร่ของนายแพทย์ตำรวจมาก่อน โดยต่างให้การถึงพฤติการณ์ขณะที่ทำงานในไร่ ซึ่งมีสภาพไม่ต่างกัน ต้องทำงานหนัก ไม่มีวันหยุด ไม่มีสวัสดิการ ไม่มีที่พัก และจะจ่ายเงินเมื่อทำงานครบ 1 ปี 6 เดือน ทำให้ทนไม่ไหว แต่ก็ไม่สามารถที่จะลาออกได้ จึงได้หลบหนีออกไป บางรายหลบหนีไม่ได้ ถูกจับกลับมา ก็จะถูกลงโทษและบังคับให้ทำงานต่อไป

ส่วนพยานบุคคลแวดล้อมที่เป็นชาวบ้านข้างเคียง ต่างให้การว่าได้ทราบและเห็นสภาพความเป็นอยู่ของคนงานดังกล่าวเช่นเดียวกัน เคยได้รับผลกระทบจากสัตว์เลี้ยงของนายแพทย์ตำรวจที่ออกไปจากไร่แล้วทำความเสียหายให้กับพืชไร่ แต่ไม่อาจเรียกร้องค่าเสียหายได้ โดยจะปฏิเสธความรับผิดชอบอ้างว่าสัตว์เลี้ยงไม่ใช่ของตนแต่เป็นของคนอื่น ซึ่งตนได้ให้เช่าที่ดินไปแล้ว หรือบางรายได้รับการชดเชยความเสียหายเพียงเล็กน้อย

นอกจากนี้ ชาวบ้านข้างเคียงไร่ของนายแพทย์ตำรวจมักได้ยินเสียงข้อมยิงปืนบ่อยครั้งออกมาจากไร่ ต่างหวาดกลัวไม่กล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยว หรือแม้แต่สัตว์เลี้ยงอย่างเช่น สุนัขที่หลุดเข้าไปในไร่ นายแพทย์ตำรวจจะเอาปืนยิงและนำมาดมให้คนงานกิน นายแพทย์ตำรวจมักจะพกปืนไว้ที่เอวเสมอ ทำให้คนงานต่างก็หวาดกลัว นายแพทย์ตำรวจ

5.2.2 พยานเอกสาร

พนักงานสอบสวนได้มีการขอหมายค้นเข้าตรวจค้นบ้านพักอาศัยนายแพทย์ตำรวจ เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมพยานเอกสารได้หลายรายการ เช่น พบภาพถ่ายคนงานต่างตัวในบ้านพักอาศัย โดยเป็นภาพถ่ายคู่กับบุคคล

ในครอบครัวของนายแพทย์ตำรวจ พบบัตรประจำตัวประชาชนของคนสัญชาติเมียนมา ที่ออกให้จากทางราชการประเทศเมียนมา สอดคล้องกับถ้อยคำคนงานที่ให้การว่า เมื่อเข้ามาทำงานครั้งแรก จะถูกตรวจค้นตัวและยึดเอกสารทุกชนิดไว้

พนักงานสืบสวนสอบสวนได้มีการตรวจสอบสำนวนคดีอื่น ๆ ที่นายแพทย์ตำรวจเคยมีการแจ้งความร้องทุกข์เข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น คดีจับกุมใช้แรงงานต่างด้าว โดยไม่ได้รับอนุญาต โดยนายแพทย์ตำรวจปฏิเสธว่าคนงานต่างด้าวเป็นลูกจ้างของคนอื่น นอกจากนี้ ยังปฏิเสธว่าที่ดินเป็นของบุคคลอื่น หรือให้ผู้อื่นเช่า

นอกจากนี้ มีการตรวจสอบเอกสารเกี่ยวข้องกับผู้เสียหายทั้งสาม เช่น เวชระเบียนหรือประวัติการรักษาผู้ป่วยจากโรงพยาบาล หลักฐานการขออนุญาตทำงานของคนต่างด้าว หลักฐานการศึกษาของบุตรผู้เยาว์ของนายภานที่เคยเข้าเรียนที่โรงเรียนอนุบาลเด็กเล็กในอำเภอหัวหิน ตรวจสอบสำนวนการสอบสวนคดีที่นายแพทย์ตำรวจแจ้งความกล่าวหาว่านายภานกับนายเล็กลักทรัพย์ในคลินิกกรุงเทพ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ขอหมายจับติดตามไปจับกุมนายภาน ที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นายแพทย์ตำรวจกลับยืนยันว่าไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ซึ่งน่าจะเป็นการสร้างอุปายแจ้งความเท็จเพื่อติดตามจับกุมนำตัวนายภานและครอบครัวกลับมาใช้แรงงานที่ไร่

5.2.3 พยานวัตถุ

พนักงานสอบสวนได้ขอหมายศาลเข้าตรวจค้นบ้านพักของนายแพทย์ตำรวจ ที่อยู่ภายในไร่ ผลการตรวจค้นพบว่าในบ้านพักดังกล่าวมีการเก็บอาวุธปืนยาว ปืนสั้น และเครื่องกระสุนปืนจำนวนมาก สอดคล้องกับพยานหลายปากที่ให้การว่าผู้ต้องหามักจะพกปืนและยิงปืนในไร่ ทำให้คนงานมีความเกรงกลัวและหวาดกลัว

นอกจากนี้ มีการตรวจสอบสภาพพื้นที่ ที่พักอาศัย ที่นอนของคนงานและบริเวณรอบ ๆ อาณาบริเวณที่ดิน ซึ่งบางส่วนติดถนน บางส่วนติดแม่น้ำ บางส่วนไม่มีรั้วรอบขอบชิด ตลอดจนถ่ายภาพสัตว์เลี้ยง และให้พยานที่เกี่ยวข้องนำชี้สถานที่ตามที่ให้การไว้เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา

5.3 การรับน้ำหนักพยานหลักฐาน

การชั่งน้ำหนักพิจารณาพยานหลักฐานในคดีนี้ มีพยานบุคคลที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 3 คน ถือได้ว่าเป็นประจักษ์พยาน ผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง ได้รับผลกระทบจากการเป็นผู้ถูกกระทำ การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานจึงต้องอาศัยจาก

ข้อเท็จจริง พฤติการณ์ และองค์ประกอบความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

องค์ประกอบความผิดการค้ามนุษย์

สำหรับคดีนี้ เหตุการณ์เกิดขึ้นขณะที่ผู้เสียหายทำงานใช้แรงงานที่ไร่ของนายแพทย์ตำรวจ โดยเมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุต่าง ๆ แล้ว สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบความผิดตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การกระทำ คือการเป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจาก ส่งไปยัง ที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด

ข้อเท็จจริงในคดีนี้นายแพทย์ตำรวจได้ขั้บรถยนต์ตู้ไปรับคนงานสัญชาติเมียนมา จากอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก แล้วนำพาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เพื่อมาใช้แรงงานอยู่ที่ไร่ของตนและคลินิกที่กรุงเทพฯ ในระหว่างเดินทางได้ให้หลบซ่อนได้ เบาะรถและหลังของปิดบังไว้ อันเป็นพฤติการณ์การพาบุคคลเคลื่อนย้ายจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

องค์ประกอบที่ 2 วิธีการ ได้แก่ การข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจมิชอบ ให้เงินหรือผลประโยชน์อื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล

ข้อเท็จจริงจากพยานบุคคลที่เป็นคนงานในไร่จะเป็นในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อมาถึงไร่คนงานจะถูกตรวจยึดเอกสารประจำตัว และนายแพทย์ตำรวจให้สัญญาฝ่ายเดียวว่าจะให้เงินเดือน 5,000 - 7,000 บาท แต่ต้องทำงานให้ครบ 1 ปี 6 เดือน จึงจะจ่ายเงินครั้งเดียว แล้วพาตัวกลับไปส่งที่ชายแดน แต่คนงานส่วนใหญ่ จะหลบหนีออกไปก่อนไม่มีใครอยู่จนครบ เนื่องจากทนสภาพการทำงานหนักไม่ไหว และสภาพความเป็นอยู่ที่เลวร้ายไม่มีที่พักที่นอน

อย่างไรก็ตาม แม้นคนงานจะทำงานอยู่ครบกำหนด เช่น ผู้เสียหายทั้งสามคนในคดีนี้นายแพทย์ตำรวจก็ไม่ได้จ่ายค่าจ้างและไม่ส่งกลับบ้าน อันแสดงให้เห็นว่าข้อสัญญาที่จะให้เงินเดือน 5,000 - 7,000 บาท และจะจ่ายเมื่อทำงานครบ 1 ปี 6 เดือน แล้วจะไปส่งกลับบ้าน ล้วนแต่เป็นกลอุบายที่ฉ้อฉล หลอกลวง อีกทั้งพฤติกรรมการจ่ายค่าจ้างล่าช้าเกินสมควรยังเป็นข้อบ่งชี้ว่ามีจุดมุ่งหมายในการหน่วงเหนี่ยว หรือ

ให้คนงานต้องจ่ายออมทำงานให้แก่ตนเองอย่างเต็มที่ ไม่ต้องจ่ายค่าจ้างหรือจ่ายให้น้อยที่สุด ทั้งที่ผู้เสียหายไม่ได้สมัครใจหรือยินยอมด้วย แต่ใช้อำนาจของตนที่เป็นนายจ้าง และเป็นตำรวจบังคับให้คนงานต้องจ่ายออมโดยมิชอบ อีกทั้งยังมีการใช้ปืนยิงอยู่เป็นประจำอันเป็นการข่มขู่ทำให้คนงานเกิดความกลัว

องค์ประกอบที่ 3 วัตถุประสงค์ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ องค์ประกอบความผิดประการสุดท้าย คือ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ซึ่งมีหลายรูปแบบ โดยในคดีนี้เป็นการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ซึ่งมีนิยามความหมายว่า

“การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

จากนิยามความหมาย การจะเป็นความผิดนั้นต้องปรากฏว่าผู้เสียหายไม่ได้สมัครใจหรือไม่ยินยอมกระทำการดังกล่าว หากแต่การกระทำนั้นเกิดขึ้นจากการถูกบังคับข่มขืนใจ เช่น การข่มขู่ว่าถ้าไม่ทำงานจะทำร้ายร่างกายของผู้นั้น หรือข่มขู่ว่าจะทำร้ายครอบครัวหรือญาติ ดังนั้น แม้ผู้เสียหายจะทำงาน หากไม่ได้เกิดจากความสมัครใจ แต่เป็นการทำงานโดยจ่ายออม ก็ถือว่าเป็นการบังคับใช้แรงงาน

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่านายگان นางพิม นายเต่า เป็นคนงานที่นายแพทย์ตำรวจนำพาจากชายแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อมาทำงานในไร่ของตนในจังหวัดเพชรบุรี โดยอาศัยโอกาสที่เป็นนายจ้างมีอำนาจต่อรองมากกว่าลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง กำหนดเงื่อนไขข้อตกลงฝ่ายเดียวต้องทำงานครบ 1 ปี 6 เดือน จึงจะได้รับค่าจ้าง ทั้งที่นายจ้างมีหน้าที่ต้องจ่ายค่าจ้างอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง อันเป็นข้อตกลงที่เอาเปรียบจนเกินสมควร อีกทั้งการจ่ายค่าจ้างล่าช้า ถือว่าเป็นข้อบ่งชี้หนึ่งของแรงงานบังคับ

คนงานส่วนใหญ่จะหนีออกไป ไม่มีใครอยู่จนครบ เนื่องจากไม่อาจทนสภาพการทำงานหนักไม่ไหว และสภาพความเป็นอยู่ที่เลวร้าย ไม่มีที่พักที่นอน ต้องหลับนอนบริเวณโรงจอดรถบ้าง คอกสัตว์บ้าง ซึ่งมีไข้ที่พอกอาศัยของคนทั่วไป แต่ที่ผู้เสียหายทั้งสามคนยังคงทำงานอยู่ในไร่เพราะทั้งสามคนเคยหลบหนีออกไปแต่ก็ถูกติดตามจับตัวกลับมาทำงานที่ไร่เช่นเดิม มีการลงโทษโดยข่มขู่ บังคับ ใส่กุญแจมือ กักขังไว้ในห้อง

ในปี พ.ศ.2551 นายกานหลบหนีไปทำงานที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แล้วได้กลับมาพานางพิมกับ ด.ญ.น้ำ บุตรสาวหนีออกไปอยู่ด้วยกัน เมื่อนายแพทย์ ตำรวจทราบว่ายู่ที่ใด ก็ใช้กลไกกฎหมายตามกระบวนการยุติธรรม แจ้งความร้องทุกข์ด้วยข้อความอันเท็จต่อพนักงานสอบสวนในท้องที่กรุงเทพมหานคร ว่านายกานชโยมทรัพย์สิน จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการขอหมายจับและติดตามจับกุมควบคุมตัวนายกานมาดำเนินคดี แต่ภายหลังนายแพทย์ตำรวจกลับคำไม่ยืนยันว่านายกานเป็นผู้ชโยมทรัพย์สินไป ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวมีบันทึกไว้ในสำนวนการสอบสวนและบันทึกคำให้การพยาน ต่อมานายแพทย์ตำรวจได้รับตัวนายกานกลับมาทำงานที่ไร่เช่นเดิม โดยที่นางพิมกับ ด.ญ.น้ำ ถูกนำตัวกลับมาก่อนแล้ว

แม้นายกานกับนางพิมจะถูกนำกลับมาใช้แรงงานอยู่ที่ไร่ตามเดิม แต่นายแพทย์ตำรวจได้แยกให้ทำงานอยู่ที่ไร่คนละแห่งซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ 25 กิโลเมตร ไม่สามารถไปหากันเองได้โดยอิสระ ส่วนบุตรทั้งสองคนได้ถูกนำไปอยู่ที่คลินิกในกรุงเทพฯ ได้อยู่ร่วมกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา และมีการคิดค่าเลี้ยงดูหักจากค่าจ้าง อันเป็นการทำให้นายกานกับนางพิมอยู่ในภาวะจำยอมอันไม่อาจขัดขืนได้ และข่มขู่ว่าหากหลบหนีจะปาดบุตร(หั่นแบ่ง)ออกเป็นสองส่วน อันมีวัตถุประสงค์เพื่อการบังคับใช้แรงงานของทั้งสองคน

จากพฤติการณ์ดังกล่าวข้างต้น เชื่อว่าการที่ผู้เสียหายทั้งสามคนทำงานอยู่ในไร่ มิได้เกิดจากความสมัครใจ แต่จากการถูกข่มขู่ บังคับ หรือทำให้กลัวว่าถ้าไม่ทำงาน จะทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ของผู้เสียหายเอง หรืออาจทำให้บุตรได้รับอันตราย ดังนั้นจึงเป็นการบังคับใช้แรงงาน

สรุปความเห็นของพนักงานสอบสวน

ในการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษ “เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงาน” กล่าวคือ ผู้กระทำมีมูลเหตุชกุงใจที่จะกักขัง พาไป หรือเอาตัวผู้เสียหายไปบังคับใช้แรงงาน หรือส่งไปให้ผู้อื่นบังคับใช้แรงงานโดยหวังผลประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น ดังนั้น หากปรากฏว่ามีการกระทำความผิดครบองค์ประกอบภายนอกแล้ว และมีเจตนาพิเศษเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงาน

พฤติการณ์ที่ทั้งสามอยู่กับนายแพทย์ตำรวจนายจ้างมานาน ก็มีได้เป็นข้อเท็จจริงที่จะรับฟังได้ว่าเป็นการทำงานด้วยความสมัครใจ แต่คนงานทั้งสามต้องอยู่ใน

ภาวะที่ไม่อาจต่อรงได้ แม้ในเงื่อนไขของการจ้างงานที่จะต้องทำงานครบ 1 ปี 6 เดือน จึงจะได้รับค่าจ้าง ก็เป็นข้อตกลงที่เอาเปรียบและมีลักษณะเป็นการหน่วงเหนี่ยวให้ต้องทำงานและถูกระทำดังกล่าวข้างต้น ถือว่าเป็นการทำงานโดยไม่สมัครใจ บังคับใช้แรงงาน โดยเฉพาะเมื่อมีการหลบหนีไปก็มีการติดตามนำตัวกลับมาทุกครั้ง และใช้วิธีการลงโทษต่อร่างกายและเสรีภาพ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่นายกานกับนางพิมหลบหนีไปทำงานในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อนายแพทย์ตำรวจทราบที่อยู่ ได้ไปแจ้งความเท็จต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ จนกระทั่งมีการนำหมายจับไปติดตามจับกุมและนำตัวกลับมาทำงานที่ไร่เช่นเดิม

นอกจากนี้ พฤติกรรมการแยกครอบครัว แยกพ่อ แม่ ลูก ให้อยู่คนละแห่ง ถือได้ว่าเป็นการข่มขืนใจ ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ หรือทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขจัดขึ้นได้

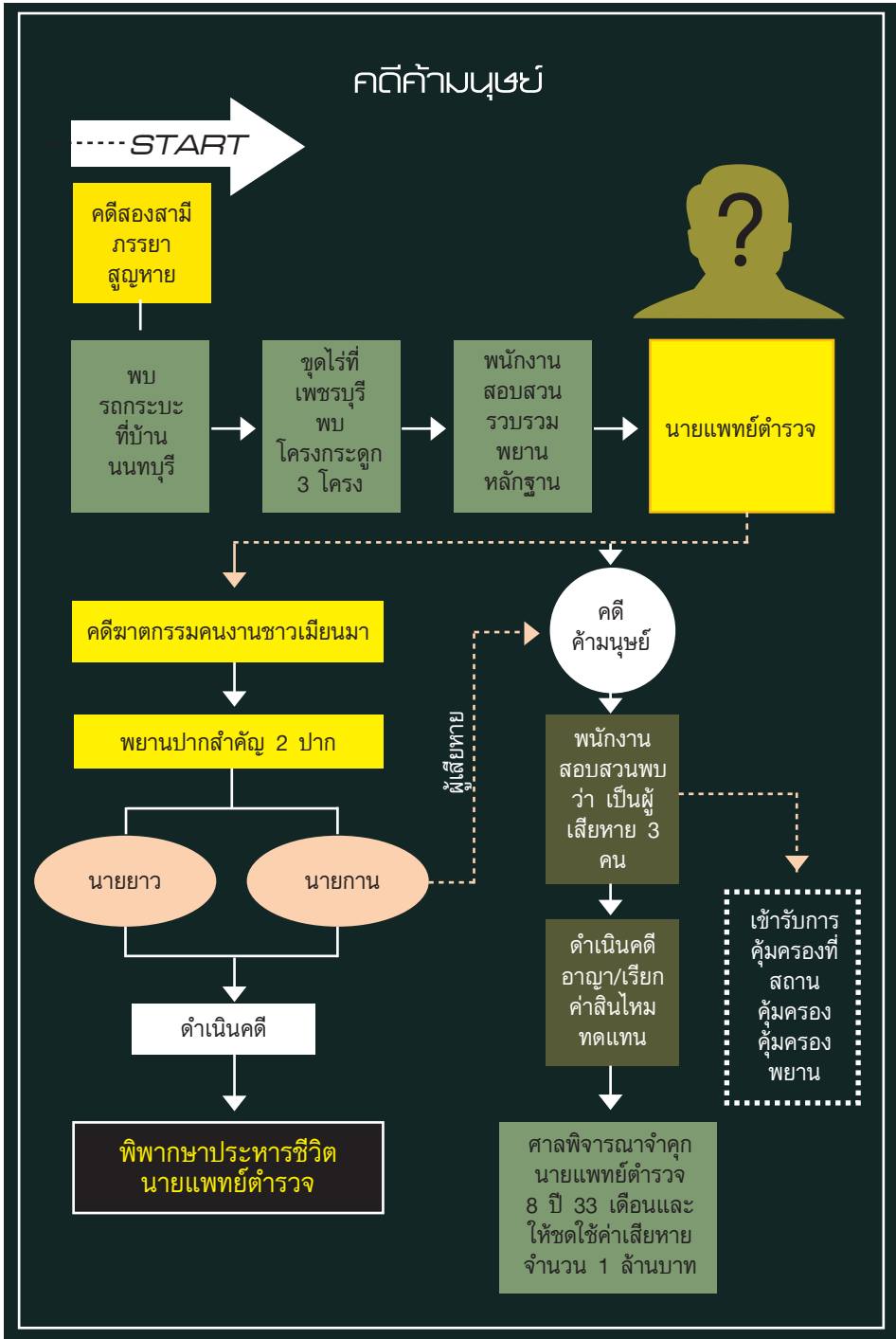
พยานหลักฐานที่สอบสวนมารับฟังได้ว่า นายแพทย์ตำรวจได้ “บังคับใช้แรงงานหรือบริการ” อันเป็นการค้ามนุษย์

บทสัมภาษณ์ พ.ต.อ. สมเดช ฐิตวัฒน์:สกุล
รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี

“คดีค้ามนุษย์เป็นความผิดกฎหมายใหม่ อาจมีปัญหาการตีความว่าเป็นความผิดตามกฎหมายหรือไม่ โดยเฉพาะการบังคับใช้แรงงาน เมื่อมีการตั้งข้อหาและดำเนินคดีค้ามนุษย์กับนายแพทย์ตำรวจ ทีมพนักงานสอบสวนก็ถูกตั้งคำถามว่า “สภาพไร้นายแพทย์ตำรวจไม่มีรั้ว ไม่มียามเฝ้า คนงานไม่ได้ถูกกักถูกขัง ไม่ได้ถูกล่ามโซ่ เป็นเพียงการใช้แรงงานโดยไม่จ่ายค่าจ้างเท่านั้น เป็นความผิดค้ามนุษย์ตรงไหน”

การดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการอย่างตรงไปตรงมาตามพยานหลักฐานที่ปรากฏ แม้ว่าสภาพไร้นายแพทย์ตำรวจจะไม่มีรั้ว ไม่มีที่กักขัง ไม่มีการตอนเข้าคอก คนงานส่วนหนึ่งอยู่กับนายแพทย์ตำรวจ นายจ้างมานาน คนงานจะถูกบังคับใช้แรงงานหรือว่าเป็นความสมัครใจของคนงานเอง จึงเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งพอสมควร เมื่อสภาพพื้นที่ไม่มีรั้วรอบขอบชิด หากจะหลบหนีก็อาจกระทำได้ แต่เหตุใดจึงไม่หลบหนี ข้อเท็จจริงเหล่านี้พนักงานสอบสวนได้นำมาวิเคราะห์อย่างรอบคอบ และต้องมองข้อเท็จจริงและพฤติการณ์โดยรวมจึงจะพบเห็นว่ามีสภาพบังคับ”

คดีค้ำมนุษย์

ถอดบทเรียนความร่วมมือในการดำเนินคดีที่ซับซ้อน
จากกรณีศึกษาคดีค้ำมนุษย์บังคับใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม

คำพิพากษา (ย่อ) คดีคำมนุษย์

ศาลพิจารณาคดีได้ว่า “นายแพทย์ตำรวจ (จำเลย) เป็นเจ้าของไร่และเป็นผู้มีอำนาจสั่งให้คนงานทั้งสาม (โจทก์ร่วมทั้งสาม) และคนอื่น ๆ ปฏิบัติตามคนงานทั้งสามเป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย ต่างทราบดีว่านายแพทย์ตำรวจเป็นแพทย์และเป็นข้าราชการตำรวจ อีกทั้งต่างเคยเห็นนายแพทย์ตำรวจมีอาวุธปืนเป็นจำนวนมาก ทั้งฝึกซ้อมยิงปืนในบริเวณไร่บ่อยครั้ง แม้ไร่ของนายแพทย์ตำรวจจะไม่ล้อมรั้วและไม่มียามคอยเฝ้ารักษาความปลอดภัย แต่ก็ไม่มีผู้ใดกล้ายุ่งเกี่ยวกับพื้นที่

การที่นายแพทย์ตำรวจรับเอาคนงานทั้งสามจากอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก แล้วพาไปทำงานที่ไร่โดยมีข้อตกลงให้ทำงานจนครบ 1 ปี 6 เดือน ก่อนแล้วจำเลยจะชำระค่าจ้างให้พร้อมส่งตัวกลับประเทศเมียนม่านั้น เป็นข้อตกลงที่เอารัดเอาเปรียบ คนงานทั้งสามอยู่ในภาวะจำยอมและไม่มีอำนาจต่อรองกับนายแพทย์ตำรวจ คนงานทำงานตั้งแต่เช้าจรดค่ำเกินกว่าการทำงานตามปกติของวิญญูชน อีกทั้งต้องทำงานไม่มีวันหยุด ไม่มีที่หลับนอน เป็นกิจจะลักษณะ โดยคนงานทั้งสามเบิกความตรงกันว่าต้องพักอาศัยหลับนอนบริเวณ โรงจอดรถบ้าง คอกสัตว์บ้าง ซึ่งมีไข้ที่พักอาศัยของคนทั่วไป และไม่มีห้องสุขา ยามเจ็บป่วยไม่มีคนดูแล ลักษณะความเป็นอยู่ เป็นอย่างลำบาก ยิ่งไปกว่านั้น ได้ความว่าในส่วนชื่อนายกาน (นามสมมติ) และนางพิม (นามสมมติ) ซึ่งขณะนั้นอยู่กินฉันสามีภรรยา มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ แต่มิได้อยู่ร่วมกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา โดยนายแพทย์ตำรวจจัดให้นายกานและนางพิม พักอาศัยและทำงานที่ไร่ของนายแพทย์ตำรวจคนละแห่งซึ่งอยู่ห่างกันไม่ต่ำกว่า 25 กิโลเมตร และแยกเอาบุตรของนายกานและนางพิมไปไว้ที่คลินิกของนายแพทย์ตำรวจที่กรุงเทพฯ อันเป็นการทำให้นายกานและนางพิมไม่มีทางเลือกอย่างอื่นนอกจากจำต้องทำงานให้แก่ นายแพทย์ตำรวจ ตามพฤติการณ์เชื่อว่านายแพทย์ตำรวจกระทำการดังกล่าว

¹⁸ คำพิพากษาศาลจังหวัดเพชรบุรี คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 4330 / 2557

โดยมุ่งหมายให้คนงานทั้งสามทำงานให้แก่ตนอย่างเต็มที่ โดยนายแพทย์ตำรวจไม่จำเป็นต้องชำระค่าจ้าง หรือชำระค่าจ้างเป็นจำนวนน้อยที่สุดถือเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบและการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตามนัยแห่งมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ตามมาตรา 6 แห่งบทบัญญัติดังกล่าว การที่จำเลยให้โจทก์ร่วมทั้งสาม (ผู้เสียหายทั้งสาม) พักอาศัยและทำงานต่าง ๆ ตามสภาพที่วินิจฉัยไปแล้วนั้น ส่อแสดงว่าเกิดขึ้นจากแพทย์ตำรวจเจตนาที่ต้องใช้แรงงานของคนงานทั้งสามเป็นสำคัญ

พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานค้ามนุษย์จำคุก 8 ปี รวมจำคุก 8 ปี 42 เดือน จำเลยให้การรับสารภาพฐานให้ที่พักพิง ซ่อนเร้น และช่วยเหลือด้วยประการใด ๆ เพื่อให้คนต่างด้าวพ้นการจับกุม เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กระทงละกึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 คงจำคุก 8 ปี 33 เดือน

สรุปท้ายบท

1. การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในคดีที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้แรงงาน ควรคำนึงถึงข้อบ่งชี้แรงงานบังคับ ซึ่งสภาพบังคับอาจเป็นเพียงการเอารัดเอาเปรียบแรงงานซึ่งเป็นความผิดต่อกฎหมายแรงงาน ส่วนการบังคับใช้แรงงานเป็นความผิดต่อกฎหมายค้ามนุษย์

2. ผู้คัดแยกจะต้องมีความรู้ และช่างสังเกตสัญญาณบอกเหตุที่อาจมีแรงงานบังคับ เช่น มีอาการวิตก หวาดกลัว ไม่มีอิสระภาพในการออกนอกสถานที่ทำงานหรือที่พัก ถูกหลอกลวงเกี่ยวกับจำนวนค่าตอบแทนในการทำงาน ถูกจำกัดไม่ให้ลาออกจากงาน เป็นต้น

3. เมื่อเกิดข้อสงสัยต่อว่าจะเป็นการบังคับใช้แรงงานหรือไม่ ควรได้ดำเนินการสอบสวนโดยละเอียดเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง เพื่อพิสูจน์ตามข้อสงสัย และมีความเห็นร่วมกัน

4. คดีค้ำมนุษย์รูปแบบบังคับใช้แรงงาน จำเป็นต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับสภาพการจ้างและสภาพการทำงาน

5. การหน่วงเหนี่ยวบุคคล หรือทำให้บุคคลตกอยู่ในภาวะไม่อาจขัดขืนได้ เพื่อบังคับให้บุคคลนั้นทำงาน ไม่จำเป็นต้องมีการกักขังหรือถูกควบคุมอยู่ในสถานที่ปิดเท่านั้น แต่ผู้ปฏิบัติงานต้องพยายามหากลวิธีใด ๆ ที่นายจ้างใช้เป็นเครื่องมือควบคุมบุคคลให้ทำงาน ซึ่งกลวิธีตัวอย่างในคดีนี้ แม้มีพื้นที่เป็นไร่เปิด ไม่มีรั้ว ไม่มีการกักขังทางกายภาพให้เห็นอย่างชัดเจน แต่ใช้วิธีแยกบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ความปลอดภัยของบุตรเป็นเครื่องตอรองบังคับให้พ่อแม่ทำงานหรือแม้กระทั่งคนงานจะหลบหนีไปได้ ก็มีกลวิธีการในการนำตัวกลับมา เช่น การแจ้งความเท็จว่าคนงานลักทรัพย์ เป็นต้น พฤติการณ์เหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นสภาพบังคับที่เป็นการกระทำอื่นใดที่ทำให้อยู่ในภาวะจำยอม อันเป็นการบังคับใช้แรงงาน

6. การทำงานคดีค้ำมนุษย์ มีการทำงานในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ ที่ประกอบด้วยบุคลากรจากหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ อันสามารถเป็นกลไกสนับสนุนด้านการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพิจารณาข้อเท็จจริงว่าเป็นการค้ำมนุษย์หรือไม่

7. ในการดำเนินคดีความผิดฐานค้ำมนุษย์ในลักษณะ “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ต้องพิจารณา “องค์ประกอบความผิด” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 นอกจากนี้ ควรพิจารณาความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาประกอบด้วย เพราะอาจจะเป็นการกระทำความผิดแต่ผิดกฎหมายหลายบท

8. การแสวงหาประโยชน์จากการค้ำมนุษย์มีหลายรูปแบบ แต่ในรูปแบบบังคับใช้แรงงานหรือบริการถือว่าเป็นรูปแบบที่ยากที่สุด เนื่องจากการทำงานในสภาวะปกติ นายจ้างมีอำนาจออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมลูกจ้างในระหว่างการทำงาน โดยเฉพาะสภาพการทำงานในภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นงานที่ต้องทำในพื้นที่เปิด ไม่มีรั้ว ไม่มีสภาพควบคุมบังคับ หน่วงเหนี่ยว หรือกักขัง ทำหรือให้บุคคลตกอยู่ในภาวะไม่อาจขัดขืนได้ อาจมีหลากหลายรูปแบบการแยกบุคคลในครอบครัวโดยไม่สมัครใจ และใช้ความปลอดภัยของบุตรเป็นเครื่องตอรองเพื่อบังคับให้พ่อแม่ทำงาน จึงต้องพิจารณาข้อเท็จจริงในเชิงลึกจึงจะพบสภาพบังคับที่เป็นการกระทำอื่นใดที่ทำให้อยู่ในภาวะจำยอม

9. การพิจารณาความผิดที่เป็นการแสวงหาประโยชน์จากการค้ำมนุษย์ใน

รูปแบบ “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” จะต้องพิจารณาและแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างลักษณะการใช้แรงงานในรูปแบบปกติกับการบังคับใช้แรงงานที่เป็นการค้ามนุษย์ จึงจะวิเคราะห์และแบ่งแยกได้อย่างถูกต้อง กฎหมายคุ้มครองแรงงานไม่สามารถลงโทษต่อชีวิต เนื้อตัว ร่างกาย เสรีภาพได้ และเมื่อลูกจ้างไม่ประสงค์ทำงานแล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะลาออกได้

10. ข้อบ่งชี้ว่าด้วยแรงงานบังคับ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยในการพิจารณาข้อเท็จจริงและตีความพหุตีการณเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

11. วิธีใช้แจ้งความดำเนินคดีทางอาญาต่อคนงานที่หลบหนีไปเพื่อนำตัวคนงานกลับมาเป็นวิธีการที่แยบยล หากไม่มีการตรวจสอบพยานหลักฐานในคดีอาญาก็จะไม่สามารถพบการกระทำความผิดได้

บทที่ 6
บทบาทส่ววิชาชีว
ในการคุ้มครอง
และช่วยเหลือผู้เสียหาย

บทบาทสหวิชาชีพ

ในการคุ้มครองและช่วยเหลือ
ผู้เสียหาย

กระบวนการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายและพยานคนอื่น ๆ ในคดีที่เกี่ยวข้องกับนายแพทย์ตำรวจทั้งหมด มีขั้นตอนที่ค่อนข้างที่จะยุ่งยากเพราะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นพยานในคดีอาชญากรรมจึงต้องคุ้มครองความปลอดภัยตามกฎหมายคุ้มครองพยานและคุ้มครองสวัสดิภาพในฐานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งต้องดูแลเป็นพิเศษกว่าผู้เสียหายในคดีอาญาอื่น ๆ อีกทั้งเมื่อนายแพทย์ตำรวจมีการฟ้องบุคคลเหล่านี้เป็นคดีอาญา สถานะที่เคยเป็นพยานหรือเป็นผู้เสียหายในคดีอาชญากรรม คณงานและคดีค้ามนุษย์ จึงเพิ่มสถานะของการเป็นจำเลยในคดีอาญาเข้ามาอีก ทำให้มีภาระต้องจัดหาทนายความในการต่อสู้คดี ซึ่งคดีที่ถูกฟ้องก็ล้วนแต่มีความยุ่งยากซับซ้อนเพราะนายแพทย์ตำรวจมีการวางแผนและแนวทางในการดำเนินคดี

คดีที่นายแพทย์ตำรวจฟ้องร้องดำเนินคดีกับกลุ่มคณงาน จำนวน 5 คดี ได้แก่

คดีที่ 1 นายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ ฟ้องนายกานเป็นจำเลยในข้อหาหมิ่นประมาทและหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

คดีที่ 2 บุตรชายนายแพทย์ตำรวจทั้งสองคนเป็นโจทก์ ฟ้องนายยาว นายกาน และนายปลาบิตดาของนายอันรวม 3 คน เป็นจำเลย ในข้อหาร่วมกันแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน

คดีที่ 3 นายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ ฟ้องนายทานเป็นจำเลย ในข้อหา ร่วมกัน (กับนายนนท์) บุกรุกและลักทรัพย์ ในเวลากลางคืน

คดีที่ 4 นายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ ฟ้องนายทานเป็นจำเลย ในข้อหา ร่วมกัน (กับนายนนท์) ลักทรัพย์ในเคสถานทำอันตรายสิ่งกีดกันหรือรับของโจร

คดีที่ 5 นายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ ฟ้องนายเต่า เป็นจำเลยในข้อหา หมิ่นประมาทและหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

ในคดีที่นายแพทย์ตำรวจถูกดำเนินคดีนั้น เป็นบทบาทของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการที่จะดำเนินคดี ส่วนคดีที่นายแพทย์ตำรวจดำเนินคดีกับคนงาน ซึ่งมีทั้งที่ฟ้องเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ไม่สามารถที่จะเข้ามาต่อสู้คดีให้กับคนงานได้ เพราะไม่มีกฎหมายให้อำนาจกระทำได้ และอาจเสียความเป็นธรรมในคดีหลักได้ ในกรณีที่ถูกฟ้องโดยปกติจะต้องจัดหา ทนายความต่อสู้คดีเอง แต่เมื่อพยานได้รับความช่วยเหลือจากสภานายความมา แก่ต่างคดีให้ ถือว่าเหมาะสมและมีความพอดี หากให้พยานเข้าไปอยู่ในเรือนจำยอมเกิด ผลร้าย เพราะนายแพทย์ตำรวจยังอยู่ในเรือนจำ การที่จะให้นายแพทย์ตำรวจเผชิญ หน้ากับพยานที่ด้อยกว่าเกรงว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัยและมีผลการพิสูจน์ความจริง ในคดีหลักได้

เมื่อศาลประทับรับฟ้อง ก็มีความจำเป็นที่ต้องขอประกันตัวพยานอันเป็น สิทธิขั้นพื้นฐาน ในการประกันตัวได้รับความอนุเคราะห์จากทีมทนายความกับพนักงาน สอบสวนที่ได้ดำเนินการขอใช้หลักทรัพย์ในการประกันตัว จากกรมคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมจัดหาหลักทรัพย์ประกัน

การเข้ามาขอทิมสหวิชาชีพ

การดำเนินคดีอาญาทั่วไปจะมีเพียงพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ก็สามารถที่จะทำให้การดำเนินคดีต่อไปได้จนถึงการพิจารณาของศาล แต่หากเป็น การดำเนินคดีค้ำมนุษย์ ก็มีช่องทางของกฎหมายที่จะมีทิมสหวิชาชีพเข้าคุ้มครอง สวัสดิภาพ ชดเชยเยียวยาความเสียหายให้กับผู้เสียหาย เนื่องจากผู้เสียหายจาก การค้ำมนุษย์อาจถูกกระทำรุนแรงต่อร่างกายและจิตใจมากกว่าผู้เสียหายในคดีอาญา ทั่วไป

บทบาทของทิมสหวิชาชีพ ในการคุ้มครองช่วยเหลือและดำเนินคดี

หน่วยงานต่าง ๆ มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ซึ่งในแต่ละคณะทำงานจะต้องเชื่อมโยง ข้อมูลและทำงานเป็นทีมสนับสนุน การทำงานร่วมกันและต้องมีทิศทางการทำงาน อย่างเดียวกันและไม่ทำให้เกิดความเสียหายในคดีหลัก ทีมสหวิชาชีพก็จะต้องให้ ความดูแลเรื่องความเป็นอยู่ความปลอดภัยและไม่ให้ผู้เสียหายกังวลใจ หรือหวาดกลัว ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดี โดยคณะทำงานทีมสหวิชาชีพประกอบไปด้วย

- คณะทำงานของทีมสืบสวนสอบสวน มีบทบาทในการรวบรวมพยาน หลักฐานและคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่พยาน
- พนักงานอัยการ มีบทบาทในการเป็นโจทก์ดำเนินคดีกับนายแพทย์ตำรวจ
- คณะทำงานของสภานายความ มีบทบาทในการช่วยเหลือต่อสู้คดีในคดี ที่นายแพทย์ตำรวจยื่นฟ้องคดีอาญา และเป็นโจทก์ร่วมในคดีค้ำมนุษย์
- คณะทำงานทีมสหวิชาชีพ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ มีบทบาทในการทำงานให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

6.1 บทบาทสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานของ รัฐที่มีบทบาทในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย จากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อย่างเหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พัก การรักษา พยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายจิตใจ ให้การศึกษา การฝึกอบรมให้ความช่วยเหลือ ทางกฎหมายการส่งกลับไปยังประเทศภูมิลำเนาเดิม ตลอดจนการดำเนินคดีเพื่อเรียก

ร้องค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหาย¹⁹

ในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สถานคุ้มครองฯ มีบทบาทให้ความดูแลและคุ้มครองผู้เสียหาย โดยช่วยเหลือ บำบัด พิ้นฟู คุ้มครอง และพัฒนาอาชีพ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้งเด็ก สตรี ผู้ชาย ที่เป็นคนไทยและต่างชาติในหน่วยงานหลัก 9 แห่ง ได้แก่

1. สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ จังหวัดนนทบุรี
2. สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านสองแคว จังหวัดพิษณุโลก
3. สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านนาวิสวัสดิ์ จังหวัดนครราชสีมา
4. สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพภาคใต้ (บ้านศรีสุราษฎร์) จังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี
6. สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ชาย) จังหวัดเชียงราย
7. สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ชาย) จังหวัดสงขลา
8. สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ชาย) จังหวัดระนอง
9. สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด (บ้านภูมิเวท) จังหวัดนนทบุรี

6.1.1 การบริการบอบสถานคุ้มครองฯ²⁰

เมื่อนายกาน นางพิม และครอบครัว ผู้เสียหายเข้ารับการช่วยเหลือในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี เจ้าหน้าที่จัดให้มีบริการดังนี้

- อาหาร ที่พัก เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ส่วนตัว การศึกษา และการฝึกอบรม โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา และประเพณีวัฒนธรรมผู้เสียหาย
- ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งตัวผู้เสียหายเข้ารับการตรวจ

¹⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 35

²⁰ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคล ซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พ.ศ. 2552

สุขภาพ รักษาพยาบาล บำบัดฟื้นฟูดูแลตามความเหมาะสม

- การจัดอาหาร และที่พักเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม
- เจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองที่ดูแลผู้เสียหายจัดให้คำปรึกษา หรือให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหาย หรือประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้คำปรึกษา หรือให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหาย
- กรณีที่ผู้เสียหายเป็นคนต่างด้าวและมีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ในราชอาณาจักร ดำเนินการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หากเจ้าหน้าที่เห็นสมควรให้ผู้เสียหายได้ทำงานเป็นการชั่วคราวให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว
- หากเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้เสียหายซึ่งเป็นพยานหรือบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายอาจไม่ได้รับความปลอดภัยให้ประสานไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยาน เพื่อดำเนินการคุ้มครองพยาน
- การดำเนินการเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิและประสงค์จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์
- การส่งผู้เสียหายกลับภูมิลำเนา ให้เจ้าหน้าที่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายและมีหน่วยงานรองรับในภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายกลับเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์อีก

6.1.2 การประชุมทีมสหวิชาชีพกำหนดค่าสินไหมทดแทน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กำหนดให้พนักงานอัยการมีหน้าที่เรียกค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย²¹ ในกรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิและประสงค์ที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2556 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบุรี ได้จัดประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

²¹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคล ซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พ.ศ. 2552 ข้อ 15

ให้แก่ผู้เสียหายทั้งสามราย ณ ตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี โดยมีนายอเนก สร้างเกตุ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นประธานในที่ประชุมร่วมด้วย ทีมสหวิชาชีพ ได้แก่ พนักงานสอบสวน ทนายความ นักสังคมสงเคราะห์ และ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน

ในการประชุมเพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหายทั้งสามคน ได้มีการพิจารณาถึงเหตุที่ได้รับอันตรายแก่กาย จิตใจ เสรีภาพ ชื่อเสียงและทรัพย์สิน โดยที่ประชุมมีมติให้กำหนดเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับผู้เสียหายทั้งสามคน ดังนี้

บัญชีค่าสินไหมทดแทนนายยกาน

รายการ	จำนวน /บาท
1. ค่าสินไหมทดแทนจากการได้รับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจที่ต้องถูกบังคับใช้แรงงานและได้รับอันตรายบาดเจ็บจากการทำงาน หลังหัก กระจุกทีมทวาร และข้อมือข้างขวาขาด แต่ถูกบังคับให้ต้องทำงานและใช้ชีวิต แยกจากภรรยาและบุตรผู้เยาว์ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ทำให้ได้รับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจ	1,200,000
2. ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อเสรีภาพ ถูกจำกัดเสรีภาพ โดยข่มขู่ บังคับ ไม่สามารถไปไหนได้อย่างอิสระ ไม่สามารถไปประกอบอาชีพการงานอื่นได้ และถูกบังคับใช้แรงงาน ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2553 ถึงวันที่ 20 กันยายน 2555 เป็นเวลา 2 ปี 1 เดือน 20 วัน คิดค่าสินไหมทดแทนวันละ 200 บาท	156,200
รวมเป็นค่าสินไหมทดแทน	1,356,200

บัญชีค่าสินไหมทดแทนนางบม

รายการ	จำนวน /บาท
1. ค่าสินไหมทดแทนจากการได้รับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจที่ต้องถูกบังคับใช้แรงงาน และได้รับอันตรายแก่ร่างกาย ทั้งต้องทำงานและใช้ชีวิตแยกจากบุตรผู้เยาว์และสามีที่เจ็บป่วยไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และไม่สามารถไปดูแลสามีได้ ทำให้ได้รับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจ	600,000
2. ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อเสรีภาพ ถูกจำกัดเสรีภาพ โดยข่มขู่ บังคับ ไม่สามารถไปไหนได้อย่างอิสระ ไม่สามารถไปประกอบอาชีพการงานอื่นได้ และถูกบังคับใช้แรงงานตั้งแต่ วันที่ 1 สิงหาคม 2553 ถึงวันที่ 20 กันยายน 2555 เป็นเวลา 2 ปี 1 เดือน 20 วัน คิดค่าสินไหมทดแทนวันละ 200 บาท	156,200
รวมเป็นค่าสินไหมทดแทน	756,200

บัญชีค่าสินไหมทดแทนนายเต่า

รายการ	จำนวน /บาท
1. ค่าสินไหมทดแทนจากการได้รับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจ ที่ต้องถูกบังคับใช้แรงงาน ทำให้ได้รับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจ	200,000
2. ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อเสรีภาพ ที่ถูกจำกัดเสรีภาพโดยข่มขู่บังคับ ไม่สามารถไปไหนได้อย่างอิสระ ไม่สามารถไปประกอบอาชีพการงานอื่นได้ และถูกบังคับใช้แรงงาน ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2555 ถึงวันที่ 20 กันยายน	34,000

2555 เป็นเวลา 170 วัน คิดค่าสินไหมทดแทนวันละ 200 บาท	
รวมเป็นค่าสินไหมทดแทน	234,000

6.1.3 บ้อค่าทายหรือความยากในการคุ้มครอง²²

1. ปัจจัยจากตัวผู้เสียหาย

1.1 สุขภาพของผู้เสียหาย

เนื่องจากนายกานได้รับบาดเจ็บจากการตกจากรถกระเช้าและมือเข้าเครื่องบดข้าวโพด เป็นเหตุให้แขนพิการรวมทั้งร่างกายส่วนอื่นไม่สมบูรณ์ ต้องมีการรักษาเยียวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหลังจากที่เข้ารับการผ่าตัดเอาเหล็กที่หลั่งออกจะต้องได้รับยาปฏิชีวนะตามกำหนด จึงต้องมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบและเข้มงวดในการรักษาบาดแผล แม้ว่านายกานจะต่อต้านในบางครั้ง แต่การสร้างความเข้าใจภายใต้การรับรู้ข้อจำกัดของแต่ละฝ่ายก็ทำให้การดูแลเป็นไปตามที่กำหนด

1.2 ความเครียดของผู้เสียหายที่แยกไม่ออกระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้ที่มีบุญคุณ

นายกานทำงานอยู่กับนายแพทย์ตำรวจเป็นระยะเวลาเกือบ 17 ปี เกิดเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลต่อชีวิตหลายครั้ง ทั้งเหตุการณ์ที่ตกต้นไม้ลงมาหลังหักจนต้องเข้ารับการผ่าตัดเพื่อช่วยชีวิตที่โรงพยาบาล เหตุการณ์ที่มือขวาเข้าเครื่องบดข้าวโพดจนขาด แต่ละครั้งล้วนมีนายแพทย์ตำรวจเข้ามาเกี่ยวข้องและเป็นผู้สั่งการให้พาไปรักษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้นายกานมองว่านายแพทย์ตำรวจคือผู้มีพระคุณกับตน แต่ก็เนื่องจากการมองข้อเท็จจริงไม่รอบด้าน เพราะช่วงระยะเวลาที่นายกานตกกระเช้าตัดต้นไม้ตั้งแต่ช่วงบ่ายแต่ต้องรอนายแพทย์ตำรวจส่งคนงานที่ไร่เสร็จก่อนจนค้ำกว่าจะพานายกานไปโรงพยาบาล ทั้งที่นายกานมีความจำเป็นต้องไปโรงพยาบาล

²² จากบทสัมภาษณ์นายวิเชษฐ ทีวีสุข และนายสุวรรณี พรหมผล อดีตผู้อำนวยการสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี)

ที่ใกล้ที่สุดและเร็วที่สุด แต่นายแพทย์ตำรวจก็พานายกานไปรักษาโรงพยาบาลที่ กรุงเทพฯ ที่เป็นสถานที่ทำงานของตน เพื่อให้ง่ายและสะดวกกับตนเองมากที่สุด และขณะที่นายกานยังรักษาตัวไม่หายดี ก็ใช้ให้ภริยาคนที่สี่ไปรับออกมาจากโรงพยาบาล และนำมาใช้แรงงานที่ไร่ตามเดิม

เมื่อนายกานถูกพากลั้มมาที่ไร่แล้ว ถูกนำไปไว้ที่ไร่บนซึ่งห่างไกลและทุรกันดาร ไม่เหมาะสำหรับคนป่วยพักฟื้น ก็เพราะว่านายกานหมดประโยชน์ที่จะใช้แรงงานแล้ว จึงถูกทิ้งไว้อย่างไร้ค่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการกระทำที่ไร้มนุษยธรรม ทำให้ผู้เสียหายได้รับความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส โดยคณะทำงานต้องชี้ให้แจ้งเหตุผล และข้อเท็จจริงให้ นายกานทราบว่านายแพทย์ตำรวจคือผู้กระทำความผิด

1.3 ทศนคติหรืออุปนิสัยของผู้เสียหาย

ในระหว่างที่นายกานทำงานอยู่กับนายแพทย์ตำรวจต้องถูกกระทำรุนแรงและเผชิญภาวะกดดันทางจิตใจ จึงเกิดความเครียดอย่างมากและแสดงออกในทางพฤติกรรม ดังนั้น ในการคุ้มครองดูแลผู้เสียหายลักษณะอย่างนี้ จะมีความยากมากกว่าผู้เสียหายทั่วไป คณะเจ้าหน้าที่จะต้องใช้ความพยายามและมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ทั้งการวางระบบภายในสถานคุ้มครองฯ และการประสานกับบุคลากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญนอกองค์กรเพื่อให้การทำงานมีความราบรื่น

2. ปัจจัยจากภายนอก

2.1 นอกจากกระบวนการพิจารณาคดีค้ำมนุษย์จะใช้เวลาแล้ว ในคดีนี้ยังมีการต่อสู้คดีของคู่กรณีอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นายกานและครอบครัวต้องอยู่ในกระบวนการของคดียาวนานยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อตัวนายกานทั้งด้านเศรษฐกิจแล้วยังสร้างความเครียด เพราะมีความต้องการจะกลับประเทศเมียนมาโดยเร็ว

2.2 นายกานและครอบครัวอยู่ในกระบวนการคุ้มครองพยาน ซึ่งต้องดำเนินการให้มีความปลอดภัย โดยให้มีการคุ้มครองดูแลอย่างระมัดระวังอย่างต่อเนื่อง

2.3 สถานคุ้มครองฯ ได้จัดให้มีการทำงานทั้งในสถานคุ้มครองฯ และในพื้นที่ใกล้เคียง แต่เนื่องจากนายกานมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่บุคคลใดพบเห็นก็จำได้ จึงต้องคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยด้วย

2.4 เนื่องจากสถานคุ้มครองฯ มีลักษณะเปิด แม้จะมีการจัดการดูแลรักษาความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายฯ แต่เมื่อผู้เสียหายในคดีนี้ต้องคุ้มครองเป็นกรณีพิเศษ จึงต้องมีการกำหนดมาตรการเฉพาะและมอบหมายเจ้าหน้าที่เป็นกรณีพิเศษด้วย

3. การบริหารจัดการข้อท้าทายและความยาก

3.1 เมื่อนายกานแยกไม่ออกว่าใครคือผู้มีบุญคุณใครคือผู้กระทำความผิดตรงนี้เจ้าหน้าที่ต้องประชุมปรึกษาหารือร่วมกับทีมสหวิชาชีพจากภายนอกด้วย **เพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้มีบุญคุณให้นายกานเข้าใจและสร้างความร่วมมือในการเบิกความเป็นพยานที่ศาล**

3.2 การสร้างความร่วมมือกับนายกานและครอบครัวนั้น นอกจากการให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน การสร้างความสัมพันธ์ที่ให้นายกานและครอบครัวไว้วางใจเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน และทีมทนายความซึ่งมีความมุ่งมั่นต่อการช่วยเหลือด้านคดีเป็นอย่างดีได้ส่งผลให้การบริหารจัดการคุ้มครองนายกานและครอบครัวมีความง่ายขึ้น และเมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคก็ยังสามารถประสานให้บุคคลที่นายกานให้ความไว้วางใจดังกล่าวเข้ามาช่วยเหลือคลี่คลายได้ด้วย

3.3 ในการคุ้มครองนายกานและครอบครัว สถานคุ้มครองฯ ให้ความสำคัญต่อการสร้างหรือมอบบทบาทให้นายกานในระดับที่เหมาะสม เนื่องจากนายกานสามารถสื่อสารภาษาไทยได้และในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับผู้เสียหายอื่น ๆ รวมทั้งผู้เสียหายในคดีนี้ได้รับความผ่อนคลายและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

3.4 การจัดให้นายกานได้ทำงานบางอย่างภายใต้เงื่อนไขการรักษาความปลอดภัย อาจจะเป็นงานเกษตรหรืองานทำครัวในสถานคุ้มครองฯ เป็นต้น รวมทั้งการให้นางพิมมีโอกาสในการทำงานเป็นการลดความกดดันทางด้านเศรษฐกิจ

3.5 กรณีที่นักสังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของสถานคุ้มครองฯ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เสียหายฯ ทำให้ช่วยขจัดข้อจำกัดอื่น ๆ ลงได้เป็นอย่างดี และทำการบริหารจัดการและการดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เสียหายคดีนี้และผู้เสียหายรายอื่นเป็นไปอย่างเหมาะสม

3.6 กรณีที่นายกานและครอบครัวอยากกลับบ้าน แต่ยังไม่สามารถดำเนินการคดีสิ้นสุด สถานคุ้มครองฯ จึงต้องใช้วิธีการให้หน่วยงานราชการทางประเทศเมียนมาถ່ายรูปครอบครัวของนายกานให้นายกานดูเพื่อให้รู้ว่าครอบครัวยังมีความสุข

3.7 เนื่องจากนางพิมเป็นชนเผ่ากระเหรี่ยงสื่อสารภาษาเมียนมาได้บ้างแทบจะสื่อสารภาษาไทยไม่ได้เลย อีกทั้งล่ามของสถานคุ้มครองฯ มีอย่างจำกัดเพราะไม่มีล่ามสื่อสารภาษากระเหรี่ยงได้ จึงต้องมีการขอประสานล่ามจากมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติ (LPN)

การดำเนินการส่งกลับภูมิลำเนา

6.2 บทบาทของสำนักคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

เนื่องจากผู้ถูกกล่าวหาเป็นนายแพทย์ตำรวจที่เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เป็นผู้ที่มีอิทธิพล และคดีของนายแพทย์ตำรวจท่านนี้ได้ถูกกล่าวหาไปต่าง ๆ นานา บ้างว่าเป็นฆาตกรรมชอนเจ็อน มีพฤติการณ์โหดร้าย มีการฆาตกรรมคนงานในไร่และ บังคับใช้แรงงานอย่างทารุณ

ช่วงที่มีการชุดค้นโครงกระดูกในไร่ของนายแพทย์ตำรวจ นายกานใต้โทรศัพท์ ไปเล่าเหตุการณ์การชุดไรให้นายแพทย์ตำรวจทราบ นายแพทย์ตำรวจจึงบอกให้นายกานรออยู่ที่ไร่อย่าไปไหนจะไปรับ นายกานจึงเกิดความหวาดกลัวและโทรศัพท์มาขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ และขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกำลังจะไปรับ นายกานกับนางพิม เจ้าหน้าที่ตำรวจก็พบนายแพทย์ตำรวจขับรถเวียนหานายกานอยู่แถวนั้นเช่นกัน ซึ่งพฤติการณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่านายกานจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัย

อีกทั้ง คนงานที่เคยทำงานในไร่และมาให้การกับพนักงานสอบสวนต่างก็แสดงอาการหวาดกลัวนายแพทย์ตำรวจอย่างเห็นได้ชัด และตลอดระยะเวลาที่คนงานทำงานในไร่ นายแพทย์ตำรวจได้แสดงพฤติกรรมไปในทางข่มขู่คนงานและเพื่อให้คนงานหวาดกลัว คือ จะพกปิ่นติดกับตัวตลอดเวลา มีการข่มขู่ขู่ภายในไร่เป็นประจำ โดยใช้ให้คนงานเป็นผู้ช่วยในการหาเป่า ยิงปิ่น ทำความสะอาดอาวุธปืนพร้อมกับพูดจาในเชิงข่มขู่ และใช้อาวุธปืนยิงสัตว์เลี้ยงที่เล็ดรอดเข้ามาในไร่ให้คนงานเห็น รวมทั้งการใช้อาวุธปืนเข้าป่าล่าสัตว์ ซึ่งทำให้คนงานเกิดความหวาดกลัว และเมื่อคนงานที่รู้เห็นเหตุการณ์และมาให้การกับเจ้าหน้าที่ตำรวจต่างก็ถูกบุคคลลึกลับติดตาม ทำให้พยานเกิดความกลัวและไม่มั่นใจว่าจะมีความปลอดภัย

เมื่อได้พิจารณาเหตุและพฤติการณ์ขณะนั้น เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่ มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง มีบริวาร สามารถใช้อิทธิพลและฐานะทางการเงิน ไปในทางคุกคามพยานในรูปแบบต่าง ๆ พยานแต่ละคนที่เข้าให้ถ้อยคำส่วนใหญ่ เป็นคนงานของผู้ถูกกล่าวหา ต่างทราบถึงอิทธิพลและภัยที่ตนเองเคยถูกคุกคามมาก่อน ต่างหวาดระแวงความไม่ปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว อีกทั้งพยานเหล่านี้เป็นบุคคลสำคัญยิ่งที่จะเป็นผู้พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หากพยานเหล่านี้หลบหนีไม่ไปเบิกความในชั้นศาลหรือจงใจเบิกความเข้าข้างจำเลยหรือถูกประทุษร้ายถึงแก่ความตาย ผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมย่อมเกิดขึ้น ผู้กระทำผิดที่แท้จริงจะไม่ได้รับการลงโทษ

พนักงานสืบสวนสอบสวนได้ตระหนักถึงความจำเป็น และความสำคัญของรูปคดี ที่จะส่งผลกระทบต่อค่านิ่งถึงความไม่ปลอดภัยกับตัวพยานและบุคคลในครอบครัว จึงจำเป็นต้องจัดให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานทั้งสามคน ได้แก่ นายกาน นางพิม และนายเต่า

พระราชบัญญัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่บัญญัติออกมาใช้รองรับสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญาให้ได้รับความคุ้มครองการปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ เนื่องจากปัจจุบันพยานยังไม่ได้รับการคุ้มครองเท่าที่ควร ทั้งที่พยานมีความสำคัญยิ่งต่อการพิสูจน์ความจริงในอรรถคดี จึงจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองพยานไม่ให้เกิดผลเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรม

พนักงานสอบสวนจัดให้พยานคดีค้ำมนุษย์ทั้งสามคน ยื่นคำร้องขอต่อ

กระทรวงยุติธรรม ผ่านสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ตามแบบคำร้องขอใช้มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยาน แจ้งข้อมูลส่วนบุคคล พฤติการณ์แห่งคดีที่เป็นพยานและความไม่ปลอดภัยที่พยานได้รับ พร้อมทั้งให้พนักงานสอบสวนลงนามรับรองคำร้องดังกล่าว จากนั้นสำนักงานยุติธรรมจังหวัดจึงยื่นเรื่องเสนอต่อไปยังสำนักคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมพิจารณา

ต่อมา สำนักคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีคำสั่งให้ดำเนินการคุ้มครองพยานทั้งสามคน โดยให้อยู่ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงานตำรวจตามมาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยาน ณ สถานที่ที่ปกปิดเป็นความลับ มีความสะดวกและปลอดภัยในการให้ความคุ้มครองพยาน เมื่อพยานมั่นใจว่าได้รับความปลอดภัยแล้ว พยานก็คลายความกังวลและให้ความร่วมมือที่จะให้การเป็นพยานเป็นอย่างดี

พยานทั้งสามคนได้ไปเบิกความต่อศาลในฐานะพยานโจทก์ ในคดีฆาตกรรมคนงานชาวเมียนมาและคดีค้ามนุษย์ คดีที่นายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ยื่นฟ้องพยานในคดีอาญาเป็นจำเลยจำนวน 5 คดีได้เสร็จสิ้นลง เจ้าพนักงานตำรวจผู้คุ้มครองเห็นว่าคดีที่เกี่ยวข้องทั้งในฐานะพยานโจทก์และจำเลยผู้ถูกฟ้องได้เสร็จสิ้นลงแล้ว จึงแจ้งยกเลิกการคุ้มครองพยาน แต่พยานยังคงอยู่ในความคุ้มครองสวัสดิภาพภายในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ(ชาย) จังหวัดปทุมธานีจนกระทั่งได้รับการส่งกลับประเทศภูมิลำเนา

6.3 บทบาทพนักงานสอบสวน

เมื่อประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเพชรบุรี ได้ประสานกับคณะพนักงานสอบสวนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีมีการนำเสนอข่าวว่านายกาน นางพิม นายเต่า และนายยาว (นามสมมติ) คนงานไนโรนายแพทย์ตำรวจทำงานแต่ไม่ได้รับค่าจ้าง

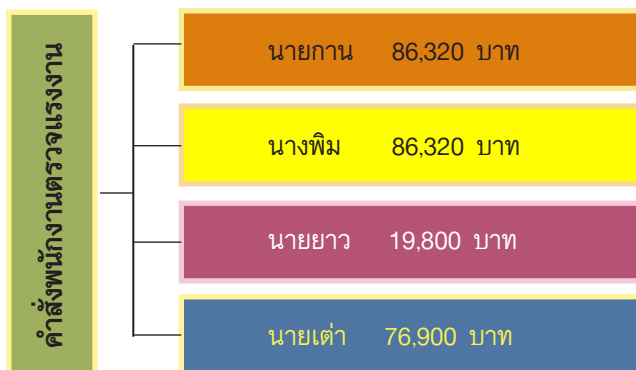
คนทั้ง 4 คนต่างให้การไปในทิศทางเดียวกันว่านายแพทย์ตำรวจเป็นนายจ้างของตนเอง โดยนายแพทย์ตำรวจเป็นผู้ไปรับตนมาจากอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และให้มาทำงานที่ไร่จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 2 แห่ง เรียกว่าไร่บนและไร่ล่าง โดยคนงานจะต้องตื่นมาทำงานตั้งแต่เวลา 05.00 น. งานที่ต้องทำ ได้แก่ เช่น ล้างคอกม้าเลี้ยงสัตว์ ตัดหญ้า ตัดต้นไม้ ขนก้อนหิน ฯลฯ และงานทุกอย่างตามที่นายแพทย์ตำรวจสั่ง นายแพทย์ตำรวจกำหนดจะจ่ายค่าจ้างเมื่อทำงานครบ 1 ปี 6 เดือน ระหว่างทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง หากคนงานต้องการใช้จ่ายเงินจะเบิกได้ครั้งละ 100 - 200 บาท

ระหว่างที่นายแพทย์ตำรวจไม่อยู่จะให้นางหวานซึ่งเป็นญาติ หรือภริยาคนที่สามเป็นผู้ควบคุมคนงาน และนายแพทย์ตำรวจนำบุตรทั้ง 2 คนของนายกากับนางพิมไปเลี้ยงและบอกว่าค่าจ้างที่จะจ่ายให้กับนายกากับนางพิมจะถูกหักค่าเลี้ยงดูบุตร แต่ทั้งนี้ทั้งสองคนก็ไม่เคยได้รับค่าจ้างเลย

เมื่อพนักงานตรวจแรงงานสอบข้อเท็จจริงจากคนงานทั้งสี่แล้ว ได้สอบข้อเท็จจริงทางฝ่ายนายแพทย์ตำรวจให้การปฏิเสธว่าตนเองไม่ใช่ นายจ้าง

พนักงานตรวจแรงงานจึงได้รวบรวมพยานหลักฐาน โดยเห็นว่านายแพทย์ตำรวจเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งงานมอบหมายงาน รวมถึงจ่ายค่าจ้าง ความสัมพันธ์จึงมีลักษณะเป็นนายจ้าง ประกอบกับสถานที่ที่คนงานทำงานเป็นกรรมสิทธิ์ของนายแพทย์ตำรวจ ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการทำงานของคนงานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ การปลูกป่า และประโยชน์อื่น ๆ ที่ได้จากการทำงานคนงาน ดังนั้น จึงถือว่านายแพทย์ตำรวจเป็นนายจ้างคนงานทั้ง 4 คน ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และออกคำสั่งพนักงานตรวจแรงงานให้นายแพทย์ตำรวจจ่ายค่าจ้างค้างจ่ายให้กับคนงานทั้ง 4 คน ดังนี้

ถอดบทเรียนความร่วมมือในการดำเนินคดีที่ซับซ้อน
จากกรณีศึกษาคดีข้ามเนชันแนลกับใช้ระบบงานในภาคเกษตรกรรม

ฟ้องเพิกถอนคำสั่ง

เมื่อพนักงานตรวจแรงงาน สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเพชรบุรีมีคำสั่งให้จ่ายค่าจ้างให้กับคนงานทั้ง 4 คน แต่นายแพทย์ไม่ยอมจ่ายและได้ฟ้องเพิกถอนคำสั่งพนักงานตรวจแรงงานที่ศาลแรงงานภาค 7 โดยให้การต่อสู้ว่าตนไม่ใช่นายจ้าง

ศาลนัดไกล่เกลี่ยในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2556 นายแพทย์ตำรวจได้ให้นายหนู (นามสมมติ) ซึ่งเป็นคนสนิทของตนไปศาลเพื่อรับสมอ้างว่าเป็นนายจ้างและจ่ายเงินค่าจ้างให้กับคนงานทั้ง 4 คน เมื่อไปถึงศาลนายหนูได้จ่ายค่าจ้างให้กับคนงานทั้ง 4 คน จึงมีการถอนคำฟ้อง สาเหตุที่คนงานรับเงินค่าจ้างเพราะเข้าใจว่านายหนูมาจ่ายค่าจ้างแทนนายแพทย์ตำรวจ หลังจากนั้นคดีแรงงานจึงเสร็จสิ้นการพิจารณา

ต่อมา นายแพทย์ตำรวจได้นำผลการดำเนินคดีแรงงานไปอ้างเป็นพยานเอกสารในคดีที่นายแพทย์ตำรวจฟ้องนายกานในข้อหาหมิ่นประมาทและในคดีคำมนุษย์ว่าตนไม่ใช่นายจ้าง ส่วนนายจ้างของคนงานทั้งหมดคือนายหนู แต่คนงานทั้งหมดก็ได้เบิกความต่อศาลยืนยันตรงกันว่านายแพทย์ตำรวจเป็นนายจ้างของพวกตนและถูกควบคุมตัวอยู่ที่เรือนจำ ทำให้ไม่สามารถมาจ่ายค่าแรงให้กับพวกตนได้ จึงให้นายหนูมาจ่ายค่าแรงงานแทน ศาลจึงได้พิพากษาโดยเชื่อว่านายแพทย์ตำรวจเป็นนายจ้างของคนงานทั้งหมด

6.4 บทบาทหลักทนายความในการต่อสู้คดี

เนื่องจากนายแพทย์ตำรวจได้มีการฟ้องนายกานกับพยานคนอื่น ๆ เป็นคดีอาญาโดยเริ่มฟ้องคดีแรก คือคดีหมิ่นประมาทและหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

อีกทั้งมีการทยอยฟ้องคดีต่าง ๆ ตามมาอีกหลายคดี วัตถุประสงค์ในการฟ้องคดีเหล่านี้ ก็เพื่อให้พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ในคดี เกิดความกลัวที่จะให้ข้อมูลข้อเท็จจริงแก่เจ้าหน้าที่ รวมทั้งหากมีการดำเนินคดีนี้ต่อไปจนกระทั่งศาลมีคำสั่งประทับฟ้องเพื่อสร้างความยุ่งยากให้กับพยานในการหาหลักทรัพย์มาประกันตัว หรือหลบหนีไปไม่มาต่อสู้อคดีก็ได้ อันทำให้คดีที่พนักงานสอบสวนดำเนินการอยู่นั้นไม่มีพยานบุคคลรู้เห็นการกระทำความผิดมาเบิกความต่อศาล ซึ่งทำให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ จึงจำเป็นที่จะต้องจัดหาทนายความเพื่อต่อสู้คดีดังกล่าว

การเข้ามาช่วยเหลือคดีของทิมทนายความ เกิดขึ้นหลังจากพนักงานสอบสวนประสานขอความช่วยเหลือล่ามจากมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) และมูลนิธิพิทักษ์สตรี (AAT) ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เห็นว่าคดีนี้น่าจะเป็นคดีค้ามนุษย์ที่สำคัญเพราะเป็นคดีที่มีความซับซ้อนจำเป็นที่จะต้องมีทนายความเข้ามาช่วยเหลือต่อสู้คดี จึงประสานงานมายังสำนักงานกฎหมายเอส อาร์ (Social Responsibility Law office) ซึ่งเป็นสำนักงานที่มีความเชี่ยวชาญคดีค้ามนุษย์ และนำผู้เสียหายมาร้องต่อสภาทนายความเพื่อแต่งตั้งคณะทำงานช่วยเหลือทางคดี

สภาทนายความ เป็นองค์กรวิชาชีพทางกฎหมายหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม โดยมีภาระหน้าที่สำคัญประการหนึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2558 มาตรา 7 (5) ว่าด้วยการส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย ในกรณีที่บุคคลที่ถูกฟ้องหรือจะฟ้องเป็นบุคคลที่มีฐานะยากจนไม่มีเงินจ้างทนายความ บุคคลนั้นสามารถขอความช่วยเหลือจากทนายความอาสาที่สภาทนายความจัดไว้บริการได้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 78 กล่าวคือจะต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ว่า “ประชาชนผู้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจะต้องเป็นผู้ยากไร้ และไม่ได้รับความเป็นธรรม” ซึ่งทางสภาทนายความจะพิจารณาว่า ผู้มาร้องขอความช่วยเหลือจะมีคุณสมบัติครบถ้วนหรือไม่ โดยจะต้องมีคุณสมบัติครบทั้ง 2 ประการ ได้แก่

1. จะต้องเป็นผู้ยากไร้ และ
2. ไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงจะรับให้ความช่วยเหลือ

ในชั้นดำเนินคดี หากเป็นคดีทางแพ่งก็จะขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาให้

โดยเป็นไปตามขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งหากต้องการรับความช่วยเหลือจากสำนักงานคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย สภานายความสามารถติดต่อร้องขอรับความช่วยเหลือทางกฎหมายได้จากสภานายความหรือ ณ ที่ทำการสภานายความประจำจังหวัดนั้น ๆ

การช่วยเหลือต่อผู้คดีให้กับกลุ่มคนบนชาวเมียนมา

คดีที่นายแพทย์ตำรวจตกเป็นจำเลยในข้อหาฆาตกรรมคนงานชาวเมียนมา และมีนายกานคนงานเก่าแก่เป็นพยานรู้เห็นการกระทำความผิด ประชาชนทั่วไปและสื่อมวลชนจึงให้ความสนใจ ทำให้สื่อมวลชนมีการติดตามนำเสนอข่าวอย่างละเอียดและต่อเนื่อง มีการนำเสนอทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต นายแพทย์ตำรวจจึงได้นำข้อความที่สื่อมวลชนนำเสนอข่าวทางช่องทางต่าง ๆ มาฟ้องนายกานและคนงานอื่น ๆ เป็นหลายคดี นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการทำลายความน่าเชื่อถือและใช้ข้อมูลเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอีกด้วย

ความจำเป็นที่ต้องเข้าไปช่วยเหลือต่อผู้คดี เนื่องจากคดีแต่ละคดีที่นายแพทย์ตำรวจฟ้องพยานแต่ละคนนั้น เป็นการฟ้องคดีเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของพยานไม่ว่าจะเป็นคดีหมิ่นประมาท คดีแจ้งความเท็จ คดีลักอาวุธปืน แต่ละคดีล้วนมีความเชื่อมโยงกันกับคดีฆาตกรรมคนงานและคดีค้ามนุษย์ที่นายแพทย์ตำรวจถูกฟ้องเป็นจำเลย ยกตัวอย่างเช่น

นายหนทักกับพวกอีก 3 คน ร่วมกันลักปืนของนายแพทย์ตำรวจ และถูกควบคุมตัวในเรือนจำ ต่อมานายแพทย์ตำรวจถูกจับกุมควบคุมตัว จึงได้พบกับนายหนทักในเรือนจำ จากนั้นก็มีจดหมายของนายหนทักถูกส่งออกมาจากเรือนจำให้กับสื่อมวลชน โดยกล่าวอ้างว่า “นายกานชอบกินเหล้าเมาไปรับจ้างนางหวานบดข้าวโพดแล้ว **ทำให้แขนขาด และเคยฆ่าคนงานเมียนมาตายเพราะข่มขืนภรรยาของตน นายกานเป็นลูกจ้างของพี่ชายนายแพทย์ตำรวจ**” ซึ่งจดหมายของนายหนทักมีนัยแอบแฝงหลายประเด็น มีข้อความว่านายกานเกี่ยวข้องกับการลักอาวุธปืนที่ตนตกเป็นจำเลยด้วย โดยมุ่งจะใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีและทำลายความน่าเชื่อถือในตัวพยาน

นอกจากนี้ นายหนทักยังมาเป็นพยานคดีหมิ่นประมาทและหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาที่นายกานเป็นจำเลย โดยกล่าวอ้างว่านายกานมากินเหล้ากับตนจนเมาแล้วไปรับจ้างนางหวานบดข้าวโพดจนมือขาด อีกทั้งมีนิสัยลัทธิขโมย เคยถูกไล่ออกจากงาน จึงเป็นคนที่ไม่มีความน่าเชื่อถือ แต่จากการซักค้านทำให้ปรากฏความจริงว่า

มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่อกัน คือนายนนท์เขียนจดหมายทำลายความน่าเชื่อถือของนายแกน ส่วนนายแพทย์ตำรวจเขียนคำแถลงด้วยลายมือของตนเองขอให้ศาลลดโทษนายนนท์ กับพวกในคดีร่วมกันลักปืนของตน

ดังนั้น ในการทำหน้าที่ทนายความแตกต่างในคดีที่ภูณายแพทย์ตำรวจฟ้องร้อง และเป็นโจทก์ร่วมในคดีค้ำมนุษย์ ทนายความจะต้องศึกษารายละเอียดคดีที่เกี่ยวข้องทั้งหมดต้องทำงานหนัก พุ่มเท ตั้งใจ ในการทำงาน บางเรื่องราวต้องสืบค้นข้อมูลที่เกิดขึ้นในอดีตย้อนไปนับ 10 ปี มีการลงพื้นที่เพื่อดูสถานที่จริง ทั้งต้องร่วมประชุมปรึกษาหารือแนวทางดำเนินคดีกับทีมสหวิชาชีพ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน นักสังคมสงเคราะห์และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อวางแผนการทำงานให้เป็นไปได้ในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากแต่ละคดีมีความเชื่อมโยงกัน พยานหลักฐานชุดเดียวกัน หากพยานเบิกความพลาดพลังหรือเสียหายในคดีหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออีกคดีหนึ่งได้ การทำงานของทนายความจะต้องรู้และเข้าใจถึงความเชื่อมโยงแต่ละคดี ต้องทำให้พยานเกิดความเข้าใจ มีความเข้มแข็งและให้ความร่วมมือในการดำเนินคดี จะทำให้คดีประสบความสำเร็จ

บทสัมภาษณ์กับทนายความ

การฟ้องคดีหมิ่นประมาท คดีลักอาวุธปืน และคดีแจ้งความเท็จคนงานที่เป็นพยานหรือเป็นผู้เสียหายในคดีฆาตกรรมคนงานและคดีค้ำมนุษย์ เป็นเทคนิคการฟ้องเพื่อแก้แค้น เป็นการฟ้องเพื่อให้พยานมีความยุ่งยาก ทำลายความน่าเชื่อถือพยาน และสร้างพยานหลักฐานเพื่อนำไปใช้ต่อสู้ในคดีหลัก หากไต่สวนศาลแล้วประทับรับฟ้อง หรือศาลพิพากษาลงโทษ นายแพทย์ตำรวจก็อาจใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงทำลายความน่าเชื่อถือของพยาน หรืออาจนำไปเป็นหลักฐานว่าตนไม่ได้เกี่ยวข้อง ไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือพยานอาจเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดเสียเองได้

ถ้าทีมทนายความไม่เข้าใจว่าในแต่ละแต่เรื่องแต่ละคดีว่ามีเป้าประสงค์หรือมีจุดหมายอย่างไร ไม่ใช่เรื่องของการดำเนินคดีโดยประสงค์ให้ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้น หากทีมไม่มีการทำงานแบบบูรณาการ หรือร่วมกันเป็นทีมที่ดีจะเกิดการทำคดีหนึ่ง แต่เกิดความเสียหายอีกคดีหนึ่ง สร้างความยุ่งยากให้กับบุคคลผู้ถูกดำเนินคดีในการต่อสู้คดี หากไม่สามารถหาทีมต่อสู้คดีได้อย่างดี หรือทีมทนายที่ไม่เข้าใจในเรื่องคดีที่กำลังต่อสู้และความเกี่ยวพันกัน ก็อาจจะเสียหายต่อรูปคดีได้

สรุปผลการดำเนินคดี

สำหรับคดีที่สภานายความช่วยเหลือในการต่อสู้คดีให้กับกลุ่มคนงานที่ถูก นายแพทย์ตำรวจฟ้องคดีอาญามีทั้งสิ้นจำนวน 5 คดี ดังนี้

คดีที่ 1 คดีอาญาหมายเลขดำที่ 4375/2555 นายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ ฟ้องนายทานเป็นจำเลย ในข้อหาหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2555 นายแพทย์ตำรวจได้เป็นโจทก์ฟ้องนายทาน เป็นคดีอาญาหมายเลขดำที่ 4375/2555 ในข้อหาฐานความผิดหมิ่นประมาทและ หมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกล่าวต่อผู้สื่อข่าวว่าโจทก์ใช้ให้จำเลย ปืนต้นมะพร้าว ตกลงมาฆ่าหักและหลังหัก ไม่ดูแลไม่พาไปรักษา ให้จำเลยทำงานหนัก ไม่จ่ายค่าจ้างให้โจทก์ ใช้กำลังจับมือจำเลยยัดเข้าไปในเครื่องบดข้าวโพด จนถูกตัด แขนขาดเกือบถึงข้อศอกก่อนเดินหนีไป ไม่พาไปโรงพยาบาล อันเป็นความเท็จเป็น การใส่ความทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ความจริงโจทก์ไม่ใช่ นายจ้างและเหตุ ดังกล่าวเกิดจากอุบัติเหตุ

ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลยกฟ้องในข้อหาฐานความผิดหมิ่นประมาทด้วย การโฆษณาเพราะสื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอข่าวดังกล่าวเอง แต่ประทับรับฟ้องสำหรับ ข้อหาหมิ่นประมาท

สืบพยานในชั้นพิจารณา

ในชั้นพิจารณานายแพทย์ตำรวจอ้างตนเองเป็นพยานแล้ว ยังมีการอ้าง พยานบุคคลอื่นมาสืบเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของนายทาน ได้แก่

- นายนนท์ (นามสมมติ) ผู้ต้องโทษที่ถูกดำเนินคดีลักอาวุธปืนของนายแพทย์ ตำรวจ โดยมาเบิกความถึงนายทานเมาเหล้าทำให้มือเข้าเครื่องบดและตกต้นไม้ แต่ เมื่อตอบทนายจำเลยถามค้าน กลับยอมรับว่าในช่วงเวลาเกิดเหตุไปเป็นทหารเกณฑ์ และนายแพทย์ตำรวจได้เขียนยื่นอุทธรณ์ขอลดโทษในคดีที่นายนนท์ลักปืนของ นายแพทย์ตำรวจ

- นายหมู (นามสมมติ) มาเบิกความรับสมอ้างว่าเป็นนายจ้างและผู้นำเงิน ไปจ่ายให้นายทานกับคนงานอื่น ๆ ที่ศาลแรงงานภาค 7 แต่ตอบทนายจำเลยถามค้าน ว่าตนไม่มีส่วนในการจัดการดูแลคนงานที่ไร่

- นักข่าวผู้ที่สัมภาษณ์นายกาน และมีการนำภาพและข้อความมาให้สัมภาษณ์ของนายกานไปเผยแพร่ ทั้งนี้ นักข่าวคนนี้ได้ถูกนายแพทย์ตำรวจฟ้องเป็นคดีหมิ่นประมาทเช่นกัน และมีการต่อรองให้ทำบันทึกว่าข้อความที่เผยแพร่ข่าวเป็นข้อมูลที่นายกานพูดจริง นักข่าวนำเสนอข่าวตามคำพูดของนายกานและจะถอนฟ้อง แต่เมื่อทนายจำเลยถามค้านและนำเทปบันทึกภาพและเสียงที่พยานสัมภาษณ์ก็ยอมรับว่าไม่มีคำพูดตามข้อความที่นำไปลงข่าวเผยแพร่ และลักษณะการพูดของนายกานเป็นคนพูดเร็ว ฟังยาก และบางคำก็ฟังไม่เข้าใจ คดีจึงไม่มีพยานยืนยันรู้เห็นการกระทำความผิด

การสืบพยานฝ่ายจำเลย

ในส่วนของการสืบพยานฝ่ายจำเลย มีจำเลยเบิกความยืนยันว่าในวันที่สื่อมวลชนมีการสัมภาษณ์นั้น มิได้กล่าวว่าโจทก์ใช้ให้จำเลยปีนต้นมะพร้าวตกลงมา ขาหักและหลังหักแล้วไม่ดูแลไม่พาไปรักษา และไม่มีกรกล่าวหาว่าโจทก์ใช้กำลังจับมือจำเลยยัดเข้าไปในเครื่องบดข้าวโพดจนถูกตัดแขนขาดก่อนเดินหนีไปไม่พาไปโรงพยาบาล โดยมีการหมายเรียกข้อมูลการบันทึกภาพก่อนส่งไปตัดต่อที่สถานีโทรทัศน์ ซึ่งตามภาพที่บันทึกไว้ก็ไม่มีคำพูดที่กล่าวเช่นนั้น มีเพียงการแสดงท่าทางมือเข้าไปในเครื่อง ส่วนคำพูดของจำเลยนั้นเป็นการพูดภาษาไทยสำเนียงพม่าซึ่งฟังยาก พูดเร็ว คนที่ถอดข้อความส่งต่อให้ผู้สื่อข่าวอาจจะฟังไม่เข้าใจจึงสรุปคำพูดหรือข้อความผิดเพี้ยนไป

นอกจากนี้ ได้นำพนักงานสอบสวนมาเบิกความเกี่ยวกับการดำเนินคดีกับโจทก์ โดยไม่มีการดำเนินคดีในข้อหาทำร้ายร่างกายจำเลย และจำเลยให้การกล่าวถึงสภาพร่างกายที่พิการนั้นเกิดจากอุบัติเหตุระหว่างการทำงาน

สำหรับประเด็นใครคือนายจ้าง มีการหมายเรียกเอกสารจากพนักงานตรวจแรงงาน ที่มีคำสั่งให้นายแพทย์ตำรวจซึ่งเป็นนายจ้างจ่ายค่าจ้างแก่คนงาน ตลอดจนมีการตรวจสอบและคัดถ่ายเอกสารจากสำนวนที่นายแพทย์ตำรวจฟ้องผู้สื่อข่าว โดยกล่าวในคำฟ้องว่าตนเองเป็นเจ้าของไร่ที่จำเลยทำงานอยู่

คำพิพากษา

ศาลพิพากษาว่า ขณะจำเลยให้ข่าวนั้น โจทก์ไม่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง เพียงทราบจากสื่อมวลชนโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นักข่าวที่ลงข้อความไม่ได้เป็นคนสัมภาษณ์ และใครเขียนก็ไม่รู้ โดยนักข่าวที่พบและสัมภาษณ์จำเลยเบิกความยืนยันว่าคำพูดจำเลยฟังยาก ในการสัมภาษณ์จำเลยทำท่าทาง และมีได้มีข้อความว่า โจทก์เป็นผู้จับมือจำเลยยัดใส่เครื่องบดข้าวโพด ประกอบกับพนักงานสอบสวนได้เบิกความ

ว่าจำเลยไม่เคยให้ข้อมูลว่าโจทก์จับมียัดใส่เครื่องบดข้าวโพด จึงไม่ได้ดำเนินคดีกับโจทก์ในข้อหาทำร้ายร่างกายจำเลย แม้นายหมู (นามสมมติ) จะมายืนยันว่าเป็นนายจ้างและเป็นผู้นำเงินไปจ่ายให้คนงานที่ศาลแรงงานภาค 7 นั้น แต่พนักงานตรวจแรงงานมีคำสั่งว่านายแพทย์ตำรวจเป็นนายจ้างและมีได้จ่ายค่าจ้าง จึงไม่ใช้การใส่ความโจทก์

พิพากษายกฟ้อง

คดีที่ 2 คดีอาญาหมายเลขดำที่ 4516/2555 บุตรชายนายแพทย์ตำรวจ ทั้งสองคนเป็นโจทก์ ฟ้องนายยาว นายกาน และนายปลาบิดานายอัน รวม 3 คน เป็นจำเลยในข้อหาร่วมกันแจ้งความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงาน

คดีนี้บุตรชายของนายแพทย์ตำรวจได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องจำเลย 3 คน คือ นายปลา (นามสมมติ) บิดาของนายอัน เป็นจำเลยที่ 1 นายยาว (นามสมมติ) เป็นจำเลยที่ 2 และนายกาน (นามสมมติ) เป็นจำเลยที่ 3 เป็นคดีอาญาหมายเลขดำที่ 4516/2555 ข้อหาฐานความผิดร่วมกันแจ้งความเท็จต่อพนักงานสอบสวนในคดีอาญาอ้างว่าร่วมกันแจ้งความเท็จว่านายแพทย์ตำรวจกับโจทก์ได้ร่วมกันฆ่าผู้อื่น

ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

คดีนี้ยังไม่ได้มีการสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เนื่องจากคดีนี้เกี่ยวพันคดีที่พนักงานอัยการฟ้องนายแพทย์ตำรวจกับบุตรรวม 3 คน ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ 474/2556 ข้อหาฐานความผิดเจตนาฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

ศาลได้สอบถามคู่ความแล้ว ได้ความว่ามีคดีหลักที่โจทก์กับพวกถูกฟ้องว่าร่วมกันฆ่าผู้อื่น หากจะพิจารณาคดีนี้จะต้องรอฟังข้อเท็จจริงในคดีหลักเสียก่อน และควรจะรอผลจากการพิจารณาคดีหลัก โจทก์ยอมที่จะจำหน่ายคดีชั่วคราวเพื่อรอฟังผลคดีหลัก

ศาลจึงให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความชั่วคราว

คดีที่ 3 คดีอาญาหมายเลขดำที่ 4945/2555 นายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ ฟ้องนายกานเป็นจำเลยในข้อหาร่วมกัน (กับนายนนท์) บุกรุก ลักทรัพย์ในเวลากลางคืน

คดีนี้นายแพทย์ตำรวจได้ฟ้องเป็นคดีอาญาหมายเลขดำที่ 4945/2555

ร่วมกันบุกรุก ร่วมกันลักทรัพย์ในเวลากลางคืน โดยกล่าวหาว่านายกานกับนายนนท์และพวกที่จับตัวยังไม่ได้ตัวมาฟ้อง ได้ร่วมกันลักปืนลูกซองจำนวน 1 กระบอกไปจากบ้านของนายแพทย์ตำรวจที่บ้านพักในไร่

คำพิพากษา

คดีนี้มีการเลื่อนนัด เนื่องจากนายนนท์พยานสำคัญมิได้มาศาล แต่ในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง นายแพทย์ตำรวจได้ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องอ้างว่าบรรยายคำฟ้องไม่ครบถ้วนจะยื่นฟ้องจำเลยเข้ามาเป็นคดีใหม่ในภายหลัง

ศาลอนุญาตให้ถอนฟ้อง จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

คดีที่ 4 คดีอาญาหมายเลขดำที่ 4161/2556 นายแพทย์ตำรวจฟ้อง นายกานเป็นจำเลยในข้อหาร่วมกัน (กับนายนนท์) ลักทรัพย์ในเคหสถานทำอันตรายสิ่งกีดกันหรือรับของโจร

หลังจากถอนฟ้องคดีอาญาหมายเลขดำที่ 4945/2555 ชำรงต้นแล้วนายแพทย์ตำรวจได้มาฟ้องนายกานเป็นคดีอาญาหมายเลขดำที่ 4161/2556 ข้อหาร่วมกันลักทรัพย์ในเคหสถานโดยทำอันตรายสิ่งกีดกัน หรือรับของโจร ซึ่งกล่าวหาว่านายกานร่วมกับนายนนท์ลักปืนของนายแพทย์ตำรวจจำนวน 7 กระบอก กระสุนปืน 30 นัด และร่วมกันนำไปจำหน่ายแก่บุคคลอื่นอีก 3 คน โดยสำหรับบุคคลอื่นๆ คดีได้ถึงที่สุดแล้ว และขอให้ลงโทษนายกานในคดีนี้

นัดไต่สวนมูลฟ้อง

คดีนี้ในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้งดไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำพิพากษาว่า การที่โจทก์ถอนฟ้องในคดีเดิมโดยอ้างว่าบรรยายฟ้องผิด แม้จะระบุว่าโจทก์ติดใจดำเนินคดีอยู่ก็ตาม ย่อมต้องห้ามนำคดีมาฟ้องอีกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36 การดำเนินคดีอาญาจึงระงับ

พิพากษายกฟ้อง

โจทก์ยื่นอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่า ศาลชั้นต้นได้รับฟ้องไว้ไต่สวนมูลฟ้องแล้วจึงถือว่า มีฟ้องในคดีอาญาต่อศาลโดยถูกต้องแล้ว แต่เมื่อศาลชั้นต้นอนุญาตให้ถอนฟ้องต้องถือว่า การถอนฟ้องคดีอาญาเสร็จไปทั้งเรื่อง โจทก์ย่อมต้องห้ามนำคดีมาฟ้องอีกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36 จึงพิพากษายืน *ให้ยกฟ้อง*

คดีที่ 5 คดีอาญาหมายเลขดำที่ 2155/2556 นายแพทย์ตำรวจเป็นโจทก์ฟ้องนายเต่า เป็นจำเลยในข้อหาหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

คดีนี้ นายแพทย์ตำรวจได้เป็นโจทก์ฟ้องนายเต่า (นามสมมติ) คนงานชาวเมียนมา เนื่องจากได้กล่าวหาว่านายเต่าให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวและให้ปากคำกับพนักงานสอบสวนว่า นายแพทย์ตำรวจให้เอาปืนยาวไปส่งนายกาน แต่ตอนหลังให้การใหม่ว่าเอาปืนสั้นไปยิงนายกาน และมีการเผยแพร่ถ้อยคำดังกล่าวในหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นความเท็จ เพราะนายเต่าไม่ใช่ลูกจ้างและไม่รู้จักกันมาก่อน ให้ลงโทษในข้อหาหมิ่นประมาทและหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

การพิจารณาคดีชั้นไต่สวนมูลฟ้อง นายแพทย์ตำรวจอ้างตนเองเป็นพยานเบิกความประกอบภาพข่าวหนังสือพิมพ์ว่า ข้อความในข่าวได้ระบุว่าเป็นการให้สัมภาษณ์ของนายเต่าคนงานพม่า และตนเชื่อโดยสุจริตว่าสื่อมวลชนรายงานข่าวไปตามจริง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้รับฟ้องเฉพาะข้อหาหมิ่นประมาท ส่วนหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาไม่รับฟ้อง

สืบพยานในชั้นพิจารณา

นายแพทย์ตำรวจทราบเหตุการณ์ที่นายเต่า(นามสมมติ)ไปให้การต่อพนักงานสอบสวนตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เจือสมกับพยานจำเลย ปากพนักงานสอบสวนเบิกความตอบทนายจำเลยว่านายเต่าให้การพาดพิงถึงนายแพทย์ตำรวจตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ศาลพิพากษา

นายแพทย์ตำรวจได้ทราบเหตุการณ์การกระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ แต่เพิ่งนำคดีมาฟ้องเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เกินกำหนดเวลา ๓ เดือน คดีของโจทก์จึงขาดอายุความพิพากษายกฟ้อง ต่อมานายแพทย์ตำรวจได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษา ซึ่งศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษายืน

บทบาททนายความในการกำกับการร่วมกับพนักงานอัยการ

ปกติคดีด้านมนุษยธรรมที่เราเข้าไปเป็นโจทก์ร่วมพนักงานอัยการจะเป็นหลักอยู่ ประเด็นของการทำงานที่จะเป็นโจทก์ร่วมก็ต้องดำเนินคดีในลักษณะสนับสนุนในทิศทางเดียวกันกับการทำงานของพนักงานอัยการ ในการทำงานเป็นทีมต้องปรึกษา

หารือกัน วางแนวทางการต่อสู้คดีให้ไปทิศทางเดียวกัน ทางโจทก์ร่วมก็มีการอ้างอิงพยานเพิ่มเติมในบางปากที่พนักงานสอบสวนได้สอบไว้ การทำงานเป็นทีมไม่ว่าจะเป็นทีมเรื่องของสหวิชาชีพ มีหลักการการทำงานคือ ต้องมีหลักการเรื่องของการไว้วางใจ การทำงานเป็นทีมต้องเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวไปในทิศทางเดียวกัน ข้อมูลหลักฐานก็ต้องจำเป็นต้องหารือ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกัน การทำงานถ้าไม่เกิดความไว้วางใจ ทีมทำงานที่จะประสบผลสำเร็จจะเป็นไปได้ยาก ทิศทางมันจะแตกกระจาย ดังนั้นเวลาการทำงานเป็นทีมเรื่องความสำคัญการปรึกษาหารือกับการไว้วางใจในการพูดคุยในประเด็นของคดี ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ

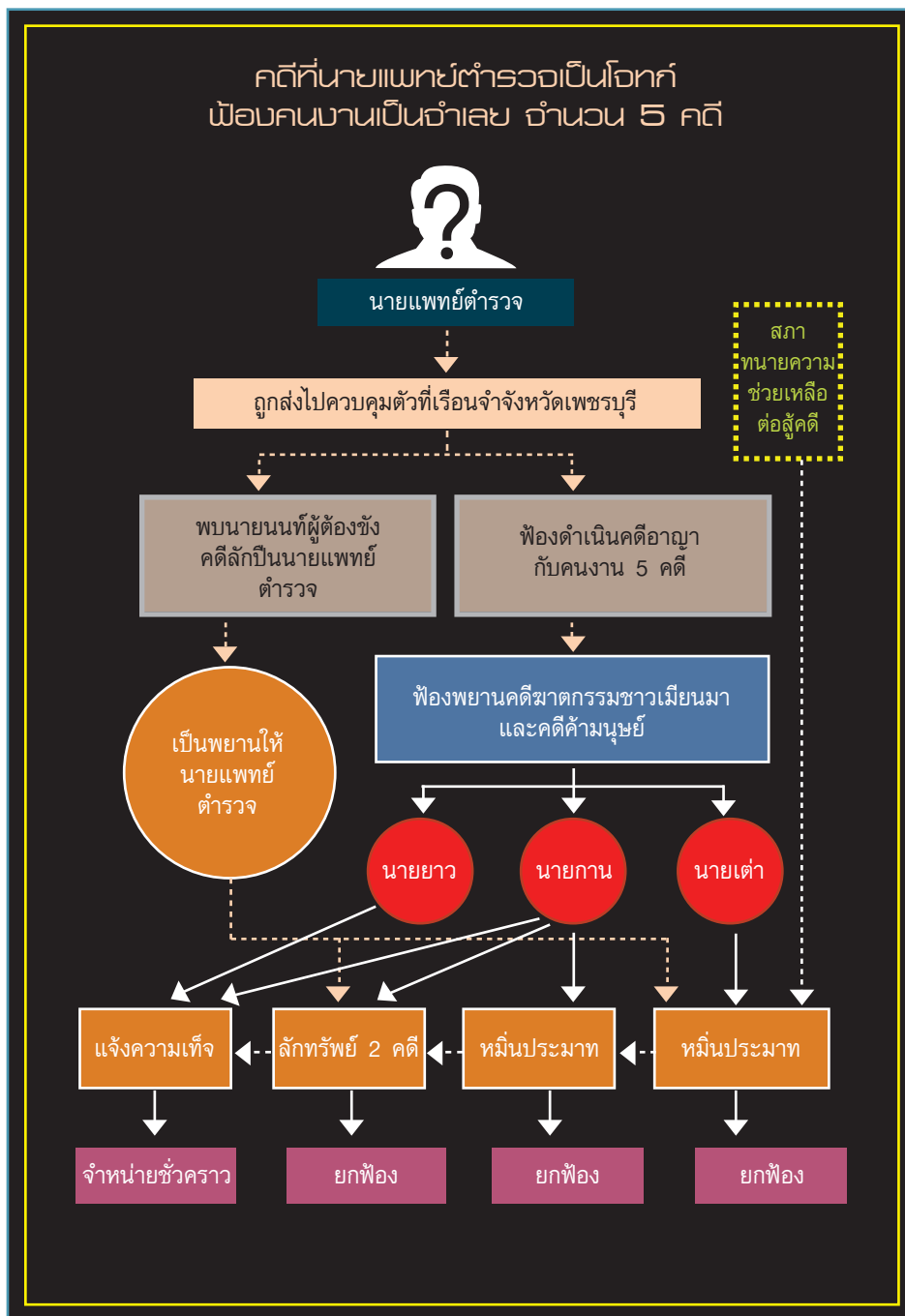
สืบสำคัญที่ทำให้คดีประสบความสำเร็จ

“ทีมสหวิชาชีพมีส่วนร่วมที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้คดีประสบความสำเร็จ เพราะคดีนี้ไม่ใช่คดีสามัญทั่วไป แต่คดีนี้เป็นคดีที่เกิดมานานผู้เสียหายเป็นแรงงานต่างด้าวที่ด้อยโอกาสและผู้ต้องหาเป็นหมอเป็นนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ มีอิทธิพล มีความรู้ และใช้ช่องทางทางกฎหมายฟ้องร้องผู้เสียหาย และพยานเป็นจำเลยในคดีอาญา อีกทั้งผู้เสียหายพิการแขนขาดและมีอาการเจ็บป่วยจากอุบัติเหตุรถกระบะเข้ามีเหล็กตามหลัง และทะเลาะกันเป็นแผลที่ต้องรักษาต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้เสียหายยังมีลูกเล็กถึง 3 คนที่ต้องดูแล ดังนั้น การที่จะให้ความคุ้มครอง การรักษาพยาบาล การต่อสู้ทางกฎหมาย การดูแลความเป็นอยู่เป็นงานที่ตำรวจฝ่ายเดียวทำไม่ได้ จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากสถานคุ้มครองฯ NGOs สถานพยาบาล ซึ่งแต่ละหน่วยก็ได้ให้ความจริงใจร่วมมือกันในการช่วยเหลือผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายได้รับประโยชน์ในเรื่องความยุติธรรมและสิทธิอันพึงมีพึงได้ อย่างเต็มที่ถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินคดีลักษณะนี้ต่อไป”

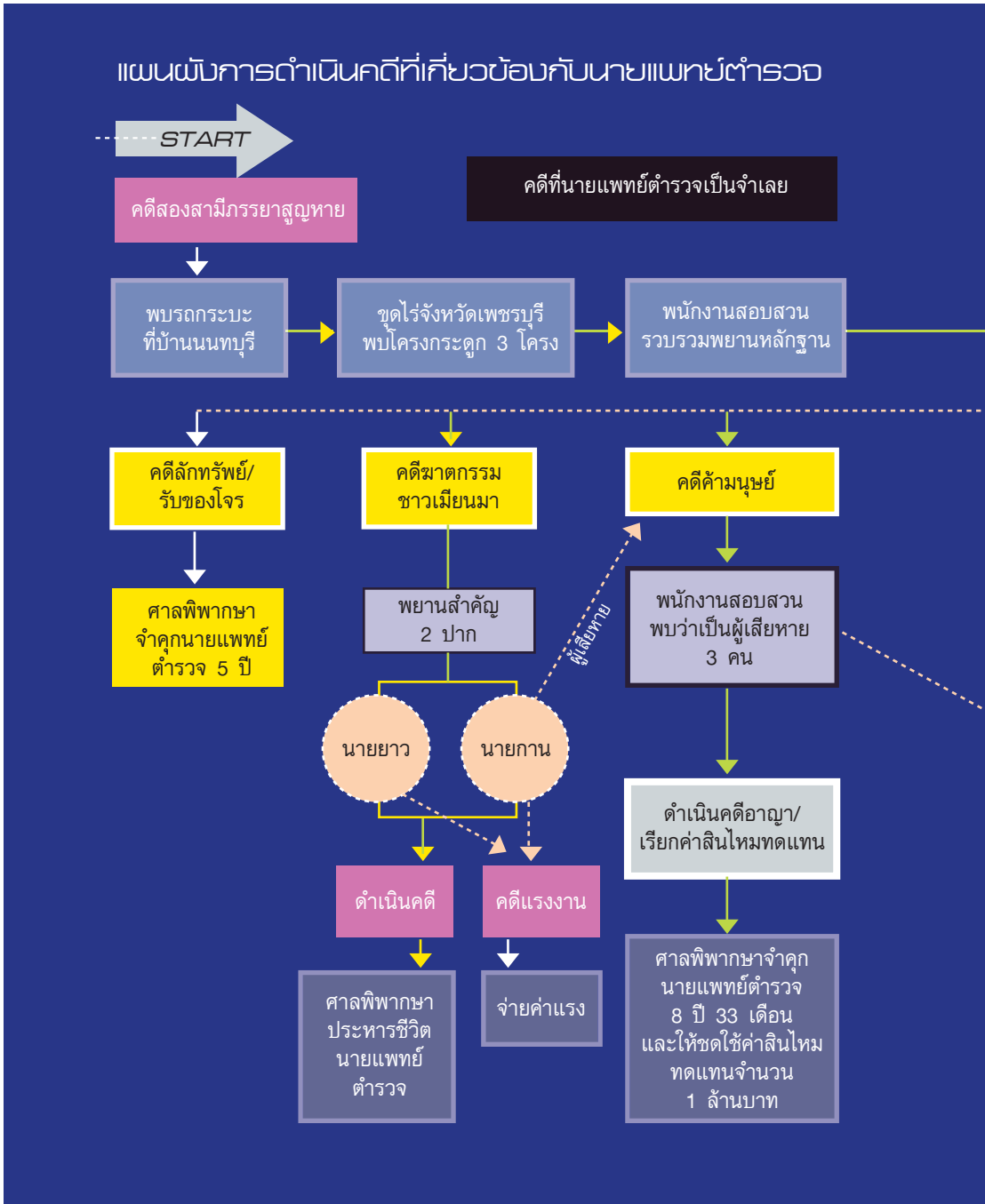
พ.ต.อ.สมเดช ฐิตวัฒน์สกุล

รองผู้บังคับการ ตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี

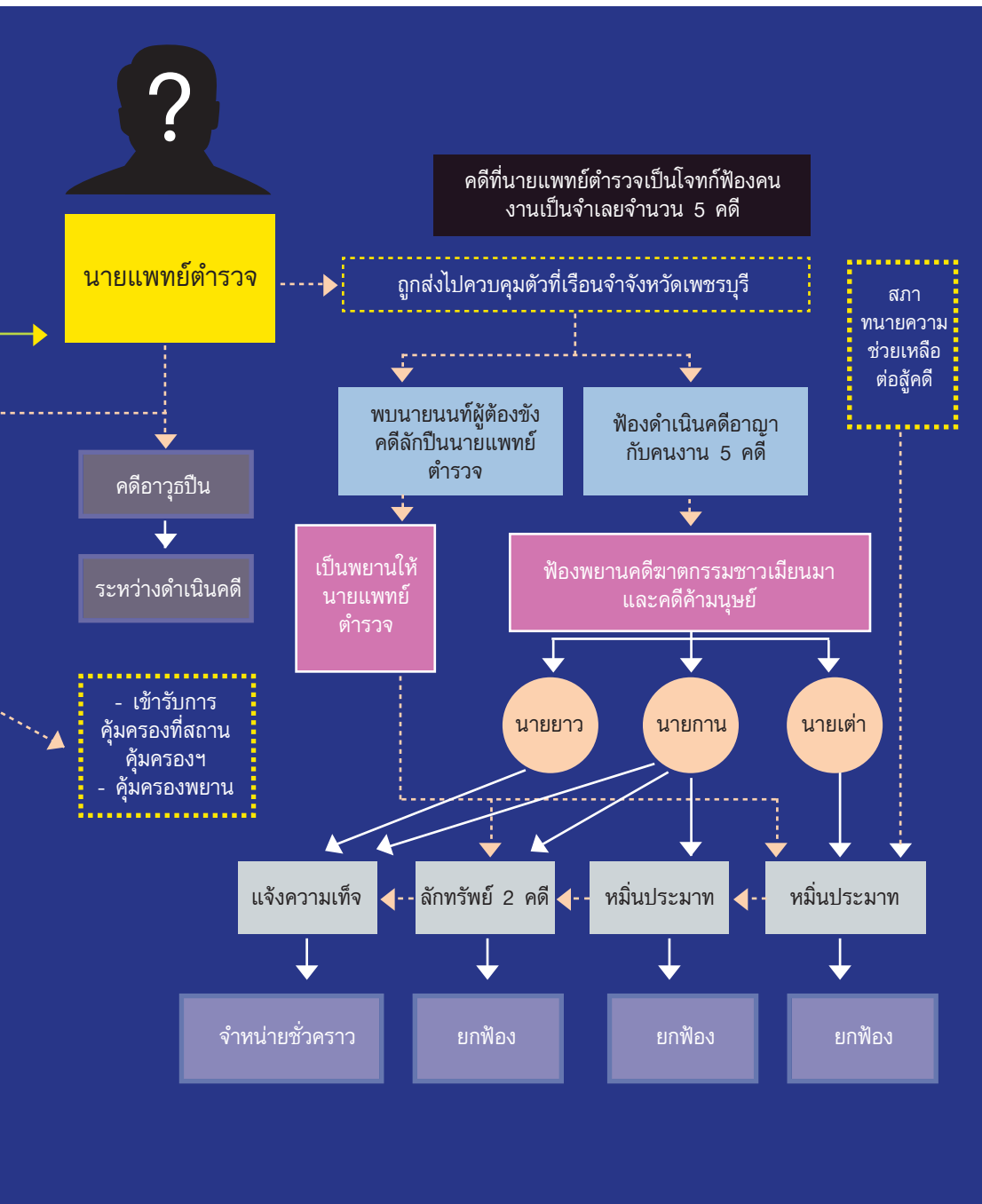
คดีที่สภากาชาดความช่วยเหลือต่อสู้คดีให้กับกลุ่มคนงานชาวเมียนมา

แผนผังการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับนายแพทย์ตำรวจ

ถอดบทเรียนความร่วมมือในการดำเนินคดีที่ซับซ้อน
จากกรณีศึกษาคดีค้ำมนุษย์บังคับใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม

บทที่ 7

บทสรุป

ปัญหาอุปสรรค

และปัจจัยความสำเร็จ

บทสรุป ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยความสำเร็จ

7.1 ปัญหาอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวน

งานสืบสวนกับงานสอบสวน ถือเป็นภารกิจหลักหนึ่งที่สำคัญของเจ้าพนักงานตำรวจ ปัจจุบันในสถานีตำรวจต่าง ๆ มีการแบ่งหน้าที่ระหว่างฝ่ายสืบสวนกับฝ่ายสอบสวนออกจากกันชัดเจน แต่ลักษณะเนื้อหาของงานแล้วไม่อาจแบ่งฝ่ายแยกจากกันได้ การรวบรวมพยานหลักฐานจะต้องมีการสืบสวนและสอบสวนควบคู่กันไปตลอดเวลา ดังเช่นเมื่อคดีอาญาเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนจะต้องสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน สอบสวนพยานบุคคล รวบรวมพยานเอกสาร พยานวัตถุ ดังนั้น หากจะกล่าวว่าการสืบสวนและสอบสวนเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมแห่งการดำเนินคดีอาญา จึงเป็นคำพูดที่ไม่ผิดไปจากความเป็นจริง การสืบสวนและการสอบสวนเป็นงานที่ต้องอาศัยประสบการณ์ มีองค์ความรู้ทั้งทางด้านศาสตร์และศิลปผสมผสานกับความรู้ทางวิทยาการสมัยใหม่ เทคโนโลยีที่ก้าวล้ำ ไม่หยุดหย่อน ประกอบกับต้องมีการประสานงานที่ดี มีการบริหารจัดการที่ดี เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจะต้องมีสุขภาพแข็งแรงอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค งานจึงจะประสบความสำเร็จ การสืบสวนและการสอบสวนคดีอาญาจะมีความยุ่งยาก ความซับซ้อน มีเงื่อนไขมให้ขบคิดตลอดเวลา โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับ

ผู้มีอิทธิพล มีฐานะ ตำแหน่ง ทางการเมือง หรือเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ กระบวนการที่จะนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ จึงไม่ใช่เรื่องที่จะทำได้โดยง่ายเสมอไป ดังนั้นหากจะกล่าวถึงปัญหาอุปสรรค รวมทั้งปัจจัยแห่งความสำเร็จ จากการดำเนินคดีที่ผ่านมา จึงมีคุณค่าที่ควรจะนำมาบอกกล่าวไว้สำหรับการศึกษาเป็นบทเรียนได้ ดังที่จะกล่าวไว้ในพอสังเขปดังนี้

(1) เรือราวเกิดขັນมานาน

ปกติคดีอาญาทั่วไปจะเริ่มต้นทำการสืบสวนสอบสวนทันทีหลังเกิดเหตุการณ์ค้นหาพยานหลักฐานจึงทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักฐานยังไม่ถูกทำลายพยานบุคคลก็ยังสามารถจดจำเรื่องราวได้ดี แต่การสืบสวนสอบสวนในเรื่องที่นายแพทย์ตำรวจท่านนี้ถูกกล่าวหา มีคดีแตกแขนงไปถึง 4 คดี ทุกคดีล้วนเกิดขึ้นมานาน มีระยะเวลาที่แตกต่างกันบางคดีและมีระยะเวลาที่ซ้อนทับกัน

ทันทีที่เรื่องราวถูกเปิดเผย เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เริ่มการสืบสวนสอบสวนในเดือนกันยายน พ.ศ. 2555 พนักงานสืบสวนสอบสวนได้ระดมสรรพกำลังทั้งหมดในการหาพยานบุคคลและพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง สาเหตุร่องรอยที่เหลืออยู่ แต่เนื่องจากพยานหลักฐานและเหตุการณ์ต่าง ๆ ถูกปกปิดซ่อนเร้นมานาน ทำให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้บางส่วนสูญหาย ถูกทำลาย จึงยุ่งยากในการสืบสวนสอบสวน

(2) การติดตามหาตัวพยาน

ด้วยเวลาอันเร่งรีบ การแสวงหาพยานบุคคลมากกว่า 100 ปาก เพื่อนำมาสอบสวนพิสูจน์ข้อเท็จจริงจึงเป็นอุปสรรค มีกลุ่มพยานผู้ใช้แรงงานจากประเทศเมียนมา อดีตเคยใช้แรงงานกับนายแพทย์ตำรวจแล้วหลบหนีกลับประเทศ บางส่วนอยู่ในประเทศแต่ไม่ยอมเปิดเผยตัวตน ต้องใช้ความพยายามในการติดตามตัว และประสานขอความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านแรงงาน ได้แก่มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN)

(3) ความครบถ้วนพยาน

เหตุเกิดมานานหลายช่วงเวลา หากย้อนหลังเหตุการณ์ไปสู่อดีต ความทรงจำของพยานบางคนมีข้อจำกัด ต้องพยายามให้พยานทบทวนอดีต โดยอ้างอิงเหตุการณ์สำคัญในแต่ละช่วง พยานแต่ละคนมีความทรงจำไม่เสมอกัน อาจจำได้เพียงช่วงหนึ่ง แต่เมื่อได้บันทึกถ้อยคำแล้วนำมาประมวลเข้าด้วยกัน จะเป็นข้อมูลและพยานหลักฐานยืนยันข้อเท็จจริงที่ศาลรับฟังได้ เนื่องจากมีเหตุผลที่สอดคล้องกันเป็นช่วงเป็นตอน

เพียงแต่พนักงานสอบสวนต้องรอบคอบ อดทน และแสวงหาพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุนได้ด้วย

(4) ความมีอิทธิพล

คดีนี้ ผู้ต้องหาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ประกอบอาชีพแพทย์ มีภูมิฐานะอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร แต่มาซื้อที่ดินหลายแปลงทำเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ อยู่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี รู้จักและมีความสัมพันธ์กับบุคคลหลากหลายอาชีพ มีอาวุธปืนครอบครองจำนวนมาก ถูกกล่าวขวัญว่ามีอิทธิพล ทำให้พยานรู้สึกไม่มั่นใจความปลอดภัย เกรงกลัว หวาดระแวง ไม่อยากเข้ามายุ่งเกี่ยวกับคดี พยานบางส่วนเข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอาจเป็นฝ่ายเดียวกับผู้ต้องหาหรือไม่ พยานจึงสมัครใจและขอเข้ารับการคุ้มครองความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ

(5) การส่งหมายเรียกและการติดตามตัวพยานไปเบิกความต่อศาล

เมื่อการสอบสวนพยานบุคคลเสร็จสิ้น พยานส่วนหนึ่งกลับไปประกอบอาชีพตามฐานะความรับผิดชอบต่อครอบครัวตามภูมิฐานะหรือถิ่นที่อยู่ ไม่อาจอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ได้ทุกราย พยานบางคนกลับประเทศเมียนมา เมื่อถึงคราวส่งหมายเรียกและติดตามตัวพยานไปเบิกความในชั้นศาล จึงพบกับปัญหาการติดตามตัว ต้องการประสานนัดหมายล่วงหน้า เพื่อพาตัวผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองเข้ามาในประเทศและจัดที่พักอาศัยให้ ประสานพนักงานอัยการเตรียมความพร้อมพยานตรวจสอบความมั่นคงของพยาน เมื่อต้องเผชิญหน้ากับจำเลยขณะเบิกความในศาล

(6) ความกลัวจับช้อนบอคดี

กล่าวถึงการค้นหาร่างของสองสามีภรรยาผู้สูญหาย ต้องพบอุปสรรคหลายประการ การขอหมายค้นจากศาลหลายครั้งส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล จึงต้องนำข้อเท็จจริงและเหตุผลความจำเป็นแถลงข้อเท็จจริงต่อศาล สถานที่มีความกว้างขวาง ต้องใช้เครื่องจักรกลรถตักดินเข้าไปขุดค้นหาในจุดต้องสงสัยหลายแห่งจากการขุดพบโครงกระดูกจำนวน 3 โครง ทำให้ญาติเชื่อมั่นว่าร่างของสองสามีภรรยาถูกฝังอยู่ในอาณาบริเวณที่ดินดังกล่าว แต่สุดท้ายก็ไม่พบร่างของผู้สูญหาย ทำให้ปริศนาของเรื่องนี้รอการคลี่คลายอยู่ต่อไป ญาติของผู้สูญหายยังรอความหวังว่าจะได้นำร่างไว้ริ้วฉีกศพมาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่อไป

ในคดีฆ่าแรงงานชาวเมียนมาชื่อนายอัน เหตุเกิดนานเกือบสิบปี การค้นหาพยานหลักฐานเหมือนเดินย้อนอดีตไปหาร่องรอยขณะเกิดเหตุ นับเป็นความยุ่งยาก

ซับซ้อนทั้งการแสวงหาพยานบุคคล พยานวัตถุ และพยานเอกสาร

คดีค้ำมนุษย์ เป็นการสอบสวนเพื่อค้นหาเจตนาพิเศษของการบังคับใช้แรงงาน ในภาคเกษตรกรรม สถานที่เกิดเหตุไม่มีรั้วรอบขอบชิดสำหรับกักกันหรือกักขัง จึงมองไม่เห็นภาพของการไม่สมัครใจว่าจะปรากฏได้อย่างไร

แม้ว่าคนงานจะถูกบังคับใช้แรงงานอย่างหนัก แต่แรงงานซึ่งเป็นผู้เสียหาย บางคนอยู่กับนายแพทย์ตำรวจมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน เป็นความรู้สึกร่วมกันที่มีต่อกัน และเกิดความสงสารที่นายแพทย์ตำรวจจะต้องถูกดำเนินคดี เป็นความท้าทายของพนักงานสอบสวนกับทีมสหวิชาชีพที่จะค้นหาความจริงและนำพยานหลักฐานไปพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำผิดจริง

(7) การปฏิบัติบ้านเช่าหน้าที่ถูกรื้อเรียนหรือถูกฟ้องร้องดำเนินคดี

คู่กรณีมีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิการสภาพผู้แทนราษฎร ว่าตนเองถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานกลั่นแกล้ง ไม่ให้ความเป็นธรรม แต่จากการปฏิบัติทำหน้าที่ร่วมกันหลายฝ่าย ยึดหลักกฎหมายและความเที่ยงธรรมอย่างเคร่งครัด จึงสามารถตอบคำถาม ตอบข้อสงสัยต่อทุกฝ่ายได้

(8) ฝ่ายคู่กรณีมีการวางแนวทาบต่อสู้อุบัติ

นายแพทย์ตำรวจใช้วิธีการทำลายน้ำหนักรับรองพยาน เขียนจดหมายให้ข่าวกับสื่อมวลชนว่าพยานบุคคลชื่อนายกานเคยฆ่าคนตาย ชอบลักขโมย เวลาต่อมาขณะนายแพทย์ตำรวจถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำ ได้ตั้งทนายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องพยานหลายคนในความผิดอาญาต่าง ๆ จำนวน 5 คดี

การฟ้องคดีมีเป้าหมายให้ส่งผลกระทบต่อตัวพยานโดยตรง พยานผู้ถูกฟ้องเป็นแรงงานเมียนมา เล็งเห็นว่าโอกาสต่อสู้อุบัติทำได้ยากหรือพยานอาจหนีไป อาจถูกควบคุมตัวโดยไม่มีหลักประกัน หรือหากถูกศาลพิพากษาลงโทษย่อมส่งผลดีกับคดีหลักที่ตนเองถูกกล่าวหา

7.2 ปัญหาอุปสรรคในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือพยาน

พยานบุคคลเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งที่จะเพิ่มควมมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม แต่พบว่าส่วนใหญ่เมื่อพยานยังมีความกลัวและรู้สึกไม่ปลอดภัย รวมถึงยังวิตกกังวลต่อการถูกคุกคาม หรือถูกอิทธิพลคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ เป็นผลให้พยานบุคคลไม่กล้าไปให้การต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล ผลที่

ตามมาคือกระบวนการในการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายขาดประสิทธิภาพ
ดังนั้น การได้มาซึ่งพยานบุคคลควรจะต้องคำนึงถึงความต้องการของพยาน
และหาทางขจัดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับพยาน ซึ่งส่วนใหญ่พยานจะมี
ความรู้สึกว่าหากมีความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นจะไม่ได้รับการคุ้มครองได้ทันกับเหตุการณ์
หรือพยานรู้สึกไม่วางใจต่อตัวเจ้าหน้าที่ผู้คุ้มครอง การขาดประสิทธิภาพในการคุ้มครอง
หรือเรื่องการรักษาความลับ หรือเกรงว่าจะเป็นผู้เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิด ดังนั้น
การจัดให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานในคดีอาญา จึงเป็นสิ่งจำเป็น

ปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองพยานจะกล่าวถึงผู้เสียหายจำนวน 3
คนในคดีค้ำมนุษย์ ฝ่ายคู่กรณีหรือผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ คนมี
ตำแหน่ง หน้าที่การงาน มีฐานะทางการเงิน คบหากับบุคคลระดับสูง มีพฤติกรรม
เกี่ยวข้องกับความผิดหลายคดีเป็นที่กล่าวขานของบุคคลและสื่อมวลชนทั่วไป นับ
ว่าเป็นผู้อิทธิพลคนหนึ่ง ระหว่างการดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นศาล
ผู้เสียหายได้เข้ามาอยู่ในความคุ้มครองความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ระยะเวลา
ที่อยู่ในการดูแลความปลอดภัยเริ่มต้นตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 สิ้นสุดการ
คุ้มครองเดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 รวมใช้เวลายาวนานถึง 2 ปีเศษ จึงขอหยิบยก
และสรุปสภาพปัญหาที่ปรากฏดังนี้

(1) ปัญหาด้านสภาพจิตใจ

ปัญหาด้านจิตใจเป็นสิ่งแรกที่พบเห็นจากตัวผู้เสียหาย ครั้งแรกที่เข้ามาอยู่
ในการคุ้มครองดูแลของเจ้าหน้าที่ พบว่านายภานผู้เสียหายที่ 1 ใช้ไม้เท้าพุงร่างกาย
เดินไม่ปกติ เกิดจากตกต้นไม้หลังหัก แขนขาดถึงข้อมือข้างหนึ่ง นางพิมผู้เสียหาย
ที่ 2 เป็นภรรยาภานภาน มีบุตรยังเล็กอีก 2 คน และกำลังตั้งครรภ์ใกล้คลอดอีก
1 คน ทั้งนายภานและนางพิมมีสภาพจิตใจที่หมดหวัง ท้อแท้ ร่างกายอ่อนแอ มีสภาพ
เจ็บป่วยที่เรื้อรังจากการเกิดอุบัติเหตุ ได้ให้ความช่วยเหลือด้านที่พักและอาหาร
จัดที่อยู่สถานปลอดภัย ระหว่าง 2 ปีเศษ ขณะอยู่ในความคุ้มครองอยาก
กลับประเทศภูมิลำเนา และมีอาการเจ็บป่วยที่เรื้อรัง ทางสถานคุ้มครองและ
พัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี²³ ได้ส่งตัวให้แพทย์ทำการรักษาตัว ผ่าตัดเหล็ก

²³ ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี
จากการค้ามนุษย์ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี

ที่ตามไว้ที่กระตุกสันหลังจนอาการทุเลาดีขึ้น

สำหรับนายเต่า ผู้เสียหายที่สามเข้ามาอยู่ในความคุ้มครองความปลอดภัยในเวลาใกล้เคียงกัน เป็นแรงงานสัญชาติเมียนมาทำงานใช้แรงงานอยู่กับนายแพทย์ตำรวจมาใกล้ครบ 2 ปี มีปัญหาทางด้านจิตใจจากสภาพความเป็นอยู่ขาดแคลน ยากไร้ ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างและอยากเดินทางกลับประเทศภูมิลำเนา หลังจากอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ตำรวจระยะหนึ่ง สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายทั้ง 3 คน รวมทั้งบุตรของนายกานกับนางพิมอีก 3 คน (บุตรคนที่สามของนายกานเพิ่งคลอดขณะเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองฯ) ทั้งการรักษา พยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยังประเทศภูมิลำเนา การเรียกร้อยค่าสินไหมทดแทน

(2) ปัญหาทางด้านอิทธิพลของฝ่ายคู่กรณี

การคุ้มครองความปลอดภัยให้กับผู้เสียหายหรือพยานเกิดจากพยานหรือบุคคลในครอบครัวกลัวอิทธิพลของฝ่ายคู่กรณีที่ เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ มีฐานะทางสังคมและฐานะการเงิน ผู้เสียหายพบเห็นอำนาจบารมีมานาน เมื่อต้องมาเป็นปฏิปักษ์ ความรู้สึกเกรงกลัวจึงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องต้องชี้แจงสร้างความเข้าใจว่าการดำเนินคดีจะเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ระหว่างอยู่ในความคุ้มครองจะต้องได้รับความปลอดภัย หลังเสร็จสิ้นคดีจะได้รับการส่งกลับประเทศภูมิลำเนาโดยเร็ว การรักษาความปลอดภัยที่คุ้มครอง มีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่พึงระมัดระวังอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้เสียหายกลัวจะถูกเปิดเผยสถานะหรือคู่กรณีทราบสถานที่พักอาศัยขณะอยู่ในความคุ้มครอง

(3) ปัญหาตัวเจ้าหน้าที่ผู้คุ้มครองความปลอดภัย

- ผู้คุ้มครองความปลอดภัยเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจต่างหน่วยงาน อาจยังไม่เข้าใจถึงสภาพจิตใจ ความรู้สึกของผู้เสียหาย ผู้ปฏิบัติจึงมุ่งเน้นถึงการคุ้มครองความปลอดภัยเป็นด้านหลัก

- เจ้าหน้าที่มีภารกิจด้านอื่น ต้องแบ่งกำลังมาสนับสนุนงานที่ไม่ใช่ภารกิจหลักไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่อง

- การเบิกจ่ายงบประมาณมีความล่าช้า เนื่องจากต้องเบิกจ่ายข้ามหน่วยงาน การประสานงานระหว่างหน่วยงานอาจมีขั้นตอนมาก

- หน่วยงานที่มีหน้าที่คุ้มครองพยานควรเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่คุ้มครองพยานเพียงด้านเดียว จะเป็นผลดีกับการปฏิบัติต่อตัวพยานหรือผู้เสียหาย

- เจ้าหน้าที่บางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองพยาน ควรมีการอบรมหลักสูตรด้านการคุ้มครองพยาน

- ระยะเวลาการคุ้มครองยาวนาน

ผู้เสียหายอยู่ในการคุ้มครองพยานเป็นเวลาประมาณ 2 ปีเศษ เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน เนื่องจากกระบวนการพิจารณาคดีล่าช้า อาจเกิดจากความต้องการถ่วงคดีให้ล่าช้าจากฝ่ายคู่กรณี สร้างผลกระทบทางด้านจิตใจ ทำให้พยานเกิดความเบื่อหน่าย

(4) ปัญหาเรื่องสถานที่คุ้มครองความปลอดภัย

สถานที่คุ้มครองผู้เสียหายอยู่นอกพื้นที่เกิดเหตุ และอยู่คนละพื้นที่กับคู่กรณี โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัย แต่เป็นอุปสรรคกับการคุ้มครองความปลอดภัยระหว่างเดินทาง ใช้เวลาเดินทางนาน ลิ่นเปลืองค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

(5) ผู้เสียหายไม่ทราบสิทธิตามกฎหมาย

ผู้เสียหายมีความกังวลเรื่องสิทธิตามกฎหมายที่ตนเองจะได้รับ เช่น การช่วยเหลือเยียวยาในขณะเจ็บป่วย สิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ระยะเวลาไม่ทราบว่าตนเองจะได้รับการช่วยเหลืออย่างไร จึงมีหลายหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือและรักษาสิทธิที่ผู้เสียหายพึงได้รับ

(6) ปัญหาเรื่องพยานถูกเปิดเผยตัวตน

ปัญหาในชั้นสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน การปกปิดตัวตนให้ผู้เสียหายหรือพยานเป็นเรื่องสำคัญ แต่เนื่องจากคดีได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน จึงมีนักข่าวเฝ้าติดตามทำข่าวตลอดเวลา ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่จะไม่ให้ผู้เสียหายหรือพยานปรากฏภาพข่าว ทั้งการนำตัวพยานไปชี้สถานที่เกิดเหตุ การนำตัวไปสอบสวนจนมีนักข่าวเข้าถึงตัวผู้เสียหายและพยานได้ ในบางครั้งผู้สื่อข่าวได้นำภาพข่าวไปเผยแพร่จนเป็นที่มาของการถูกฟ้องร้องจากฝ่ายคู่กรณีและทำให้ตัวพยานถูกเปิดเผยสถานะ

7.3 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

(1) การบริหารงานสอบสวน

เนื่องจากผู้ต้องหาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่ การจะทำอะไรต้องระมัดระวังทั้งผู้บังคับบัญชาและนายแพทย์ตำรวจเอง รวมทั้งประชาชนที่สนับสนุน

นายแพทย์ตำรวจ พนักงานสอบสวนต้องระมัดระวังอย่างรอบคอบ เกี่ยวกับเรื่อง กระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะกับทางศาลพนักงานสอบสวนจะต้องชี้แจงต่อศาล ให้เข้าใจ มีการนำเสนอข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ในการที่จะไปขอหมายค้นอย่างละเอียด รอบคอบ ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ให้รวดเร็ว ทันเวลา จะไปทำเหมือนคดีทั่วไปไม่ได้ รวมทั้งหาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เข้ามาทำงานค่อนข้างมากในระยะเวลาอันจำกัด จะต้องทำให้สังคมและประชาชนเข้าใจการทำงานของตำรวจ โดยเฉพาะทีมสืบสวน สอบสวนของภาค 7 ต้องทำงานให้ประชาชนสังคมยอมรับให้ได้ว่าไม่เป็นการดำเนินคดี เพื่อช่วยตำรวจด้วยตัวเอง

ในคดีสำคัญที่มีการแต่งตั้งพนักงานสอบสวนเป็นทีมใหญ่ เมื่อคดีแตกแขนง และต้องแบ่งพนักงานสอบสวนไปดูรายละเอียดแต่ละคดี การทำงานต้องวางทิศทางให้ สอดคล้องกัน ไม่ทำให้คดีหนึ่งเกิดปัญหากับอีกคดีหนึ่ง เมื่อการสอบสวนรวบรวมพยาน หลักฐานมีข้อมูลที่ครบถ้วน ผลสำเร็จของงานก็มาระดับหนึ่งแล้ว²⁴

(2) วาทะหลักการสอบสวน

ทีมงานทำอย่างตรงไปตรงมาในการที่จะค้นหาความจริง สิ่งที่เกิดขึ้นมีข้อเท็จจริง เป็นอย่างไร มีการกระทำผิดเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ ถึงแม้มีกระแสสังคมเข้ามากดดัน มากเพียงใด ต้องไม่หวั่นไหวโอนเอียงไปตามกระแส ต้องสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้น การสอบสวนจึงดำเนินการไปตามกฎหมาย ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาเป็นนายแพทย์ มีคนในสังคมนับหน้าถือตา เคยรักษาผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ประเด็นมีข้อสงสัยว่ามีการกลั่นแกล้งหรือไม่ ฟันธงทะเลาะกันเองหรือไม่ ผู้ถูกกล่าวหาจะโหดร้ายทารุณจริงหรือไม่ อีกส่วนหนึ่งยังเป็นตำรวจชั้นผู้ใหญ่ จึงยึดโยงองค์กรตำรวจไปด้วย การสอบสวน เมื่อผู้ถูกกล่าวหาเป็นทั้งนายแพทย์เป็นทั้งตำรวจยิ่งต้องดูรายละเอียด รอบคอบ ครบถ้วน มุ่งแสวงหาความจริงมากที่สุด การสอบสวนปล่อยให้พยานเล่าเรื่องอย่าง เต็มที่ ไม่สอดตัดพยาน พยานเล่าเรื่องใดมาจะบันทึกไว้ในสำนวนทุกเรื่อง มีการขยาย ต่อว่าเป็นความจริงหรือไม่ มีการไปหาพยานปากอื่นและพยานอย่างอื่นมาสนับสนุน การสอบสวนลักษณะขยายผลมุ่งหาความจริง ไม่ชี้หน้า ไม่ตัดประเด็นทิ้งโดยเด็ดขาด

(3) พยานส่วนใหญ่เป็นแสบบ้านตำบล

แม้ผู้เสียหายในคดีค้ำมนุษย์หรือพยานในคดีฆาตกรรมคนงานชาวเมียนมา

²⁴ จากบทสัมภาษณ์ พ.ต.อ.พิชัย ปกป้อง อดีตผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรท่าไม้รวก

หรือพยานที่เกี่ยวข้องจะเป็นแรงงานต่างด้าว ทีมพนักงานสอบสวนและทีมสหวิชาชีพ มองว่าเขาเป็นคนเท่ากัน มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ควรจะได้รับการคุ้มครองในทาง กฎหมายเท่ากัน มองค่าความเป็นคนเท่ากันและยังเป็นคนด้อยโอกาสเหมือนกับ พลเมืองชั้นสองของสังคม ตัวเจ้าหน้าที่รัฐต้องหยิบยื่นความเป็นธรรม บอกเขาให้ เชื่อมั่นในการทำงานของพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่าย จึงทำให้เขาเหล่านั้น เห็นว่าเรามุ่งหาความจริง รับฟังสิ่งที่เขาพูด รวมทั้งสร้างความปลอดภัยให้เขาเหล่านั้น

ในส่วนของผู้เสียหายคดีค้ามนุษย์ กฎหมายที่บัญญัติไว้ยังเอื้อต่อการทำงาน ของพนักงานสอบสวนโดยไม่ต้องดำเนินคดีฐานหลบหนีเข้าเมืองหรือ ความผิดเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าว ทำให้พนักงานสอบสวนมีความสะดวก ในการรักษาพยานไว้ฉันจะทำให้เกิดความเป็นธรรมต่อรูปคดี

(4) การทำบ้านร่วมกันขอบกั้นสหวิชาชีพ

ทีมสหวิชาชีพมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือทีมพนักงานสอบสวน พยาน หลายคนที่ถูกฟ้องทนายความก็ช่วยแก้ต่างให้ ช่วยในการที่จะประกันตัวให้ จนกระทั่ง พยานไม่ตกเป็นเป้าหมายหรือไม่ตกเป็นเบี้ยล่าง ทำให้แผนการที่จะทำลายพยานความ นำเชื่อถือพยานของนายแพทย์ตำรวจไม่ประสบผลความสำเร็จ ซึ่งทีมสหวิชาชีพถือว่า มีบทบาทสำคัญ สถานคุ้มครองฯ ช่วยเหลือดูแลพยานโดยเฉพาะครอบครัวของ นายگان ทำให้พยานมีความตั้งใจและเต็มใจที่จะเบิกความ ถ้าไม่มีการคุ้มครองและ ช่วยเหลือจะส่งผลต่อคดีหลักหรือพยานอาจถูกฆ่าหรือถูกทำร้ายได้ ไม่มีพยานมา เบิกความยืนยันการกระทำความผิด คดีก็ไม่ประสบความสำเร็จ คนกระทำความผิดไม่ ได้ถูกลงโทษ สังคมก็จะมองว่ากระบวนการยุติธรรมพึ่งไม่ได้ ผลเสียหายที่จะตามมา คือสังคมไม่เกิดความสงบสุข ประชาชนเสื่อมความศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรม คนกระทำความผิดไปก่อกรรมทำชั่วได้อีก

ในการทำงานนอกจากหน้าที่แล้ว ให้ใช้จิตวิญญาณของอาชีพ ทุ่มเท ใส่ใจ โดยยึดสำนึกความรับผิดชอบเป็นมโนสำนึก ก็เชื่อว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้สำเร็จ แต่ ถ้าขาดความสำนึกรับผิดชอบต่อจิตวิญญาณแล้ว ต่อให้ไม่มีสิ่งล่อตาล่อใจเราก็ไปไม่ถึง เป้าหมาย²⁵

²⁵ จากบทสัมภาษณ์ พ.ต.อ.พิชัย ปกป้อง อดีตผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรท่าไม้รวก

(5) การเสียดสีกลุ่มเกย์ไอ

การทำงานทุกเรื่องต้องใส่ใจกับการทำงานจริงจัง ศึกษาคดีที่จะทำอย่างละเอียด วางรูปคดี ตั้งแต่ชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนใส่ใจในรายละเอียด ชั้นอัยการก็ต้องใส่ใจรายละเอียดเนื้อหาจากที่มีการสอบสวน

ส่วนของทนายความที่เป็นโจทก์ร่วมและช่วยแก้ต่างก็ต้องมาศึกษาเนื้อหา รายละเอียดที่จะไปสนับสนุนสอดคล้องกับอัยการโจทก์ การทำงานหนัก ทุ่มเท การใส่ใจเป็นเรื่องที่จะทำให้คดีใหญ่ ๆ ในหลายคดีประสบความสำเร็จ

ดังนั้น การทำงานรับลูกกันในแต่ละช่วงมีความจำเป็น พนักงานสอบสวน สอบสวนมาดี ถ้าพนักงานอัยการไม่ยื่นให้ศาลความจริงก็ไม่ปรากฏ หรือแม้แต่ทนายความที่เข้ามาเป็นทีม ถ้าหากทำงานแล้วไปขัดทีมทำงานก็อาจจะเกิดปัญหาดังนั้นในแต่ละช่วง มีความสำคัญเท่า ๆ กัน การทำความจริงเรื่องหนึ่งให้ปรากฏสำหรับเรื่องใหญ่และทีมใหญ่ ควรที่จะต้องปรึกษาหารือกัน แล้ววางทีมที่ต้องทำงานอย่างเข้มแข็ง เนื้อหาไปในทิศทางเดียวกัน

การไว้ใจใจของทีมงาน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ ไม่ว่าจะป็นระหว่างหัวหน้าทีมกับลูกทีม หรือพนักงานสอบสวนด้วยกัน นอกจากทีมทำงานแล้วยังมีผู้เสียหายและพยานในคดีต้องให้ความร่วมมือไม่เช่นนั้น โอกาสจะประสบความสำเร็จก็ยาก **ทุกส่วนจึงมีความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน**

ကာကွယ်ရေး

ภาคผนวก

ก. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิต หรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอตาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

“การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการ โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลผู้มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

มาตรา 6 ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิด ในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็กผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

การพิจารณาว่ามีพฤติกรรมหรือการกระทำอันเป็นการบังคับใช้แรงงานหรือบริการที่เป็นการค้ามนุษย์อย่างไร จะต้องพิจารณาตามนิยามความหมายและองค์ประกอบพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบความผิดเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การกระทำ ได้แก่ เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากส่งไปยัง ที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด

ส่วนที่ 2 วิธีการ ได้แก่ ชมขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวงใช้อำนาจ มิชอบ ให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล

ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอทาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับ ตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน อันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

องค์ประกอบความผิดของกฎหมายค้ำมนุษย์

องค์ประกอบภายนอก ความผิดตามกฎหมาย		องค์ประกอบภายใน (เจตนา)
(1) การกระทำ	(2) วิธีการ	(3) วัตถุประสงค์
<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นรัฐจัดหา ● ชื่อ ● ชาย ● จำหน่าย ● พามาจาก ● ส่งไปยังที่ใด ● หน่วงเหนี่ยว ● กักขัง ● จัดให้อยู่อาศัย ● รับไว้ซึ่งบุคคลใด 	<ul style="list-style-type: none"> ● ช่มชู้ ● ใช้กำลังบังคับ ● ลักพาตัว ● ฉ้อฉล ● หลอกหลวง ● ใช้อำนาจโดยมิชอบ ● ให้เงิน ผลประโยชน์ อย่างอื่นแก่ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ความยินยอม แก่ผู้กระทำความผิด ในการแสวงหา ประโยชน์จากบุคคลที่ ตนดูแล 	<p>เพื่อแสวงหาประโยชน์ โดยมิชอบจากการ....</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การค้าประเวณี ● การผลิตหรือเผยแพร่ วัตถุหรือสื่อลามก หรือ หาประโยชน์ทางเพศใน รูปแบบอื่น ● เอาคนลงเป็นทาส ● นำคนมาบังคับขอราน ● บังคับใช้แรงงานหรือ บริการ ● บังคับตัดอวัยวะเพื่อ การค้า ● การอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน อันเป็นการขูดรีดบุคคล

เจตนาในการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์²⁶

ความผิดฐานค้ำมนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นความผิดที่มีโทษทางอาญาที่ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษ “เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” หากไม่มีเจตนาเพื่อแสวงหาประโยชน์ดังกล่าวก็ไม่เป็นความผิด การกระทำโดยเจตนากฎหมายอาญาแบ่งออกเป็นเจตนาธรรมดา กับ เจตนาพิเศษ ซึ่งมีความแตกต่างกันดังนี้

“**เจตนาธรรมดา**” ได้แก่ การกระทำโดยเจตนา²⁷ ซึ่งเป็นการกระทำที่ ประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

เจตนาประสงค์ต่อผล หมายความว่า มุ่งหมายหรือประสงค์ต่อผลโดยตรง การวินิจฉัยต้องใช้หลัก “กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา” เป็นแนวทางในการพิจารณา เช่น ใช้ปืนยิงไปที่อวัยวะสำคัญต้องถือว่าประสงค์หรือมุ่งหมายให้ผู้เสียหายตาย แต่ถ้า ใช้มีดเล็ก ๆ แทงเพียงครั้งเดียวในเวลามีดขณะที่มองเห็นหรือไม่ถนัดอาจถือว่าเป็น การกระทำที่ประสงค์หรือมุ่งหมายให้เกิดอันตรายแก่กายของผู้เสียหายเท่านั้น

เจตนาเล็งเห็นผล หมายความว่า ผู้กระทำไม่ประสงค์ต่อผล แต่เล็งเห็นได้ว่าจะเกิดผลอย่างแน่นอน เท่าที่จิตใจของบุคคลในฐานะเช่นเดียวกับผู้กระทำโดยปกติ เล็งเห็นได้

“**เจตนาพิเศษ**” หมายถึง มูลเหตุชักจูงใจในการกระทำความผิด กล่าวคือ นอกจากผู้กระทำจะมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลแล้ว ผู้กระทำต้องมีมูลเหตุ จูงใจอันเป็นเจตนาพิเศษที่จะให้เกิดผลนั้นโดยตรง การกระทำความผิดใดที่กฎหมาย ต้องการเจตนาพิเศษ ก็จะมีบัญญัติถ้อยคำว่า “เพื่อ” ที่แสดงว่าเป็นเจตนาพิเศษไว้ในองค์ประกอบของความผิดนั้น ๆ สำหรับเจตนาพิเศษในการกระทำความผิด ฐานค้ำมนุษย์ ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน ก็คือ การที่ผู้กระทำมีความมุ่งหมายที่จะ แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงาน

²⁶ คู่มือค้ำมนุษย์ บังคับใช้แรงงาน, ศรีกรร ศรีศรี และคณะ,สำนักงานกฎหมาย เอส ฮาร์, บจก.วิ.พรีน 1991

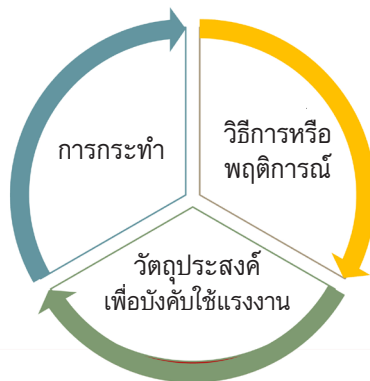
²⁷ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59

การแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ²⁸

การบังคับใช้แรงงานหรือบริการที่จะเป็นความผิดนั้น จะต้องปรากฏว่า ผู้เสียหายไม่ได้สมัครใจหรือยินยอมกระทำการดังกล่าว หากแต่การกระทำนั้นเกิดขึ้นจากการถูกบังคับข่มขืนใจ เช่น การข่มขู่ว่าจะไม่ทำงานจะทำให้ร้ายร่างกายของผู้นั้น หรือขู่ว่าจะทำร้ายครอบครัวหรือญาติ เป็นต้น ดังนั้น แม้ผู้เสียหายจะทำงาน หากไม่ได้เกิดจากความสมัครใจ แต่เป็นการทำงานโดยจำยอมถูกบังคับหรืออยู่ในสภาพบังคับที่ไม่อาจขัดขืนได้ ก็ถือว่าเป็นการบังคับใช้แรงงาน

อย่างไรก็ตาม การเอาผิดเอาเปรียบค่าจ้างค่าแรง การใช้แรงงานเด็ก การทำร้ายร่างกาย การบังคับใช้งานอย่างหนัก เป็นต้น พฤติการณ์เหล่านี้ถือว่าเป็นการค้ำมนุษย์เสมอไป เนื่องจากจะเป็นการค้ำมนุษย์หรือไม่ ต้องมีข้อเท็จจริงครบองค์ประกอบความผิดฐานค้ำมนุษย์

ในทางปฏิบัติมักจะเกิดปัญหาการตีความเรื่องค้ำมนุษย์ทั้งในระดับหน่วยงานที่รับเรื่องร้องเรียน หน่วยงานที่ดำเนินการคัดแยกเหยื่อเบื้องต้น และชั้นพนักงานสอบสวน ความเห็นที่ไม่ตรงกันว่าบุคคลที่ได้รับความช่วยเหลือเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์หรือไม่ มีผลอย่างมากต่อการคุ้มครองบุคคลเหล่านั้น เนื่องจากหากไม่ได้เป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ พวกเขาอาจกลายเป็นผู้ต้องหาในการกระทำความผิดฐานอื่น เช่น ความผิดตามกฎหมายคนเข้าเมือง กฎหมายการทำงานของ คนต่างด้าว เป็นต้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความเข้าใจองค์ประกอบความผิดฐานค้ำมนุษย์เพื่อที่จะสามารถปรับใช้กฎหมายได้อย่างถูกต้อง

²⁸ ค้ำมนุษย์ในเรือประมงทะเล, สรไกร ศรศรี และคณะ สำนักงานกฎหมายเอส อาร์, บจก.จี.พี.รีน 1991

บ. ประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานมีบัญญัติในมาตรา 309, 310, 310 ทวิ และมาตรา 312 และ 312 ทวิ ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นและบังคับให้กระทำการ และมาตรา 312 เป็นความผิดเกี่ยวกับการเอาคนลงเป็นทาสหรือกระทำในลักษณะคล้ายทาส โดยมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 309 ความผิดฐานข่มขืนใจผู้อื่น

มาตรา 309 ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอม ต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเอง หรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้าย จนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้น หรือจำยอมต่อสิ่งนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดที่เป็นการข่มขืนใจผู้อื่นนั้น เป็นการบังคับให้ผู้อื่นต้องกระทำหรือไม่กระทำ หรือต้องยอมในสิ่งที่เขาไม่ต้องการ อันเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ต้องกระทำในสิ่งที่เขาไม่อยากจะทำ หรือต้องยอมในสิ่งที่ไม่อยากจะยอมเป็นการข่มขืนใจโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจ หรือของผู้อื่นการข่มขืนใจผู้อื่นนั้น ผู้กระทำอาจจะกระทำโดยวิธีทำให้กลัว หรือเป็นการข่มขืนใจโดยใช้กำลังประทุษร้าย

การข่มขืนใจให้กลัวนั้นไม่จำกัดวิธีจะทำโดยวิธีการใด เช่น วาจา หนังสือหรือกริยาท่าทาง ทำให้ผู้ถูกข่มขืนใจเกิดความกลัวว่าจะทำอันตรายในขณะนั้น หรือข่มขู่ว่าจะทำอันตรายในอนาคต ส่วนการข่มขืนใจผู้อื่นโดยใช้กำลังประทุษร้ายเป็นการใช้กำลังบังคับให้ต้องทำโดยไม่เต็มใจ

ความผิดฐานข่มขืนใจผู้อื่น ตามมาตรา 309 เป็นความผิดที่ต้องการผลหมายความว่า ถ้าผู้นั้นยอมกระทำตาม หรือยอมตามที่ถูกข่มขู่ยอมเป็นความผิดสำเร็จ หากมีการข่มขืนใจแล้วแต่ผู้ถูกข่มขืนใจไม่กระทำตาม หรือไม่หยุดการกระทำ หรือไม่ยอมตามที่ข่มขู่ผู้กระทำ มีความผิดเพียงแต่พยายามกระทำความผิด เช่น ใช้ปืนขู่ให้หยุดรถแต่ผู้นั้นไม่ยอมหยุดรถ เมื่อไม่ยอมกระทำตามที่ข่มขู่กรณีเช่นนี้ เป็นความผิดเพียงแต่พยายามข่มขืนใจผู้อื่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4904/2548 ผู้ตายและผู้เสียหายทั้งสามถูกกักขัง และถูกทำร้ายร่างกายในลักษณะการทรมานอยู่ในห้องพักที่เกิดเหตุเป็นระยะเวลา ประมาณ 3 เดือน โดยไม่มีหนทางหลบเลี่ยงให้พ้นจากการถูกทรมานหรือขอความช่วยเหลือจากผู้ใดได้เห็นได้ว่าผู้เสียหายทั้งสามและผู้ตายต้องตกอยู่ในสภาพถูก บีบคั้นทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงติดต่อกันเป็นเวลานาน การที่ผู้ตาย ตัดสินใจกระโดดจากห้องพักเพื่อฆ่าตัวตายนั้น อาจเป็นเพราะผู้ตายมีสภาพจิตใจที่ เปรอะบางกว่าผู้เสียหายอื่น และไม่อาจทนทุกข์ทรมานได้เท่ากับผู้เสียหายอื่นจึงได้ ตัดสินใจกระทำเช่นนั้น เพื่อให้พ้นจากการต้องทนทุกข์ทรมาน พุทธิการณ์ฟังได้ว่า การตายของผู้ตายมีสาเหตุโดยตรงมาจากการถูกทรมานโดยทารุณโหดร้าย และเป็น ความผิดมาตรา 309 วรรคหนึ่ง มาตรา 310 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

มาตรา 310 ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง

มาตรา 310 ผู้ใดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นหรือกระทำให้ผู้อื่น ปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน หกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรา นี้ มุ่งให้ความคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลในการ เคลื่อนไหวร่างกาย

การหน่วงเหนี่ยว คือ การไม่ให้เข้าไปในที่ใดที่หนึ่ง รังไว้ หรือขวางไว้ ทำให้ เสี่ยงเสรีภาพในการเคลื่อนไหวร่างกาย

การกักขัง คือ การจำกัดเสรีภาพ หรือให้อยู่ในที่ที่กำหนดโดยที่เขาไม่สมัครใจ เช่น ชังไว้ในห้องโดยปิดประตูใส่กุญแจหรือให้คนเฝ้า

กระทำให้ด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย คือ การทำให้ ไม่สามารถเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้อย่างตามใจชอบ เช่น การใส่ กุญแจมือ การล่ามโซ่ไว้

ความผิดฐานนี้เป็นความผิดต่อเนื่องจนกว่าการกระทำหน่วงเหนี่ยวหรือกักขัง จะสิ้นสุดลง และความผิดตามมาตรา 310 วรรคแรกนี้เป็นความผิดยอมความได้

เหตุเพิ่มโทษ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก เป็นเหตุให้ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยว ถูกกักขัง

หรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกายนั้นถึงแก่ความตายหรือรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำ ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 290 มาตรา 297 หรือ มาตรา 298 นั้น

จำเลยกับพวกร่วมกันใช้อาวุธปืนชู่เข็ญและใช้กำลังจุดผู้เสียหายจากในซอย ให้ขึ้นรถยนต์แล้วพาไปถึงโรงแรม แต่ผู้เสียหายหนีออกมาได้ การกระทำของจำเลย มีเจตนาเพียงอย่างเดียวคือ การพาผู้เสียหายไปเพื่อการอนาจารเท่านั้น แต่โดยลักษณะ ของการกระทำ คือ การบังคับพาเอาตัวผู้เสียหายจากที่แห่งหนึ่งไปยังที่อีกแห่งหนึ่ง เช่นนี้ย่อมเป็นความผิดตามมาตรา 309 และมาตรา 310 อยู่ในตัวการกระทำผิดของ จำเลยในส่วนนี้ จึงเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ต้องใช้กฎหมายบทที่มีโทษ หนักที่สุดลงโทษแก่จำเลย

มาตรา 310 ทวิ ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยว กักขังผู้อื่น และบังคับให้ กระทำการ

มาตรา 310 ทวิ ผู้ใดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำด้วยประการใด ให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายและให้ผู้อื่นกระทำการใดให้แก่ผู้กระทำหรือ บุคคลอื่นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 310 ทวิ มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี 2537 โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 13) เพิ่มเติมความผิด กำหนดให้การกระทำในลักษณะนำบุคคลอื่นมาหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังไว้ เพื่อให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นความผิดเพื่อดำเนินคดีกับผู้หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น และ บังคับให้กระทำการ เหตุผลในการประกาศพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายอาญา (ฉบับที่ 13) พ.ศ.2537 เนื่องด้วยปรากฏว่าได้มีการล่อลวง เด็กไปทำงาน ในโรงงาน และเจ้าของโรงงานได้หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังเด็กเหล่านั้น โดยให้ทำงาน อย่างไร้มนุษยธรรม และฝ่าฝืนมาตรฐานขั้นต่ำในการใช้แรงงานตามกฎหมายว่าด้วย การคุ้มครองแรงงาน อีกทั้งเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนความสงบสุขในสังคม สมควรกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานใหม่ขึ้นเป็นพิเศษ

ความผิดฐานนี้ คือ การที่ผู้กระทำความผิดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือ กระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย เพื่อบีบบังคับให้ผู้อื่นนั้น กระทำการใดแก่ผู้กระทำหรือบุคคลอื่น เช่น นำผู้หญิงมากักขังเพื่อให้ค้าประเวณี

นำคนมาห้วงเหนียวกักขังไว้เพื่อทำงาน ไม่ว่าจะเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือบุคคลอื่น อันถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการบังคับใช้แรงงาน

กรณีศึกษาเรอบานไนโรอ้อย

กรณีนี้ นายจ้างได้ไปชักชวน หลอกหลวง และนำแรงงานคนไทยจากภาคอีสาน มาทำงานในไร่อ้อย ปลูกอ้อย ตัดอ้อย ในพื้นที่กลางป่าทึบกันดาร มีคนควบคุมบังคับ ตลอดเวลาไม่ให้ไปไหนมาไหนโดยอิสระ ชูเชื้อมิให้หลบหนี มิฉะนั้นจะถูกยิง หากทำงาน ล่าช้าก็จะถูกตี ตะ ทำร้าย ควบคุมให้หลับนอนในเรือนคนงานภายในไร่ แต่มีสิทธิ ดูโทรทัศน์และเมื่อเจ็บป่วยก็ได้รับการรักษา คดีนี้จึงมีประเด็นที่ควรแก่การศึกษา วิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ฎีกาที่ 887/25 18 ²⁹

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับพวกได้ร่วมกันห้วงเหนียวกักขังผู้เสียหาย รวม 35 คน ให้ทำงานในไร่ตลอดเวลาไม่ให้ไปไหนมาไหนโดยเสรี เวลากลางวัน กักขังไว้ในเรือนพักโดยลงกลอนภายนอกกักขังไว้ ทำให้ปราศจากเสรีภาพ ในร่างกาย และจำเลยบางคนกับพวกยังได้ตะตีทำร้ายพวกผู้เสียหายหลายคน จนบางคนเกิดอันตรายแก่กาย และบางคนไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 310, 295, 391, 83 จำเลยทุกคน ให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทุกคนมีความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 310 ให้จำคุกคนละ 2 ปี สำหรับจำเลยที่ 4 มีความผิดตามมาตรา 295 และมาตรา 391 ด้วย แต่ให้ลงโทษตามมาตรา 310 กระทั่งหนักแต่กระทั่งเดียว

²⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 887/2518 ระหว่างพนักงานอัยการศาลจังหวัดระยอง โจทก์ นางพิมล หรือทุเรียน ไทยเจริญที่ 1 กับพวกรวม 6 คน จำเลย

ข้อหาอื่นให้ยกฟ้อง

อธิบดีผู้พิพากษาศาล 2 มีความเห็นแย้งว่า พยานโจทก์แตกต่างกัน ควรยกฟ้อง และมีคำสั่งอนุญาตล่วงหน้าให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้

จำเลย 1, 2, 4 และ 5 อุทธรณ์ขอให้ยกฟ้อง

ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ยกฟ้องโจทก์ในข้อหาฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง แต่ให้ลงโทษจำเลยที่ 4 ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295, 83 จำคุก 6 เดือน และลงโทษปรับ 300 บาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391

โจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยทุกคน

ศาลฎีการับฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยที่ 1 ที่ 2 ได้จ้างพวกผู้เสียหายซึ่งเป็นชาวอีสานให้เป็นคนงานทำหน้าที่ปลูกลมสำหรับปลูกล้อ ยัดล้อและตายหน้าในไร่ของจำเลย แล้วพวกจำเลยคอยควบคุมบังคับพวกผู้เสียหายตลอดเวลาให้ไปไหนมาไหนโดยอิสระ กักขังให้หลับนอนในเรือนคนงานภายในไร่ เรือนคนงานไม่มีหน้าต่าง มีแต่ประตูใส่กลอนภายนอก บางคราวล่ามโซ่ใส่กุญแจภายนอกด้วย เวลาจะไปถ่ายอุจจาระปัสสาวะก็ต้องขออนุญาต และมีคนคุมเวลาทำงานก็มีพวกจำเลยถืออาวุธปืนบ้าง มีดบ้าง คอยบังคับข่มขู่ให้ทำงาน ชูเข็ญมิให้หลบหนี มิฉะนั้นจะถูกยิง หากทำงานล่าช้าก็จะถูกตี ตะทำร้าย เห็นว่าการกระทำของจำเลย เป็นความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น ให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 310 และสำหรับจำเลยที่ทำร้ายร่างกายพวกผู้เสียหาย ย่อมต้องมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายด้วย

การที่จำเลยนำสืบว่า ผู้เสียหายหรือคนงานมีสิทธิอุทธรณ์ หรือตามที่มีความเห็นแย้งของอธิบดีผู้พิพากษาศาล 2 ว่า เมื่อมีการทำสัญญาตกลงทำงานให้ผู้อื่น โดยได้รับเงินจ้างเช่นคดีนี้เสรีภาพต้องถูกจำกัดลง คือต้องอยู่ในระเบียบข้อบังคับของนายจ้าง ข้อนี้ศาลฎีกา ก็เห็นว่า ไม่เป็นการถูกต้องทั้งหมด คือเสรีภาพอาจต้องถูกจำกัดลงบ้าง เพราะเกิดมีหน้าที่ตามสัญญาจ้างขึ้นแทน แต่ก็ทำให้ว่าต้องถึงกับถูกควบคุมตัวห้องที่พิกนอน ต้องถูกใส่กลอนภายนอกหรือล่ามโซ่ ใส่กุญแจจะไปถ่ายอุจจาระปัสสาวะต้องมีคนควบคุมเช่นคดีนี้ไม่ การมีสิทธิอุทธรณ์ก็ดี หรือการได้รับการดูแลรักษา เมื่อเจ็บป่วยก็ดีก็ไม่ทำให้การกักขังหรือควบคุมที่ปฏิบัติต่อผู้เสียหายอันเป็นผิดอยู่แล้วกลายเป็นไม่ผิดไปได้ เพราะตราบได้ทีบุคคลไปไหนมา

โทษไม่ได้ตามชอบใจ แม้จะอยู่ดีกินดีเพียงไร ก็เรียกว่าบุคคลนั้นถูกกระทำให้อิสรภาพ หรือปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 310 อยู่นั่นเอง

พิพากษาแก้เป็นให้บังคับคดีลงโทษจำเลยทุกคนไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

(ยิ่งศักดิ์ กฤษณจินดา - วิกรม เมลาณนท์ - สุวี ชอบธรรม)

จากคำพิพากษาดังกล่าว เห็นได้ว่าศาลฎีกาได้วางหลักเกี่ยวกับการใช้แรงงานไว้ 2 ประการ คือ

1. สิทธิและหน้าที่ตามสัญญาจ้าง แม้ลูกจ้างจะมีหน้าที่ตามสัญญาจ้าง อันทำให้เสรีภาพอาจต้องถูกจำกัดลงบ้าง เพราะเกิดมีหน้าที่ตามสัญญาจ้างขึ้นแทน แต่ก็ทำให้ว่าลูกจ้างต้องถูกควบคุมตัวถึงขนาดห้องที่พักถูกใส่กลอนจากภายนอก หรือล่ามโซ่ใส่กุญแจ เวลาจะไปถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะต้องมีคนควบคุม แต่หลังจากเลิกงาน ลูกจ้างก็ต้องมีสิทธิไปไหนมาไหนได้อย่างอิสระ

2. การหน่วงเหนี่ยวกักขังเพื่อให้กระทำการ ในคำพิพากษาข้างต้น นายจ้างมีการควบคุมการทำงานโดยใช้อาวุธ บังคับข่มขู่ รวมทั้งมีการทำร้ายทรมาน การกระทำดังกล่าวมีเจตนาที่บังคับให้ทำงาน อันเป็นการบังคับให้กระทำการ การนำแรงงานมาควบคุมกักขัง แม้จะมีการกินดี อยู่ดี มิใช่ข้อบ่งชี้ว่าไม่มีการควบคุมกักขัง การมีสิทธิดูโทรทัศน์ หรือการได้รับการดูแลรักษาเมื่อเจ็บป่วย ก็ไม่ทำให้การกักขังหรือควบคุมที่ปฏิบัติต่อแรงงานที่เป็นความผิดอยู่แล้วกลายเป็นไม่ผิด

เหตุที่คำพิพากษาดังกล่าวมิได้พิพากษาว่าเป็นความผิดตามมาตรา 310 ทวิ ในประมวลกฎหมายอาญานั้น เนื่องจากคดีนี้เกิดขึ้นและศาลพิพากษาคดีนี้ก่อนปี พ.ศ. 2537 ซึ่งขณะนั้นมีเพียงความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 310 เท่านั้น

มาตรา 312 มาตรา 312 ทวิ ความผิดฐานเอาคนลงเป็นทาสหรือ
ให้มีลักษณะคล้ายทาส

มาตรา 312 “ผู้ใดเพื่อจะเอาคนลงเป็นทาส หรือให้มีลักษณะคล้ายทาส นำเข้าในหรือส่งออกป็นอภราชอาณาจักร พามาจากที่ใด ชื่อ ชาย จำหน่าย รับหรือหน่วงเหนี่ยวซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท”

มาตรา 312 ทวิ “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 310 ทวิ หรือมาตรา 312 เป็นการกระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก หรือมาตรา 310 ทวิ หรือ มาตรา 312 เป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำ

- (1) รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับไม่เกินสามหมื่นบาท
- (2) รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบเจ็ดปีถึงยี่สิบปี
- (3) ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

บทบัญญัติกฎหมายอาญามาตรา 312 อันเป็นความผิดเกี่ยวกับการเอาคนลงเป็นทาส หรือให้มีฐานะคล้ายทาส ประเทศไทยมีกฎหมายห้ามการบังคับใช้แรงงานในลักษณะทาสมาตั้งแต่ พ.ศ. 2452 ซึ่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 กำหนดให้การซื้อขายทาสเป็นความผิดที่มีโทษทางอาญาโดยกำหนดว่าผู้ใดจะเอาคนเป็นทาส นอกจากที่ได้รับการยกเว้นอีกไม่ได้ ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกตั้งแต่ 1-7 ปี ปรับตั้งแต่ 100 - 1,000 บาท อันเป็นการปลดปล่อยทาสอย่างเด็ดขาด

ต่อมา เมื่อมีการใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ก็ยังคงกำหนดให้การนำคนมาทำงานเป็นทาสหรือทำให้มีฐานะคล้ายทาสมีความผิด โดยบัญญัติไว้ในลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง มาตรา 312 เป็นการลงโทษแก่ผู้ที่นำบุคคลอื่นมาใช้งานในลักษณะการบังคับใช้แรงงานที่เป็นการเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีลักษณะคล้ายทาส

การใช้แรงงานของบุคคลอื่นเกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณ เริ่มตั้งแต่การใช้แรงงานทาส ไม่ว่าจะเป็นทาสที่ขายตนเองมาเป็นทาส หรือคนอื่นนำมาขาย หรือยกให้ หรือทาสเชลย การใช้แรงงานทาสจะเป็นในลักษณะผู้มีอำนาจเหนือกว่าบังคับให้ผู้ที่อ่อนแอกว่าทำงานตามคำสั่ง โดยทาสจะได้รับค่าตอบแทนเป็นอาหาร ที่พัก หรือสิ่ง ของตามความพอใจของนายทาส³⁰

อำนาจนายทาสในการลงโทษ ทาสในสมัยก่อนนั้นอาจเกิดจากการขายตนเอง หรือขายลูกเมียเพื่อไปเป็นทาสที่เรียกว่า ทาสสินไถ่ นอกจากนี้ยังมีทาสเชลย ซึ่งตามกฎหมายลักษณะทาสเดิม คือ พระไอยการทาสบทที่ 5, 8 และ 9 ในกฎหมายตราสามดวงประมวลกฎหมายสมัยรัชกาลที่ 1 ให้เจ้าเงินหรือนายทาสคอยใช้ค้อยสอนมิใช่ให้ใช้งานตามอำเภอใจ ผิดพลั้งสิ่งใดก็ให้ทำโทษแต่พอควร ตีแต่พอให้ทราบปราบแต่พอให้กลัว มิให้ทำโทษถึงล้มตาย ถ้าตีตายเจ้าเงินก็มีโทษ ทำโทษทางเกินไปก็มีโทษ

อาจารย์หยุด แสงอุทัย กล่าวว่า “ทาส หมายถึงบุคคลซึ่งตกอยู่ภายใต้ อำนาจของบุคคลอื่นโดยสิ้นเชิง แม้ต้องทำงานให้บุคคลอื่นนั้น” แล้วขยายความต่อว่า การเอามาเป็นทาส คือการให้ทำงาน การถือเอาบุคคลเป็นทาส หมายถึงการที่ผู้หนึ่งผู้ใดอ้างสิทธิเหนือบุคคลหนึ่งโดยเด็ดขาด ในการจำกัดเสรีภาพในร่างกายผู้นั้น และในการบังคับใช้แรงงาน โดยฝ่าฝืนความสมัครใจของผู้นั้น

อาจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ กล่าวว่า “ทาส หมายถึง บุคคลซึ่งตกอยู่ภายใต้ อำนาจของบุคคลอื่นในการใช้แรงงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนที่สมควรจากแรงงานของตนและถูกทำโทษได้ตามสมควร หาได้หมายความถึงขนาดที่บุคคลนั้นต้องตกอยู่ ภายใต้ อำนาจของผู้อื่นโดยเด็ดขาดในชีวิตร่างกายไม่”³¹

นอกจากนี้ อาจารย์หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์³² ได้อธิบายเกี่ยวกับ

³⁰ พงษ์รัตน์ เกรือกลิ่น คำอธิบายกฎหมายแรงงานเพื่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2545 หน้า 1

³¹ อาจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 5 หน้า 2114

³² บรรยายกฎหมายอาญา อาจารย์หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ประจำวันที่ 13 กรกฎาคม 2548

ความผิดดังกล่าวเพิ่มเติมว่า การเอาคนมากักขังไว้ในโรงงานกระดาษ หรือนำแรงงานเด็ก มาใช้โดยไม่ให้เด็กหลับนอน ให้กินแต่น้อย ให้ค่าแรงน้อย หรือไม่ให้เลย การกระทำ ดังกล่าว ก็เป็นการกระทำที่เอาคนลงเป็นทาสหรือลักษณะคล้ายทาสแล้ว

จากความเห็นของอาจารย์กฎหมายดังกล่าวข้างต้น หากมีการนำคนมากักขัง ไว้ในโรงงาน หรือใช้แรงงานเด็กโดยไม่ให้กินอิ่ม ไม่ให้หลับให้นอน ถ้างานไม่เสร็จหรือ ให้ค่าแรงน้อย หรือไม่ให้เลย (โรงงานนรก) การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่เอาคน ลงเป็นทาสหรือลักษณะคล้ายทาสแล้ว ซึ่งก็จะนำกฎหมายอาญามาตรา 312 มาปรับ ใช้แก่กรณีนี้ได้

ดังนั้น ฐานะของทาสตามกฎหมายไทย จึงได้แก่การนำคนเพื่อนำไปใช้ แรงงาน หาได้หมายถึงเจ้าเงินหรือนายทาสจะมีอำนาจเหนือชีวิตและร่างกายของทาส โดยเด็ดขาดไม่เพียงแต่ทำโทษได้ตามสมควรเท่านั้น หากทำโทษเกินสมควรเจ้าเงินหรือนายทาสก็มีความผิด

ต่อมาได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15189/2556 โดยเป็นคำพิพากษาศาลฎีกา คดีแรกที่ลงโทษนายจ้างในความผิดเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีลักษณะคล้ายทาส นายจ้าง ได้กระทำทารุณกรรมต่อลูกจ้าง ใช้วิธีการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายโดยไม่มีสิทธิตาม กฎหมายที่จะกระทำได้ เพราะเป็นการลงโทษที่เกินกว่ากรอบของกฎหมายคุ้มครอง แรงงานที่ให้อำนาจนายจ้างลงโทษแก่ลูกจ้างได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15189/2556 จำเลยใช้งานโจทก์ร่วมซึ่งเป็นเด็กหญิง อายุ 14 ปีเศษ ทำงานเป็นคนรับใช้ภายในบ้านของจำเลยเกินกว่าความสามารถ และสภาพร่างกายในวัยของโจทก์ร่วม อีกทั้งไม่ได้จัดอาหารให้โจทก์ร่วมรับประทาน อย่างเพียงพอ ไม่จ่ายค่าตอบแทนให้เหมาะสมแก่สภาพการจ้างงาน จนกระทั่ง พนักงานตรวจแรงงานต้องมีคำสั่งให้จำเลยจ่ายค่าจ้างแรงงานเพิ่ม อีกทั้งไม่มีกำหนด เวลาในการจ่ายค่าตอบแทนเป็นที่แน่นอน รวมทั้งจำกัดสิทธิเสรีภาพและความเป็น อยู่ของโจทก์ร่วม เพื่อให้ทำงานอย่างหนักตามความพอใจของจำเลย ประการสำคัญ คือจำเลยทำร้ายร่างกายโจทก์ร่วมด้วยวิธีการทารุณโหดร้าย โดยอ้างว่าเป็นการลงโทษ เพื่อให้โจทก์ร่วมทำงานเร็วขึ้นกว่าเดิม ซึ่งจำเลยไม่มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย

ที่จะกระทำเช่นนั้นได้ เมื่อเกิดบาดแผลจำเลยก็ได้ให้การรักษาพยาบาลแก่โจทก์ร่วม ตามสมควร การกระทำของจำเลยจึงมีลักษณะเป็นการกระทำเพื่อจะเอาคนลง เป็นทาส หรือให้มีลักษณะคล้ายทาส จึงเป็นความผิดฐานรับบุคคลหนึ่งบุคคลใด เพื่อจะเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 312 และเป็นการกระทำต่อโจทก์ร่วม ซึ่งเป็นเด็กอายุ ไม่เกิน 15 ปี เป็นเหตุให้โจทก์ร่วมได้รับอันตรายสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 312 ทวิ วรรคสอง (2) ด้วย

ค. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และกฎกระทรวง ว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในภาคเกษตรกรรม

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 หลักการสำคัญของกฎหมาย คุ้มครองแรงงาน คือ เป็นกฎหมายที่กำหนดสิทธิหน้าที่ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง มาตรฐานขั้นต่ำ ที่นายจ้างพึงปฏิบัติต่อลูกจ้างไม่ว่าจะเป็นค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน เวลาพัก วันหยุด การใช้แรงงานเด็ก การใช้แรงงานหญิง สวัสดิการ ความปลอดภัยในการทำงาน คณะกรรมการค่าจ้าง ค่าชดเชย ความปลอดภัยในการทำงาน พนักงานตรวจแรงงาน การยื่นคำร้อง และการพิจารณาคำร้องเป็นต้น

ลักษณะของจ้างแรงงาน³³ คือ การที่บุคคลหนึ่งเรียกว่าลูกจ้าง ตกลงจะทำงานให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่านายจ้าง และนายจ้างตกลงจะให้สินจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้

ลักษณะที่สำคัญของสัญญาจ้างแรงงาน

1. เป็นเอกเทศสัญญาอย่างหนึ่ง กล่าวคือเป็นนิติกรรมสองฝ่ายระหว่าง คู่สัญญา ฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง

³³ ป.พ.พ. มาตรา 575 อันว่าจ้างแรงงานนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าลูกจ้างตกลงจะทำงาน ให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่านายจ้าง และนายจ้างตกลงจะให้สินจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้

2. เป็นสัญญาต่างตอบแทน ที่ก่อนนี้ให้แก่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย โดยฝ่ายลูกจ้าง มีหน้าที่ที่จะต้องทำงานให้แก่นายจ้าง และนายจ้างมีหน้าที่ที่จะต้องจ่ายสินจ้างให้แก่ลูกจ้างตลอดเวลาที่ทำงาน ซึ่งผลตามกฎหมายหากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ อีกฝ่ายย่อมมีสิทธิที่จะไม่ชำระหนี้ได้เช่นกัน

3. **ไม่ต้องมีแบบหรือหลักฐานเป็นหนังสือ** กฎหมายไม่ได้บังคับว่าต้องทำตามแบบ หากนายจ้างลูกจ้างตกลงกันก็ถือว่าเป็นการจ้างแรงงานแล้ว การจ้างแรงงานจึงอาจทำสัญญาจ้างเป็นหนังสือหรือตกลงด้วยวาจาหรือโดยปริยายก็ได้ แต่การตกลง นั้นจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจระหว่างนายจ้างลูกจ้างและต้องไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

4. **สาระสำคัญอยู่ที่ตัวของคู่สัญญา** กล่าวคือ คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจะโอนสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงานให้ผู้อื่นไม่ได้ นอกจากอีกฝ่ายหนึ่งจะยินยอม³⁴ ในกรณีเมื่อลูกจ้างตายลง สัญญาจ้างแรงงานย่อมระงับ ทายาทจะสวมสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาไม่ได้ แต่สำหรับกรณีนายจ้างนั้น หากสัญญาจ้างแรงงานมีสาระสำคัญอยู่ที่ตัวบุคคลผู้เป็นนายจ้าง สัญญาจ้างย่อมระงับไปเช่นกัน

5. **ลูกจ้างยังมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อนายจ้าง** กล่าวคือ ลูกจ้างต้องทำงานนั้นด้วยตนเอง ไม่ขาดงานโดยไม่มีเหตุอันสมควร³⁵ ลูกจ้างต้องไม่ขัดคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้าง ไม่ละเลยคำสั่งของนายจ้างเป็นอาชญา ไม่ละทิ้งงาน ไม่กระทำ ความผิดอย่างร้ายแรง และต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปโดยถูกต้องและสุจริต³⁶ หากลูกจ้าง ไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว นายจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

³⁴ ป.พ.พ. มาตรา 577 นายจ้างจะโอนสิทธิของตนให้แก่บุคคลภายนอกก็ได้ เมื่อลูกจ้างยินยอมพร้อมใจ ด้วยลูกจ้างจะให้บุคคลภายนอกทำงานแทนตนก็ได้ เมื่อนายจ้างยินยอมพร้อมใจด้วยถ้าคู่สัญญาฝ่ายใด ทำการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้

³⁵ ป.พ.พ. มาตรา 579 การที่ลูกจ้างขาดงานไปโดยเหตุอันสมควรและชั่วระยะเวลาสั้นพอสมควรนั้น ท่านว่าไม่ทำให้นายจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

³⁶ ป.พ.พ. มาตรา 583 ถ้าลูกจ้างจงใจขัดคำสั่งของนายจ้างอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี หรือละเลยไม่นำพา ต่อคำสั่งเช่นว่านั้น เป็นอาชญาที่ตี ติงทิ้งการงานไปเสียก็ดี กระทำความผิดอย่างร้ายแรงก็ดี หรือทำ ประการอื่นอันไม่สมแก่การปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปโดยถูกต้องและสุจริตก็ดี ท่านว่านายจ้างจะไล่ออก โดยมีพักต้องบอกกล่าวล่วงหน้าหรือให้สินไหมทดแทนก็ได้

สิทธิหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้าง

สิทธิหน้าที่ของนายจ้าง	สิทธิหน้าที่ของลูกจ้าง
<ul style="list-style-type: none"> ● มีสิทธิให้ลูกจ้างทำงานตามที่ตกลงกันได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำงานให้นายจ้างตามที่ตกลงกันได้
<ul style="list-style-type: none"> ● มีสิทธิออกกฎระเบียบในการทำงาน ออกคำสั่งและใช้อำนาจบังคับบัญชา โดยชอบด้วยกฎหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีหน้าที่ทำงานตามคำสั่งของนายจ้าง แต่คำสั่งนั้นจะต้องชอบด้วยกฎหมาย
<ul style="list-style-type: none"> ● มีหน้าที่จ่ายสินจ้างแก่ลูกจ้างตลอดเวลาที่ลูกจ้างทำงานให้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีสิทธิได้รับสินจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้นายจ้าง
<ul style="list-style-type: none"> ● มีสิทธิโอนสิทธิของตนให้แก่บุคคลภายนอกเมื่อลูกจ้างยินยอม 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีสิทธิให้บุคคลภายนอกทำงานแทนตนได้หากนายจ้างยินยอม
<ul style="list-style-type: none"> ● มีหน้าที่ออกใบสำคัญแสดงการทำงานให้แก่ลูกจ้างเมื่อการจ้างแรงงานสิ้นสุดลง 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีสิทธิได้รับใบสำคัญแสดงการทำงานจากนายจ้าง เมื่อการจ้างสิ้นสุดลง
<ul style="list-style-type: none"> ● ในกรณีนายจ้างได้ไปนำมาจากต่างถิ่น ต้องออกค่าเดินทางขากลับให้แก่ลูกจ้าง 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีสิทธิได้รับค่าเดินทางขากลับจากนายจ้าง (สำหรับลูกจ้างซึ่งนายจ้างนำมาจากต่างถิ่น) เมื่อการจ้างได้สิ้นสุดลง

การคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

การจ้างแรงงานอาจทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาหรือโดยปริยายก็ได้ ส่วนค่าจ้าง กฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนดให้นายจ้างจ่ายค่าจ้าง เพื่อตอบแทนการทำงาน นายจ้างจะจ่ายต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐกำหนดไว้ไม่ได้³⁷ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ใช้บังคับแก่นายจ้างและลูกจ้างทุกคนไม่ว่านายจ้างและลูกจ้างนั้นจะมีสัญชาติศาสนาหรือเพศใด³⁸ แม้ลูกจ้างนั้นจะเป็นคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยไม่ถูกต้องกฎหมาย หรือเป็นผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานตามกฎหมายก็ตาม

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ให้งานเกษตรกรรม งานประมงทะเล งานบรรทุกหรือขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล งานที่รับไปทำที่บ้านหรืองานอื่น กำหนดให้แตกต่างไปจากกฎหมายคุ้มครองแรงงานก็ได้³⁹ โดยกำหนดในพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ซึ่งในที่นี้จะขอล่าเฉพาะ กฎกระทรวงว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในงานเกษตรกรรม

กฎกระทรวงว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในงานเกษตรกรรม

ในปี พ.ศ. 2547 มีการออกกฎกระทรวงว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในงานเกษตรกรรม ต่อมา มีการยกเลิกและออกกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานเกษตรกรรม พ.ศ. 2557 ได้กำหนดนิยามความหมาย “งานเกษตรกรรม” หมายความว่า งานที่เกี่ยวกับการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การป่าไม้ การทำนาเกลือสมุทร และการประมงที่มีใช้การประมงทะเล และกำหนดการคุ้มครองแรงงานในงานเกษตรกรรม ดังนี้

ขอบเขตความคุ้มครอง

1. กำหนดให้ลูกจ้างซึ่งทำงานเกษตรกรรมตลอดปี อยู่ภายใต้บังคับ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

2. ลูกจ้างซึ่งไม่ได้ทำงานให้ตลอดปี และมีได้ให้ลูกจ้างทำงานในลักษณะที่เป็นงานอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากงานดังกล่าว กฎกระทรวงฉบับนี้มีการคุ้มครองแรงงานให้แตกต่างไปจากพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 บางมาตรา

³⁷ พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน (ฉบับ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 90 เมื่อประกาศกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำมีผลใช้บังคับแล้ว ห้ามมิให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างแก่ลูกจ้างน้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ

³⁸ พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน (ฉบับ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 89 ประกาศกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามมาตรา 88 ให้ใช้บังคับ แก่นายจ้างและลูกจ้าง ไม่ว่านายจ้างและลูกจ้างนั้นจะมีสัญชาติ ศาสนา หรือเพศใด

³⁹ พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 22

เช่น การลาหยุดพักผ่อน การลาป่วย ให้จัดที่พักที่สะอาด น้ำสะอาด สำหรับดื่มแก่ลูกจ้าง
มาตรการคุ้มครองพิเศษ
ห้ามมิให้นายจ้างจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นลูกจ้าง

บ. ความเห็นทางกฎหมายคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องอำนาจสั่งให้ สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ

เรื่องเสรีจที่ 402/2546

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง อำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ ตช. 0004.6/1744 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า สำนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี มีหนังสือที่ อส.(ปน) 0031/4353 ลงวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2544 แจ้งให้พนักงานสอบสวนจัดการให้ได้ตัวนายเพ็ญพงศ์ ตันวิมลรัตน์ พยานในคดีอาญาที่ 188/2540 แล้วส่งตัวมายังพนักงานอัยการภายใน วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2544 เนื่องจากกรณีดังกล่าวพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง นายเพ็ญพงศ์ฯ จึงแจ้งให้พนักงานสอบสวน แจ้งข้อกล่าวหาแก่นายเพ็ญพงศ์ฯ และ ให้ส่งตัวมาเพื่อฟ้อง นอกจากนี้ ตามหนังสือดังกล่าว ยังได้ระบุให้พนักงานสอบสวน จักต้องดำเนินการและปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ ทั้งนี้ เป็นไปตามที่ กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 อนึ่ง แม้พนักงาน สอบสวนจะไม่ได้สอบปากคำของนายเพ็ญพงศ์ฯ ในฐานะของผู้ต้องหาแต่ชั้นแรก แต่เมื่อได้ส่งสำนวนการสอบสวนคดีมาให้พนักงานอัยการพิจารณาแล้ว พนักงาน สอบสวนไม่อาจมีความเห็นเป็นอย่างอื่น ในสำนวนคดีดังกล่าวได้อีก และการที่ พนักงานอัยการจะพิจารณาเห็นว่าผู้ใดกระทำความผิดหรือร่วมกระทำความผิดอย่างใดอีก หรือไม่นั้น เป็นอำนาจตามกฎหมายของพนักงานอัยการ เมื่อแจ้งให้พนักงานสอบสวน ปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว พนักงานสอบสวนจำต้องถือปฏิบัติและดำเนินการตามคำสั่ง ของพนักงานอัยการเท่านั้น จักมีความเห็นเป็นอย่างอื่นอีกหาได้ไม่ การที่พนักงาน สอบสวนหรือสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองปัตตานีมีความเห็นเป็นอย่างอื่น ในสำนวน

คดีดังกล่าวอีก จึงไม่ถูกต้องและเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า กรมอัยการได้เคยตอบข้อหารืออัยการจังหวัดพิษณุโลก ความว่า “ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 (1) ซึ่งระบุว่า “ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง” นั้น หมายถึง ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าควรสั่งไม่ฟ้อง

การที่พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการสอบสวนผู้ต้องหาคนใดเป็นผู้ต้องหา จะถือว่าพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องนั้นหาได้ไม่ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนมายังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการเห็นว่ามีบุคคลบางคนได้กระทำความผิดในคดีนั้น แต่พนักงานสอบสวนมิได้ทำการสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ดังนี้ หากว่าพนักงานอัยการเห็นว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่ควรต้องถูกฟ้องด้วย ก็เป็นเรื่องที่พนักงานอัยการเห็นว่าพนักงานสอบสวนปฏิบัติบกพร่อง พนักงานอัยการควรเสนอข้อบกพร่องต่อพนักงานสอบสวนต่อไป เป็นหน้าที่ของหัวหน้าพนักงานสอบสวนจะสั่งเอง หากใช้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการจะสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 (1) ประกอบกับระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2548 ข้อ 38 กำหนดว่า “เมื่อพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้ว เห็นว่าควรจะได้ดำเนินคดีกับพยานในคดีนั้น บางคนหรือบุคคลภายนอกอื่นที่พาดพิงถึง ให้พนักงานอัยการแนะนำพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าว...”

ดังนั้น ในกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ โดยมีความเห็นทางคดีสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปแล้ว พนักงานอัยการไม่มีอำนาจให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาพยานเพื่อเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมแล้วให้ส่งตัวพยานดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องแต่อย่างใด พนักงานอัยการมีอำนาจเพียงแนะนำให้พนักงานสอบสวน มีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง และพนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะพิจารณาว่าจะดำเนินการกับพยานดังกล่าวตามคำแนะนำของพนักงานอัยการหรือไม่ก็ได้ ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือบทบัญญัติของกฎหมายมิได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องเรียกตัวผู้ต้องหามาพบ

ส่งพร้อมหนังสือที่ นร 0901/0506 ลงวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

เพื่อแจ้งข้อหาทุกรณิ

ดังนั้น ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาใดมิได้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนก็สามารถสั่งไม่ฟ้องและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคหนึ่งและวรรคสอง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงมีหนังสือที่ ตช 0004.6/10237 ลงวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2545 ทาหรือสำนักงานอัยการสูงสุดในประเด็นดังนี้

1. ในกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการมีความเห็นทางคดีสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปแล้ว พนักงานอัยการมีอำนาจให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาพยานเพื่อเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมแล้ว ให้ส่งตัวพยานดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องได้หรือไม่

2. ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับคำสั่งจากพนักงานอัยการตามข้อ 1 แล้ว พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามแต่กลับทำความเห็นสั่งไม่ฟ้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนสามารถกระทำได้โดยชอบหรือไม่ สำนักงานอัยการสูงสุด มีหนังสือ ที่ อส (สฝปพ.) 0018/458 ลงวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2546 ตอบข้อหาหรือ ดังนี้

ประเด็นข้อ 1 หากพนักงานอัยการพิจารณาเห็นควรดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีไม่ว่าจะเป็นพยานหรือบุคคลภายนอกที่พาดพิงถึง พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมแล้วให้ส่งตัวไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีได้ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังไม่เคยถูกดำเนินคดีมาก่อนและพนักงานสอบสวนยังมิได้มีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้อง ทั้งนี้พนักงานสอบสวนต้องทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้องแล้วส่งการสอบสวนเพิ่มเติมดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งต่อไป

ประเด็นข้อ 2 พนักงานสอบสวนสามารถทำความเห็นได้ แต่เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งประการใด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 กำหนดให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น หากพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้องและให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามาก็ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการต่อไปสำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาตามประเด็นตอบข้อหาหรือของสำนักงานอัยการสูงสุดข้อ 1 แล้ว ยังไม่เห็นฟ้องด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญามาตรา 143 ได้บัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน

เพิ่มเติมได้ แต่ปัญหาที่ว่า การสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม นั้นจะหมายความรวมถึง การสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา กับพยานหรือบุคคลอื่นอีกได้หรือไม่

ซึ่งเห็นว่าควรจะหมายถึงการสอบสวนเพิ่มเติม เพื่อดำเนินคดีกับผู้ต้องหา ที่ถูกกล่าวหาไว้แล้วเท่านั้น ไม่ควรจะหมายรวมถึงการสั่งให้พนักงานสอบสวน แจ้งข้อหา กับพยานหรือบุคคลอื่นนอกเหนือจากผู้ต้องหาแต่อย่างใด เพราะการ ที่จะพิจารณาแจ้งข้อหาแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นอำนาจหน้าที่และดุลยพินิจ ของพนักงานสอบสวนเท่านั้น

สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงขอหารือว่า อำนาจการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม ของพนักงานอัยการในกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการไปแล้ว หากพนักงานอัยการเห็นควรดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีไม่ว่าจะเป็น พยานหรือบุคคลภายนอกที่พาดพิงถึง พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงาน สอบสวนแจ้งข้อหาบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมได้หรือไม่อย่างไร เนื่องจาก แนวระเบียบปฏิบัติเดิมเพียงแต่ให้พนักงานอัยการแนะนำไปยังพนักงานสอบสวน ว่าควรจะสอบสวนบุคคลนั้น ในฐานะผู้ต้องหาและส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 และมาตรา 142 เท่านั้น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยมี ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติและผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นผู้ชี้แจง รายละเอียดข้อเท็จจริงแล้วมีความเห็นว่าพนักงานอัยการจะมีอำนาจสั่งให้พนักงาน สอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมตามมาตรา 143 วรรคสอง (ก) แห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาบุคคลใดได้

มาตรา 143 เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อนให้พนักงาน อัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไป

(2) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่ เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้องในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยาน คนใดมาให้ชั่งถามเพื่อสั่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลชั่ง แล้วแต่ กรณีและจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น ฯลฯ ฯลฯ

(1) บุคคลนั้นจะต้องเป็นผู้ต้องหาและพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องบุคคลนั้นไปยังพนักงานอัยการตามมาตรา 143 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ดังเช่นกรณีที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย

(2) ได้เคยวินิจฉัยไว้ว่าเมื่อพนักงานสอบสวนได้กระทำการสอบสวนแล้ว เห็นว่าพยานหลักฐานทางคดียังฟังไม่ได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา พนักงานสอบสวนจึงไม่ได้แจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา และได้มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นให้พนักงานอัยการพิจารณา ดังนี้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม ตามมาตรา 143 วรรคสอง (ก)

(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้ทำการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาตามมาตรา 134

(4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แต่ในกรณีที่หาหรือมานี้บุคคลที่พนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมและแจ้งข้อหาเป็นเพียงพยานในคดีมิใช่ผู้ต้องหา

ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) จึงเห็นว่าพนักงานอัยการไม่มีอำนาจตามมาตรา 143 วรรคสอง (ก) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะสั่งให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนเพิ่มเติมโดยแจ้งข้อหาแก่พยานดังกล่าวได้

ลงชื่อ พรทิพย์ จาละ

(นางสาวพรทิพย์ จาละ)

รองเลขาธิการฯ

1 บันทึกเรื่องอำนาจของพนักงานอัยการในการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมตามมาตรา 143 วรรคสอง (ก) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เรื่องเสร็จที่ 720/2534)

2 โปรดดูเชิงอรรถที่ 1, ข้างต้น

3 มาตรา 134 เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใด ซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ บิดามารดา อาศัยอยู่ที่ใด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่าด้วยคำที่ผู้ต้องหากล่านั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใด ก็ให้จดจำคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

“

คนงานส่วนหนึ่ง
อยู่กับนายแพทย์ตำรวจนายจ้างมานาน
คนงานจะถูกบังคับใช้แรงงาน
หรือว่าเป็นความสมัครใจของคนงานเอง
จึงเป็นเรื่องที่ถกซึ่งพอสมควร
นอกจากนี้ สภาพพื้นที่ไม่มีรั้วรอบขอบชิด
หากจะหลบหนีก็อาจกระทำได้
แต่เหตุใดจึงไม่หลบหนี
ข้อเท็จจริงเหล่านี้พนักงานสอบสวน
ได้นำมาวิเคราะห์อย่างรอบคอบ
แต่เมื่อมองเข้าไปในเชิงลึก
จึงได้พบเห็นพฤติกรรมและข้อบ่งชี้ว่า
มีการบังคับใช้แรงงานโดยไม่สมัครใจ

”

พ.ต.อ.สมเดช วิถีวัฒนะสกุล
รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี

789748 869872 789748 869872 789748 869872 789748 869872 789748 869872

789748 869872 789748 869872 789748 869872 789748 869872 789748 869872

ถอดบทเรียนความร่วมมือในการดำเนินคดีที่ซับซ้อน

กรณีศึกษา คดีค้ามนุษย์บังคับใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม

ISBN 978-616-92503-2-6

789748 869872 789748 869872 789748 869872 789748 869872 789748 869872